Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τμήμα μείζονος συνθέσεως)

της 10ης Σεπτεμβρίου 2024*

«Αίτηση αναιρέσεως – Ανταγωνισμός – Κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης – Αγορές γενικής αναζήτησης και εξειδικευμένης αναζήτησης προϊόντων στο διαδίκτυο – Απόφαση με την οποία διαπιστώνεται παράβαση του άρθρου 102 ΣΛΕΕ και του άρθρου 54 της Συμφωνίας για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο (ΕΟΧ) – Κατάχρηση μέσω μόχλευσης – Υγιής ανταγωνισμός ή αντίθετη προς τους κανόνες του ανταγωνισμού πρακτική – Τρόπος εμφάνισης τον οποίο επιλέγει η κατέχουσα δεσπόζουσα θέση επιχείρηση, ευνοώντας τα αποτελέσματα της δικής της υπηρεσίας εξειδικευμένης αναζήτησης – Δυνητικά αντίθετα προς τους κανόνες του ανταγωνισμού αποτελέσματα – Αιτιώδης συνάφεια μεταξύ κατάχρησης και αποτελεσμάτων – Βάρος αποδείξεως – Αντιπαράδειγμα – Ικανότητα αποκλεισμού των ανταγωνιστών από την αγορά – Κριτήριο του εξίσου αποτελεσματικού ανταγωνιστή»

Στην υπόθεση C-48/22 P,

με αντικείμενο αίτηση αναιρέσεως δυνάμει του άρθρου 56 του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που ασκήθηκε στις 20 Ιανουαρίου 2022,

Google LLC, με έδρα το Mountain View (Ηνωμένες Πολιτείες),

Alphabet, Inc., με έδρα το Mountain View,

εκπροσωπούμενες από την A. Bray, avocate, τον T. Graf, Rechtsanwalt, τους D. Gregory και H. Mostyn, barristers, τον M. Pickford, KC, τον R. Snelders, advocaat, και τον C. Thomas, avocat,

αναιρεσείουσες,

υποστηριζόμενες από την:

Computer & Communications Industry Association, με έδρα την Ουάσιγκτον (Ηνωμένες Πολιτείες), εκπροσωπούμενη από τον J. Killick, advocaat, τον A. Κομνηνό, δικηγόρο, και τον A. Lamadrid de Pablo, abogado,

παρεμβαίνουσα πρωτοδίκως,

όπου οι λοιποί διάδικοι είναι οι:

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους F. Castillo de la Torre, A. Dawes, N. Khan, H. Leupold και C. Urraca Caviedes,

* Γλώσσα διαδικασίας: η αγγλική.

καθής πρωτοδίκως,

υποστηριζόμενη από την:

PriceRunner International AB, με έδρα τη Στοκχόλμη (Σουηδία), εκπροσωπούμενη αρχικώς από τους M. Jonson, K. Ljungström, F. Norburg, P. Scherp και H. Selander, advokater, στη συνέχεια από τους K. Ljungström, F. Norburg, P. Scherp και H. Selander, advokater,

παρεμβαίνουσα στη διαδικασία αναιρέσεως,

Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας,

Εποπτεύουσα Αρχή της ΕΖΕΣ, εκπροσωπούμενη αρχικώς από τη C. Simpson, τον M. Sánchez Rydelski και την M.-M. Joséphidès, στη συνέχεια από τη C. Simpson, τον M. Sánchez Rydelski και τις I. O. Vilhjálmsdóttir και M.-M. Joséphidès,

Ευρωπαϊκό Γραφείο Ενώσεων Καταναλωτών (ΕΓΕΚ), με έδρα τις Βρυξέλλες (Βέλγιο), εκπροσωπούμενο από την A. Fratini, avvocata,

Infederation Ltd, με έδρα το Crowthorne (Ηνωμένο Βασίλειο), εκπροσωπούμενη αρχικώς από τη Σ. Γαρταγάνη, τον K. Gwilliam, και την L. Hannah, solicitors, καθώς και από την A. Howard, KC, στη συνέχεια από τη Σ. Γαρταγάνη, τον K. Gwilliam και την L. Hannah, solicitors, την A. Howard, KC, καθώς και από τον T. Vinje, advocaat,

Kelkoo SAS, με έδρα το Παρίσι (Γαλλία), εκπροσωπούμενη από τον W. Leslie, solicitor, και τον B. Meyring, Rechtsanwalt,

Verband Deutscher Zeitschriftenverleger eV, με έδρα το Βερολίνο (Γερμανία),

Ladenzeile GmbH, πρώην Visual Meta GmbH, με έδρα το Βερολίνο,

BDZV – Bundesverband Digitalpublisher und Zeitungsverleger eV, πρώην Bundesverband Deutscher Zeitungsverleger eV, με έδρα το Βερολίνο,

εκπροσωπούμενες από τους T. Höppner και P. Westerhoff, Rechtsanwälte,

Twenga SA, με έδρα το Παρίσι, εκπροσωπούμενη από τους L. Godfroid, M. Gouraud και S. Hautbourg, avocats,

παρεμβαίνουσες πρωτοδίκως,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τμήμα μείζονος συνθέσεως),

συγκείμενο από τους K. Lenaerts, Πρόεδρο, L. Bay Larsen, Αντιπρόεδρο, A. Arabadjiev, E. Regan, F. Biltgen και O. Spineanu-Matei (εισηγήτρια), προέδρους τμήματος, P. G. Xuereb, L. S. Rossi, I. Jarukaitis, N. Jääskinen, N. Wahl, I. Ziemele και J. Passer, δικαστές,

γενική εισαγγελέας: J. Kokott

γραμματέας: M. Longar, διοικητικός υπάλληλος,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 19ης Σεπτεμβρίου 2023,

αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις της κατά τη συνεδρίαση της 11ης Ιανουαρίου 2024,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με την υπό κρίση αίτηση αναιρέσεως, οι Google LLC και Alphabet Inc. ζητούν την αναίρεση της αποφάσεως του Γενικού Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 10ης Νοεμβρίου 2021, Google και Alphabet κατά Επιτροπής (Google Shopping) (T-612/17, στο εξής: αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, EU:T:2021:763), με την οποία το Γενικό Δικαστήριο ακύρωσε το άρθρο 1 της αποφάσεως C(2017) 4444 final της Επιτροπής, της 27ης Ιουνίου 2017, σχετικά με διαδικασία βάσει του άρθρου 102 ΣΛΕΕ και του άρθρου 54 της Συμφωνίας για τον ΕΟΧ [υπόθεση AT.39740 – Google Search (Shopping)] (στο εξής: επίμαχη απόφαση), μόνον κατά το μέρος που η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διαπίστωσε με αυτό ότι η Google και η Alphabet είχαν παραβεί τις ως άνω διατάξεις σε δεκατρείς εθνικές αγορές γενικής αναζήτησης εντός του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ), στηριζόμενη στην ύπαρξη αντίθετων προς τους κανόνες του ανταγωνισμού αποτελεσμάτων στις εν λόγω αγορές, και απέρριψε κατά τα λοιπά την προσφυγή τους.

I. Ιστορικό της διαφοράς

2 Το ιστορικό της διαφοράς, όπως εκτίθεται στις σκέψεις 1 έως 78 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, μπορεί να συνοψισθεί ως εξής.

A. Το πλαίσιο

3 Η Google είναι αμερικανική εταιρία η οποία ειδικεύεται στα προϊόντα και στις υπηρεσίες που σχετίζονται με τη χρήση του διαδικτύου. Είναι κυρίως γνωστή για την ομώνυμη μηχανή αναζήτησης, χάρη στην οποία οι χρήστες του διαδικτύου (καλούμενοι στο εξής, ανάλογα με το συγκείμενο, είτε χρήστες είτε καταναλωτές) μπορούν, μέσω του προγράμματος πλοήγησης που χρησιμοποιούν και με τη βοήθεια υπερσυνδέσμων, να βρίσκουν και να επισκέπτονται τους ιστοτόπους που ανταποκρίνονται στις ανάγκες τους. Από τις 2 Οκτωβρίου 2015 η Google είναι θυγατρική κατά 100 % της Alphabet.

4 Η μηχανή αναζήτησης της Google εμφανίζει σε σελίδες στις οθόνες των χρηστών του διαδικτύου τα αποτελέσματα των αναζητήσεών τους. Τα αποτελέσματα αυτά είτε επιλέγονται από τη μηχανή βάσει γενικών κριτηρίων και χωρίς οι ιστότοποι στους οποίους παραπέμπουν να καταβάλλουν στην Google αμοιβή για να εμφανιστούν (στο εξής: αποτελέσματα γενικής αναζήτησης ή γενικά αποτελέσματα) είτε επιλέγονται βάσει μιας λογικής η οποία προσιδιάζει στο συγκεκριμένο είδος αναζήτησης που πραγματοποιείται (στο εξής: αποτελέσματα εξειδικευμένης αναζήτησης). Τα αποτελέσματα εξειδικευμένης αναζήτησης ενδέχεται να εμφανίζονται στην ίδια σελίδα με τα αποτελέσματα γενικής αναζήτησης χωρίς ο χρήστης του διαδικτύου να χρειάζεται να προβεί σε συγκεκριμένη ενέργεια (στο εξής: γενική σελίδα ή γενικές σελίδες αποτελεσμάτων) ή ακόμη να εμφανίζονται ξεχωριστά, είτε κατόπιν στοχευμένης αναζήτησης του χρήστη μέσω ειδικής σελίδας της μηχανής αναζήτησης της Google είτε κατόπιν της ενεργοποίησης υπερσυνδέσμων που

περιέχονται σε ορισμένα πεδία των σελίδων με τα γενικά αποτελέσματα. Η Google έχει αναπτύξει διάφορες υπηρεσίες εξειδικευμένης αναζήτησης, λόγου χάρη για την επικαιρότητα, για πληροφορίες και εμπορικές προσφορές τοπικού ενδιαφέροντος, για αεροπορικά ταξίδια ή για την αγορά προϊόντων. Η τελευταία κατηγορία είναι η επίμαχη στην υπό κρίση υπόθεση.

5 Οι υπηρεσίες εξειδικευμένης αναζήτησης για την αγορά προϊόντων (στο εξής: υπηρεσίες σύγκρισης προϊόντων ή εργαλεία σύγκρισης προϊόντων ή εργαλεία σύγκρισης) δεν πωλούν οι ίδιες προϊόντα, αλλά συγκρίνουν και επιλέγουν προσφορές διαδικτυακών πωλητών που διαθέτουν το αναζητούμενο προϊόν. Όπως και τα αποτελέσματα γενικής αναζήτησης, έτσι και τα αποτελέσματα εξειδικευμένης αναζήτησης ενδέχεται να χαρακτηρίζονται, σε ορισμένες περιπτώσεις, ως «φυσικά», δηλαδή η εμφάνισή τους να μην εξαρτάται από την καταβολή τιμήματος εκ μέρους των ιστοτόπων στους οποίους παραπέμπουν, ακόμη και αν οι εν λόγω ιστότοποι είναι εμπορικοί. Η σειρά παρουσίασης των φυσικών αποτελεσμάτων στις σελίδες αποτελεσμάτων δεν εξαρτάται ομοίως από την καταβολή τιμήματος.

6 Στις σελίδες γενικών αποτελεσμάτων της Google, όπως και σε εκείνες άλλων μηχανών αναζήτησης, εμφανίζονται και αποτελέσματα, κοινώς καλούμενα «διαφημίσεις», τα οποία, αντιθέτως, συνδέονται με πληρωμές από τους ιστοτόπους στους οποίους παραπέμπουν. Τα αποτελέσματα αυτά έχουν επίσης σχέση με την αναζήτηση που πραγματοποιεί ο χρήστης και διακρίνονται από τα φυσικά αποτελέσματα γενικής αναζήτησης ή εξειδικευμένης αναζήτησης, παραδείγματος χάριν, μέσω ενδείξεων όπως «διαφήμιση» ή «επί πληρωμή».

7 Οι σελίδες γενικών αποτελεσμάτων της Google ενδέχεται να περιλαμβάνουν ή να έχουν περιλάβει όλα τα είδη αποτελεσμάτων για τα οποία έγινε λόγος στις σκέψεις 4 έως 6 της παρούσας αποφάσεως.

8 Και άλλες μηχανές αναζήτησης, πέραν αυτής της Google, παρέχουν ή έχουν παράσχει υπηρεσίες γενικής και εξειδικευμένης αναζήτησης. Εξάλλου, υπάρχουν και ειδικές μηχανές αναζήτησης για τη σύγκριση προϊόντων.

9 Η Google άρχισε να παρέχει στους χρήστες του διαδικτύου υπηρεσία σύγκρισης προϊόντων από τα τέλη του 2002 στις Ηνωμένες Πολιτείες και, εν συνεχεία, περίπου δύο έτη αργότερα, σταδιακά σε ορισμένες χώρες της Ευρώπης. Τα αποτελέσματα σχετικά με τη σύγκριση προϊόντων (στο εξής: αποτελέσματα για προϊόντα) παρέχονταν αρχικώς μέσω ειδικής σελίδας αναζήτησης, η οποία ονομαζόταν Froogle και ήταν χωριστή από τη σελίδα γενικής αναζήτησης της μηχανής αναζήτησης, ενώ αργότερα, και συγκεκριμένα από το 2003 στις Ηνωμένες Πολιτείες και από το 2005 σε ορισμένες χώρες της Ευρώπης, παρέχονταν πλέον και από τη σελίδα γενικής αναζήτησης. Στην τελευταία αυτή περίπτωση, τα αποτελέσματα για προϊόντα εμφανίζονταν ομαδοποιημένα στις σελίδες γενικών αποτελεσμάτων εντός του λεγόμενου Product OneBox (στο εξής: Product OneBox), κάτω από ή πλάι στις διαφημίσεις που εμφανίζονταν στην κορυφή ή στην άκρη της σελίδας και πάνω από τα αποτελέσματα γενικής αναζήτησης.

10 Η Google ανέφερε ότι, από το 2007, είχε αλλάξει τον τρόπο με τον οποίο επεξεργάζεται τα αποτελέσματα για προϊόντα. Ειδικότερα, αντικατέστησε την ονομασία Froogle με την ονομασία Product Search όσον αφορά τις εξειδικευμένες στη σύγκριση προϊόντων σελίδες αναζήτησης και αποτελεσμάτων της.

11 Όσον αφορά τα αποτελέσματα για προϊόντα που εμφανίζονται στις σελίδες γενικών αποτελεσμάτων, αφενός, η Google εμπλούτισε το περιεχόμενο του Product OneBox, το οποίο μετονομάστηκε μεταγενέστερα σε Product Universal (στο εξής: Product Universal),

προσθέτοντας σε αυτό φωτογραφίες. Η Google διαφοροποίησε επίσης τα πιθανά αποτελέσματα της επιλογής του χρήστη να κάνει κλικ πάνω σε έναν υπερσύνδεσμο που εμφανιζόταν εκεί: αναλόγως της περίπτωσης, ο χρήστης είτε οδηγούνταν απευθείας, όπως και παλαιότερα, στην κατάλληλη σελίδα του ιστοτόπου του πωλητή του αναζητούμενου προϊόντος είτε οδηγούνταν στην εξειδικευμένη σελίδα αποτελεσμάτων της Product Search για να ανακαλύψει περισσότερες προσφορές σε σχέση με το ίδιο προϊόν. Πέραν τούτου, η Google δημιούργησε έναν μηχανισμό, την επονομαζόμενη Universal Search, ο οποίος, μόλις εντόπιζε ότι γίνεται αναζήτηση με σκοπό την αγορά προϊόντος, εμφάνιζε τα προϊόντα του Product Onebox, εν συνεχεία δε του Product Universal, πάνω από τα αποτελέσματα γενικής αναζήτησης στη σελίδα γενικών αποτελεσμάτων.

12 Όσον αφορά τα επί πληρωμή αποτελέσματα για προϊόντα τα οποία εμφανίζονταν στις σελίδες αποτελεσμάτων της, η Google εγκαινίασε, από τον Σεπτέμβριο του 2010 στην Ευρώπη, έναν μορφότυπο πιο εμπλουτισμένο από τον μέχρι τότε εμφανιζόμενο μορφότυπο των διαφημίσεων που αποτελούνταν αποκλειστικώς από κείμενο διαφημίσεων (στο εξής: διαφημίσεις με κείμενο). Από τον Νοέμβριο του 2011 στην Ευρώπη, η Google συμπλήρωσε αυτόν τον μηχανισμό με την απευθείας εμφάνιση, στις σελίδες γενικών αποτελεσμάτων της, ομάδων διαφημίσεων περισσοτέρων διαφημιζομένων με φωτογραφίες και τιμές (στο εξής: διαφημίσεις για προϊόντα) και τις οποίες εμφάνιζε είτε στα δεξιά είτε στο πάνω μέρος της σελίδας αποτελεσμάτων.

13 Στη διάρκεια του 2013 η Google κατήργησε τη χρήση του Product Universal και των διευρυμένων διαφημίσεων με κείμενο στις σελίδες γενικών αποτελεσμάτων της στην Ευρώπη. Ως εκ τούτου, στις εν λόγω σελίδες εμφανίζονταν πλέον αποκλειστικώς ομαδοποιημένες διαφημίσεις για προϊόντα, οι οποίες μετονομάστηκαν σε «Shopping Commercial Units» ή «Shopping Units» (στο εξής: Shopping Units), διαφημίσεις με κείμενο και αποτελέσματα γενικής αναζήτησης. Επομένως, ο χρήστης ο οποίος έκανε κλικ σε διαφήμιση που περιεχόταν σε Shopping Unit οδηγούνταν πάντοτε στον ιστότοπο πώλησης του διαφημιζομένου. Από τη σελίδα γενικών αποτελεσμάτων μπορούσε να φθάσει στην εξειδικευμένη στη σύγκριση προϊόντων σελίδα αναζήτησης και αποτελεσμάτων της Google, όπου περιέχονταν περισσότερες διαφημίσεις, μόνον εάν έκανε κλικ σε έναν ειδικό υπερσύνδεσμο εμφανιζόμενο πάνω από τη Shopping Unit ή σε έναν υπερσύνδεσμο προσβάσιμο μέσω του γενικού καταλόγου πλοήγησης (καρτέλα «Shopping»). Παράλληλα με την κατάργηση του Product Universal και την εξαφάνισή του από τη σελίδα γενικών αποτελεσμάτων της, η Google σταμάτησε επίσης να εμφανίζει φυσικά αποτελέσματα για προϊόντα στην εξειδικευμένη σελίδα αποτελεσμάτων της Product Search, η οποία εξελίχθηκε σε σελίδα με αποκλειστικώς διαφημιστικό περιεχόμενο και με την ονομασία Google Shopping.

Β. Η διοικητική διαδικασία

14 Στις 30 Νοεμβρίου 2010 η Επιτροπή κίνησε κατά της Google διαδικασία βάσει του άρθρου 2, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΚ) 773/2004 της Επιτροπής, της 7ης Απριλίου 2004, σχετικά με τη διεξαγωγή από την Επιτροπή των διαδικασιών δυνάμει των άρθρων [101] και [102 ΣΛΕΕ] (ΕΕ 2004, L 123, σ. 18).

15 Στις 13 Μαρτίου 2013 η Επιτροπή κατέληξε σε προκαταρκτική εκτίμηση δυνάμει του άρθρου 9 του κανονισμού (ΕΚ) 1/2003 του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2002, για την εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού που προβλέπονται στα άρθρα [101] και [102 ΣΛΕΕ] (ΕΕ 2003, L 1, σ. 1), ενόψει της ενδεχόμενης αποδοχής δεσμεύσεων της Google που να κάμπτουν τις αντιρρήσεις της.

16 Στις 4 Σεπτεμβρίου 2014 η Επιτροπή ενημέρωσε την Google ότι δεν ήταν σε θέση να εκδώσει απόφαση περί αποδοχής των δεσμεύσεων δυνάμει του άρθρου 9 του κανονισμού 1/2003.

17 Στις 15 Απριλίου 2015 η Επιτροπή επανήλθε στη διαδικασία του άρθρου 7, παράγραφος 1, του κανονισμού 1/2003 για τη διαπίστωση παράβασης, εκδίδοντας και απευθύνοντας στην Google ανακοίνωση αιτιάσεων με την οποία κατέληγε στο προσωρινό συμπέρασμα ότι οι επίμαχες πρακτικές συνιστούσαν κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης και, ως εκ τούτου, παράβαση του άρθρου 102 ΣΛΕΕ.

18 Στις 14 Ιουλίου 2016 η Επιτροπή κίνησε διαδικασία κατά της Alphabet βάσει του άρθρου 2, παράγραφος 1, του κανονισμού 773/2004 και εξέδωσε συμπληρωματική ανακοίνωση αιτιάσεων με αποδέκτες την Google και την Alphabet.

Γ. Η επίμαχη απόφαση

19 Στις 27 Ιουνίου 2017 η Επιτροπή εξέδωσε την επίμαχη απόφαση.

20 Κατά πρώτον, η Επιτροπή έκρινε ότι, στο πλαίσιο της διερεύνησης ενδεχόμενης δεσπόζουσας θέσης της Google, οι σχετικές αγορές, οι οποίες είχαν εθνική διάσταση, ήταν, αφενός, η αγορά των υπηρεσιών γενικής αναζήτησης στο διαδίκτυο και, αφετέρου, η αγορά των υπηρεσιών σύγκρισης προϊόντων στο διαδίκτυο.

21 Κατά δεύτερον, η Επιτροπή διαπίστωσε ότι η Google κατέχει από το 2008 δεσπόζουσα θέση στην αγορά γενικής αναζήτησης σε όλες τις χώρες του ΕΟΧ, με εξαίρεση την Τσεχική Δημοκρατία όπου κατέχει δεσπόζουσα θέση από το 2011. Για να καταλήξει στη διαπίστωση αυτήν, η Επιτροπή στηρίχθηκε ιδίως στα πολύ υψηλά και σταθερά μερίδια αγοράς της Google, όπως αυτά προκύπτουν από διάφορες μελέτες. Υπογράμμισε, εξάλλου, τα χαμηλά μερίδια αγοράς των ανταγωνιστών της Google, την ύπαρξη φραγμών εισόδου στην αγορά αυτή, καθώς και το γεγονός ότι λίγοι χρήστες του διαδικτύου χρησιμοποιούσαν περισσότερες μηχανές γενικής αναζήτησης. Η Επιτροπή επισήμανε ότι η Google έχαιρε μεγάλης φήμης και ότι οι χρήστες, οι οποίοι ενεργούν αυτόνομα, δεν συνιστούσαν αντισταθμιστική αγοραστική δύναμη.

22 Κατά τρίτον, η Επιτροπή έκρινε ότι η Google είχε καταχραστεί σε διάφορα χρονικά σημεία, αρχής γενομένης από τον Ιανουάριο του 2008, τη δεσπόζουσα θέση που κατείχε σε δεκατρείς εθνικές αγορές γενικής αναζήτησης εντός του ΕΟΧ, μειώνοντας την κίνηση από τις δικές της σελίδες γενικών αποτελεσμάτων προς τα ανταγωνιστικά εργαλεία σύγκρισης προϊόντων και αυξάνοντας την κίνηση προς το δικό της εργαλείο σύγκρισης, όπερ ήταν δυνατόν να επιφέρει αντίθετα προς τους κανόνες του ανταγωνισμού αποτελέσματα στις δεκατρείς αντίστοιχες εθνικές αγορές εξειδικευμένης αναζήτησης για τη σύγκριση προϊόντων, αλλά και στις δεκατρείς αγορές γενικής αναζήτησης. Οι επίμαχες χώρες ήταν το Βέλγιο, η Τσεχική Δημοκρατία, η Δανία, η Γερμανία, η Ισπανία, η Γαλλία, η Ιταλία, οι Κάτω Χώρες, η Αυστρία, η Πολωνία, η Σουηδία, το Ηνωμένο Βασίλειο και η Νορβηγία.

23 Συναφώς, πρώτον, η Επιτροπή επισήμανε, στο τμήμα 7.2 της επίμαχης αποφάσεως, ότι η διαπιστωθείσα εν προκειμένω κατάχρηση συνίστατο στην προνομιακή τοποθέτηση και παρουσίαση, στις σελίδες γενικών αποτελεσμάτων της Google, του δικού της εργαλείου σύγκρισης προϊόντων σε σχέση με τα ανταγωνιστικά εργαλεία σύγκρισης.

24 Πιο συγκεκριμένα, η συμπεριφορά την οποία η Επιτροπή προσδιόρισε ως πηγή της κατάχρησης συνίστατο κατ' ουσίαν στο ότι η Google τοποθετούσε το δικό της εργαλείο σύγκρισης προϊόντων σε περίοπτη και ελκυστική θέση μέσα σε ειδικά «boxes» στις σελίδες γενικών αποτελεσμάτων, χωρίς να εφαρμόζει ως προς αυτό τους αλγορίθμους προσαρμογής που χρησιμοποιούνταν για τη γενική αναζήτηση, συμπεριλαμβανομένου του λεγόμενου αλγορίθμου «Panda», ενώ ταυτόχρονα

τα ανταγωνιστικά εργαλεία σύγκρισης προϊόντων μπορούσαν να εμφανίζονται στις ίδιες σελίδες μόνον υπό τη μορφή αποτελεσμάτων γενικής αναζήτησης (μπλε υπερσυνδέσμων), και ποτέ σε εμπλουτισμένο μορφότυπο, παράλληλα δε η σειρά κατάταξής τους στα γενικά αποτελέσματα υποβιβαζόταν μέσω των εν λόγω αλγορίθμων προσαρμογής. Η Επιτροπή υπογράμμισε ότι η καταχρηστικότητα δεν συνίστατο σε αυτά καθεαυτά τα διάφορα κριτήρια επιλογής τα οποία είχε επιλέξει η Google χαρακτηρίζοντάς τα ως κριτήρια συνάφειας, αλλά στο ότι δεν εφαρμόζονταν τα ίδια κριτήρια τοποθέτησης και παρουσίασης τόσο για το δικό της όσο και για τα ανταγωνιστικά εργαλεία σύγκρισης προϊόντων. Ομοίως, η Επιτροπή διευκρίνισε ότι η καταχρηστικότητα δεν συνίστατο σε αυτή καθεαυτήν την προνομιακή προβολή των εξειδικευμένων αποτελεσμάτων σύγκρισης προϊόντων που θεωρούνταν συναφή από την Google, αλλά στο ότι τα ανταγωνιστικά εργαλεία σύγκρισης προϊόντων δεν τύγχαναν της ίδιας προνομιακής προβολής όπως το δικό της.

25 Δεύτερον, η Επιτροπή εξέτασε, στο τμήμα 7.2.2 της επίμαχης αποφάσεως, τη σημασία που είχε ο όγκος της κίνησης για τις υπηρεσίες σύγκρισης προϊόντων. Η Επιτροπή επισήμανε συναφώς ότι ο όγκος της κίνησης ήταν, από πολλές απόψεις, σημαντικός για να μπορεί ένα εργαλείο σύγκρισης προϊόντων να είναι ανταγωνιστικό.

26 Τρίτον, η Επιτροπή εξέθεσε, στο τμήμα 7.2.3 της επίμαχης αποφάσεως, ότι οι επίμαχες πρακτικές μείωναν την κίνηση από τις σελίδες γενικών αποτελεσμάτων της Google προς τα ανταγωνιστικά εργαλεία σύγκρισης προϊόντων και αύξαναν την κίνηση από τις ανωτέρω σελίδες προς το εργαλείο σύγκρισης της Google. Η Επιτροπή στήριξε το ανωτέρω συμπέρασμα σε τρία στοιχεία. Κατ’ αρχάς, βάσει ανάλυσης της συμπεριφοράς των χρηστών, η Επιτροπή επισήμανε ότι τα γενικά αποτελέσματα προκαλούσαν μεγάλη κίνηση προς έναν ιστότοπο όταν κατατάσσονταν μεταξύ των τριών έως πέντε πρώτων αποτελεσμάτων της πρώτης σελίδας γενικών αποτελεσμάτων, δεδομένου ότι οι χρήστες δεν αποδίδουν καμία σημασία ή αποδίδουν ελάχιστη προσοχή στα επόμενα αποτελέσματα, τα οποία συχνά δεν εμφανίζονται κατευθείαν στην οθόνη. Εν συνεχεία, η Επιτροπή σημείωσε ότι οι επίμαχες πρακτικές είχαν οδηγήσει σε μείωση της κίνησης από τις σελίδες γενικών αποτελεσμάτων της Google προς όλα σχεδόν τα ανταγωνιστικά εργαλεία σύγκρισης προϊόντων για μεγάλο χρονικό διάστημα και, μάλιστα, και στις δεκατρείς χώρες του ΕΟΧ στις οποίες είχαν εφαρμοστεί οι εν λόγω πρακτικές. Τέλος, η Επιτροπή διαπίστωσε ότι οι εν λόγω πρακτικές είχαν οδηγήσει σε αύξηση της κίνησης από την Google προς το δικό της εργαλείο σύγκρισης προϊόντων.

27 Τέταρτον, η Επιτροπή υποστήριξε, στο τμήμα 7.2.4 της επίμαχης αποφάσεως, ότι η εκτροπή της κίνησης λόγω των επίμαχων πρακτικών αντιπροσώπευε μεγάλο ποσοστό της κίνησης προς τα ανταγωνιστικά εργαλεία σύγκρισης προϊόντων και ότι δεν μπορούσε ουσιαστικά να αντικατασταθεί από άλλες πηγές κίνησης που είναι επί του παρόντος διαθέσιμες στα ανταγωνιστικά εργαλεία σύγκρισης προϊόντων, ήτοι, μεταξύ άλλων, τις εφαρμογές κινητής τηλεφωνίας, την απευθείας κίνηση, τις παραπομπές άλλων συνεργαζόμενων ιστοτόπων, τα κοινωνικά δίκτυα ή άλλες μηχανές γενικής αναζήτησης.

28 Πέμπτον, η Επιτροπή εξέθεσε, στο τμήμα 7.3 της επίμαχης αποφάσεως, ότι οι επίμαχες πρακτικές είχαν δυνητικά αντίθετα προς τους κανόνες του ανταγωνισμού αποτελέσματα στις δεκατρείς εθνικές αγορές εξειδικευμένης αναζήτησης για τη σύγκριση προϊόντων και στις δεκατρείς εθνικές αγορές γενικής αναζήτησης που μνημονεύονται στη σκέψη 22 της παρούσας αποφάσεως. Όσον αφορά τις αγορές εξειδικευμένης αναζήτησης για τη σύγκριση προϊόντων, η Επιτροπή θέλησε να καταδείξει ότι οι επίμαχες πρακτικές μπορούσαν να οδηγήσουν τα ανταγωνιστικά εργαλεία σύγκρισης προϊόντων να παύσουν τις δραστηριότητές τους, να έχουν αρνητικό αντίκτυπο στην καινοτομία και, ως εκ τούτου, να περιορίσουν τις δυνατότητες πρόσβασης των καταναλωτών στις πλέον συναφείς υπηρεσίες. Επομένως, θιγόταν η ανταγωνιστική δομή των σχετικών αγορών.

Όσον αφορά τις αγορές γενικής αναζήτησης, τα αντίθετα προς τους κανόνες του ανταγωνισμού αποτελέσματα των επίμαχων πρακτικών οφείλονταν στο ότι οι πρόσθετοι πόροι τους οποίους αποκομίζει το εργαλείο σύγκρισης προϊόντων της Google από τις σελίδες γενικών αποτελεσμάτων της καθιστούσαν δυνατή την ενίσχυση της δικής της υπηρεσίας γενικής αναζήτησης.

29 Στο τμήμα 7.4 της επίμαχης αποφάσεως, η Επιτροπή αντέκρουσε τα επιχειρήματα που προέβαλαν οι αναιρεσείουσες κατά της ανωτέρω ανάλυσης, ότι τα νομικά κριτήρια που χρησιμοποιήθηκαν δεν ήταν ορθά. Στο τμήμα 7.5 της επίμαχης αποφάσεως, η Επιτροπή αντέκρουσε επίσης τους δικαιολογητικούς λόγους τους οποίους προέβαλαν οι αναιρεσείουσες προκειμένου να αποδείξουν ότι οι επίμαχες πρακτικές δεν ήταν καταχρηστικές και με τους οποίους υποστηρίχθηκε ότι οι πρακτικές αυτές ήταν αντικειμενικώς αναγκαίες ή ότι οι τυχόν περιορισμοί του ανταγωνισμού τους οποίους αυτές συνεπάγονταν αντισταθμίζονταν από τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας προς όφελος του καταναλωτή.

30 Ως εκ τούτου, η Επιτροπή διαπίστωσε, στο άρθρο 1 της επίμαχης αποφάσεως, ότι η Google και η Alphabet, κατόπιν της εκ μέρους της απόκτησης του ελέγχου επί της Google, είχαν παραβεί το άρθρο 102 ΣΛΕΕ και το άρθρο 54 της Συμφωνίας για τον ΕΟΧ στις δεκατρείς χώρες που μνημονεύονται στη σκέψη 22 της παρούσας αποφάσεως, από την αντίστοιχη ημερομηνία έναρξης της λειτουργίας της υπηρεσίας εξειδικευμένων αποτελεσμάτων για προϊόντα ή διαφημίσεων για προϊόντα στη γενική σελίδα αποτελεσμάτων της Google.

31 Η Επιτροπή, μεταξύ άλλων, κάλεσε την Google να θέσει τέρμα στις επίμαχες πρακτικές. Υπογράμμισε ότι, μολονότι η Google μπορούσε να συμμορφωθεί προς την ως άνω υποχρέωση με διάφορους τρόπους, έπρεπε να τηρηθούν ορισμένες αρχές, ανεξαρτήτως του αν η Google επιλέξει ή όχι να διατηρήσει τις Shopping Units ή άλλα εξειδικευμένα για τη σύγκριση προϊόντων ομαδοποιημένα αποτελέσματα αναζήτησης στις σελίδες γενικών αποτελεσμάτων της. Μεταξύ των αρχών αυτών συγκαταλεγόταν κατ' ουσίαν η αρχή της μεταχείρισης του εργαλείου της Google και των ανταγωνιστικών εργαλείων κατά τρόπον που να μην εισάγει διακρίσεις. Τέλος, με το άρθρο 2 της επίμαχης αποφάσεως, η Επιτροπή επέβαλε στην Google χρηματική κύρωση ύψους 2 424 495 000 ευρώ, εκ των οποίων τα 523 518 000 ευρώ τής επιβλήθηκαν εις ολόκληρον με την Alphabet.

II. Η προσφυγή ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου και η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση

32 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Γενικού Δικαστηρίου στις 11 Σεπτεμβρίου 2017, η Google άσκησε προσφυγή με αίτημα την ακύρωση της επίμαχης αποφάσεως και, επικουρικώς, τη διαγραφή ή τη μείωση του ποσού του επιβληθέντος προστίμου.

33 Με διάταξη του προέδρου του ενάτου τμήματος του Γενικού Δικαστηρίου της 17ης Δεκεμβρίου 2018, επετράπη στην Computer & Communications Industry Association (στο εξής: CCIA) να παρέμβει υπέρ των αναιρεσειουσών. Με διατάξεις της ίδιας ημέρας, επετράπη στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, στην Εποπτεύουσα Αρχή της ΕΖΕΣ, στο Ευρωπαϊκό Γραφείο Ενώσεων Καταναλωτών (ΕΓΕΚ), στην Infederation Ltd (στο εξής: Foundem), στην Kelkoo SAS, στη Verband Deutscher Zeitschriftenverleger eV (στο εξής: VDZ), στη Ladenzeile GmbH, πρώην Visual Meta GmbH, στην BDZV – Bundesverband Digitalpublisher und Zeitungsverleger eV, πρώην Bundesverband Deutscher Zeitungsverleger eV (στο εξής: BDZV), και στην Twenga SA να παρέμβουν υπέρ της Επιτροπής.

34 Με διάταξη του προέδρου του ενάτου τμήματος του Γενικού Δικαστηρίου της 11ης Απριλίου 2019, κρίθηκε εμπιστευτικό, μεταξύ άλλων, το παράρτημα Α.1 του εισαγωγικού δικογράφου της δίκης.

35 Με απόφαση της 10ης Ιουλίου 2019, το Γενικό Δικαστήριο παρέπεμψε την υπόθεση ενώπιον πενταμελούς τμήματος.

36 Προς στήριξη της προσφυγής της, η Google προέβαλε έξι λόγους ακυρώσεως, τους οποίους διατύπωσε ως εξής:

«Ο πρώτος και ο δεύτερος λόγος ακυρώσεως καταδεικνύουν ότι κακώς διαπιστώνεται με την [επίμαχη] απόφαση ότι η Google ευνοεί τη δική της υπηρεσία σύγκρισης προϊόντων λόγω του τρόπου εμφάνισης των Product Universals και των Shopping Units. Ο τρίτος λόγος ακυρώσεως εξηγεί ότι η [επίμαχη] απόφαση είναι εσφαλμένη, κατά το μέρος που γίνεται δεκτό ότι ο τρόπος τοποθέτησης και εμφάνισης των Product Universals και των Shopping Units εξέτρεψαν τη ροή αναζήτησης της Google. Με τον τέταρτο λόγο ακυρώσεως θα καταδειχθεί ότι η εικασία της [επίμαχης] απόφασης ως προς τα αντίθετα προς τους κανόνες του ανταγωνισμού αποτελέσματα είναι αβάσιμη. Ο πέμπτος λόγος ακυρώσεως καταδεικνύει ότι κακώς η [επίμαχη] απόφαση χαρακτηρίζει ως καταχρηστικές πρακτικές συνιστάμενες σε ποιοτικές βελτιώσεις οι οποίες αποτελούν έκφραση υγιούς ανταγωνισμού. Ο έκτος λόγος ακυρώσεως αποδεικνύει ότι είναι αβάσιμοι οι λόγοι για τους οποίους επιβλήθηκε πρόστιμο με την [επίμαχη] απόφαση.»

37 Με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε κατ' ουσίαν την προσφυγή επικυρώνοντας την ανάλυση της Επιτροπής όσον αφορά την αγορά εξειδικευμένης αναζήτησης για τη σύγκριση προϊόντων.

38 Το Γενικό Δικαστήριο υπογράμμισε εκ προοιμίου ότι η Google δεν αμφισβήτησε ότι κατέχει δεσπόζουσα θέση στις δεκατρείς εθνικές αγορές γενικής αναζήτησης που αντιστοιχούν στις χώρες στις οποίες η Επιτροπή εκτίμησε ότι είχε καταχραστεί την εν λόγω θέση. Κατά το Γενικό Δικαστήριο, τούτο συνιστούσε παραδοχή επί της οποίας στηρίζονταν όλες οι ακόλουθες αναλύσεις.

39 Κατά πρώτον, το Γενικό Δικαστήριο εξέτασε τον πέμπτο λόγο ακυρώσεως και το πρώτο σκέλος του πρώτου λόγου ακυρώσεως διά των οποίων υποστηρίχθηκε ότι οι επίμαχες πρακτικές συνάδουν με τον υγιή ανταγωνισμό. Πρώτον, το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε το επιχείρημα των αναιρεσειουσών ότι οι επίμαχες πρακτικές συνιστούσαν ποιοτικές βελτιώσεις που εντάσσονταν στο πλαίσιο του υγιούς ανταγωνισμού και δεν μπορούσαν να χαρακτηριστούν καταχρηστικές. Δεύτερον, το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε το επιχείρημα των αναιρεσειουσών ότι η Επιτροπή είχε υποχρεώσει την Google να παράσχει στα ανταγωνιστικά εργαλεία σύγκρισης προϊόντων πρόσβαση στις υπηρεσίες που προέκυψαν από τις βελτιώσεις τις οποίες η ίδια επέφερε στον τομέα της σύγκρισης προϊόντων, χωρίς να πληρούνται οι προϋποθέσεις οι οποίες θεσπίστηκαν με την απόφαση της 26ης Νοεμβρίου 1998, Bronner (C-7/97, EU:C:1998:569). Τρίτον, το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε το επιχείρημα των αναιρεσειουσών ότι η Επιτροπή είχε εκθέσει εσφαλμένως τα πραγματικά περιστατικά, δεδομένου ότι η Google είχε αρχίσει να εμφανίζει τα ομαδοποιημένα αποτελέσματα για προϊόντα προκειμένου να βελτιώσει την ποιότητα της υπηρεσίας της και όχι για να κατευθύνει την κίνηση προς τη δική της υπηρεσία σύγκρισης προϊόντων.

40 Κατά δεύτερον, το Γενικό Δικαστήριο εξέτασε το δεύτερο σκέλος του πρώτου λόγου ακυρώσεως και το πρώτο, το δεύτερο και, εν μέρει, το τρίτο σκέλος του δευτέρου λόγου ακυρώσεως, με τα οποία υποστηρίχθηκε ότι οι επίμαχες πρακτικές δεν ενείχαν διακρίσεις. Συναφώς, το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε τις αιτιάσεις των αναιρεσειουσών ότι εσφαλμένως η Επιτροπή είχε καταλήξει στο συμπέρασμα ότι η Google είχε ευνοήσει τη δική της υπηρεσία σύγκρισης προϊόντων λόγω του τρόπου εμφάνισης των Product Universals και Shopping Units, καθώς και τις αιτιάσεις ότι ανταγωνιστικά εργαλεία σύγκρισης προϊόντων είχαν ήδη συμπεριληφθεί στα Shopping Units, κατά τρόπον ώστε να μην μπορεί να υπάρξει μεροληπτική συμπεριφορά.

41 Κατά τρίτον, το Γενικό Δικαστήριο εξέτασε τον τρίτο και τον τέταρτο λόγο ακυρώσεως, με τους οποίους υποστηρίχθηκε ότι οι επίμαχες πρακτικές δεν είχαν αντίθετα προς τους κανόνες του ανταγωνισμού αποτελέσματα. Πρώτον, το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε το επιχείρημα των αναιρεσειουσών ότι η Επιτροπή δεν είχε αποδείξει ότι οι επίμαχες πρακτικές είχαν οδηγήσει, αφενός, σε μείωση της κίνησης από τις σελίδες γενικών αποτελεσμάτων της Google προς τα ανταγωνιστικά εργαλεία σύγκρισης προϊόντων και, αφετέρου, σε αύξηση της κίνησης από τις σελίδες γενικών αποτελεσμάτων της Google προς τη δική της υπηρεσία σύγκρισης προϊόντων. Δεύτερον, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι το επιχείρημα των αναιρεσειουσών ότι η Επιτροπή είχε προβεί σε εικασίες ως προς τα αντίθετα προς τους κανόνες του ανταγωνισμού αποτελέσματα των επίμαχων πρακτικών έπρεπε να απορριφθεί όσον αφορά τις αγορές των υπηρεσιών σύγκρισης προϊόντων και έπρεπε να γίνει δεκτό όσον αφορά τις εθνικές αγορές γενικής αναζήτησης. Τρίτον, το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε το επιχείρημα των αναιρεσειουσών ότι, κατά την ανάλυση των αποτελεσμάτων, δεν είχε ληφθεί υπόψη ο ρόλος που διαδραματίζουν οι εμπορικές πλατφόρμες. Τέταρτον, το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε το επιχείρημα των αναιρεσειουσών ότι η Επιτροπή δεν είχε αποδείξει την ύπαρξη αντίθετων προς τους κανόνες του ανταγωνισμού αποτελεσμάτων οφειλόμενων στις επίμαχες πρακτικές στις εθνικές αγορές των υπηρεσιών σύγκρισης προϊόντων.

42 Κατά τέταρτον, το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε το τρίτο σκέλος του πρώτου λόγου ακυρώσεως και, εν μέρει, το τρίτο σκέλος του δευτέρου λόγου ακυρώσεως, σχετικά με την ύπαρξη αντικειμενικών δικαιολογητικών λόγων όσον αφορά τον τρόπο εμφάνισης των Product Universals και των Shopping Units.

43 Αντιθέτως, όσον αφορά τις εθνικές αγορές γενικής αναζήτησης, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι η Επιτροπή είχε στηριχθεί σε εκτιμήσεις οι οποίες ήταν υπερβολικά ασαφείς για να δικαιολογήσουν την ύπαρξη αντίθετων προς τους κανόνες του ανταγωνισμού αποτελεσμάτων, έστω και δυνητικών, οπότε το πρώτο σκέλος του τετάρτου λόγου ακυρώσεως, με το οποίο υποστηρίχθηκε ότι η ανάλυση των αντίθετων προς τον ανταγωνισμό αποτελεσμάτων των επίμαχων πρακτικών αποτελούσε απλώς εικασία, έπρεπε να γίνει δεκτό όσον αφορά τις αγορές αυτές.

44 Ως εκ τούτου, το Γενικό Δικαστήριο ακύρωσε την επίμαχη απόφαση μόνον κατά το μέρος που η Επιτροπή είχε διαπιστώσει παράβαση εκ μέρους της Google και της Alphabet του άρθρου 102 ΣΛΕΕ και του άρθρου 54 της Συμφωνίας για τον ΕΟΧ σε δεκατρείς εθνικές αγορές γενικής αναζήτησης εντός του ΕΟΧ βάσει της ύπαρξης αντίθετων προς τους κανόνες του ανταγωνισμού αποτελεσμάτων στις αγορές αυτές και απέρριψε την προσφυγή κατά τα λοιπά. Κατ' ενάσκηση της πλήρους δικαιοδοσίας του, το Γενικό Δικαστήριο διατήρησε στο σύνολό του το πρόστιμο που είχε επιβληθεί από την Επιτροπή στις αναιρεσείουσες.

III. Η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

45 Με διάταξη του Προέδρου του Δικαστηρίου της 22ας Μαρτίου 2022, Google και Alphabet κατά Επιτροπής (C-48/22 P, EU:C:2022:207), το παράρτημα 2 της αιτήσεως αναιρέσεως, το οποίο κατατέθηκε από τις αναιρεσείουσες στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 2 Φεβρουαρίου 2022, κρίθηκε εμπιστευτικό έναντι της CCIA, της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, της Εποπτεύουσας Αρχής της ΕΖΕΣ, του ΕΓΕΚ, της Foundem, της Kelkoo, της VDZ, της Ladenzeile, της BDZV και της Twenga, παρεμβαινουσών πρωτοδίκως, στις οποίες θα έπρεπε να κοινοποιηθεί μόνον ένα μη εμπιστευτικό κείμενο του παραρτήματος αυτού.

46 Με διάταξη του Προέδρου του Δικαστηρίου της 1ης Σεπτεμβρίου 2022, Google και Alphabet κατά Επιτροπής (C-48/22 P, EU:C:2022:667), επετράπη στην PriceRunner International AB (στο εξής: PriceRunner) να παρέμβει υπέρ της Επιτροπής. Με τη διάταξη αυτήν, το παράρτημα 2 της αιτήσεως αναιρέσεως κρίθηκε επίσης εμπιστευτικό και έναντι της PriceRunner.

47 Με διάταξη του Προέδρου του Δικαστηρίου της 1ης Σεπτεμβρίου 2022, Google και Alphabet κατά Επιτροπής (C-48/22 P, EU:C:2022:668), απορρίφθηκε το αίτημα της FairSearch AISBL να παρέμβει υπέρ της Επιτροπής.

IV. Τα αιτήματα των διαδίκων στο πλαίσιο της αναιρετικής διαδικασίας

48 Με την υπό κρίση αίτηση αναιρέσεως, οι αναιρεσείουσες ζητούν από το Δικαστήριο:

– να αναιρέσει την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση·

– να ακυρώσει την επίμαχη απόφαση της Επιτροπής ή, επικουρικώς, να αναπέμψει την υπόθεση στο Γενικό Δικαστήριο,

– να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα της πρωτόδικης και της αναιρετικής διαδικασίας, και

– να καταδικάσει την PriceRunner στα δικαστικά έξοδα της παρεμβάσεώς της.

49 Η Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο:

– να απορρίψει την αίτηση αναιρέσεως, και

– να καταδικάσει τις αναιρεσείουσες στα δικαστικά έξοδα.

50 Η PriceRunner ζητεί από το Δικαστήριο:

– να απορρίψει την αίτηση αναιρέσεως, και

– να καταδικάσει τις αναιρεσείουσες στα δικαστικά έξοδα στα οποία αυτή υποβλήθηκε.

51 Η CCIA ζητεί από το Δικαστήριο:

– να αναιρέσει την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση κατά το μέρος που επικύρωσε την επίμαχη απόφαση·

– να ακυρώσει την επίμαχη απόφαση στο σύνολό της ή, επικουρικώς, να αναπέμψει την υπόθεση στο Γενικό Δικαστήριο,

– να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα στα οποία αυτή υποβλήθηκε.

52 Η Εποπτεύουσα Αρχή της ΕΖΕΣ ζητεί από το Δικαστήριο:

– να απορρίψει την αίτηση αναιρέσεως, και

– να καταδικάσει τις αναιρεσείουσες στα δικαστικά έξοδα.

53 Το ΕΓΕΚ ζητεί από το Δικαστήριο:

– να απορρίψει την αίτηση αναιρέσεως, και

– να καταδικάσει τις αναιρεσείουσες στα δικαστικά έξοδα στα οποία αυτό υποβλήθηκε στο πλαίσιο της αναιρετικής δίκης.

54 Η Foundem ζητεί από το Δικαστήριο:

– να απορρίψει την αίτηση αναιρέσεως ως προδήλως απαράδεκτη ή ως αβάσιμη στο σύνολό της, και

– να καταδικάσει τις αναιρεσείουσες στα δικαστικά έξοδα στα οποία αυτή υποβλήθηκε.

55 Η Kelkoo ζητεί από το Δικαστήριο:

– να απορρίψει την αίτηση αναιρέσεως ως απαράδεκτη κατά το μέρος που στρέφεται κατά των διαπιστώσεων πραγματικών περιστατικών στις οποίες προέβη το Γενικό Δικαστήριο και ως αβάσιμη κατά τα λοιπά, και

– να καταδικάσει τις αναιρεσείουσες στα δικαστικά έξοδα στα οποία αυτή υποβλήθηκε.

56 Η VDZ, η Ladenzeile και η BDZV ζητούν από το Δικαστήριο:

– να απορρίψει την αίτηση αναιρέσεως στο σύνολό της, και

– να καταδικάσει τις αναιρεσείουσες στα δικαστικά έξοδα, περιλαμβανομένων των εξόδων στα οποία αυτές υποβλήθηκαν.

57 Η Twenga ζητεί από το Δικαστήριο:

– να απορρίψει τους λόγους αναιρέσεως που προβάλλουν οι αναιρεσείουσες·

– να επικυρώσει την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση·

– να επικυρώσει την επίμαχη απόφαση, και

– να καταδικάσει τις αναιρεσείουσες στα δικαστικά έξοδα.

58 Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της 19ης Σεπτεμβρίου 2023, οι αναιρεσείουσες, απαντώντας σε ερώτηση του Δικαστηρίου, διευκρίνισαν ότι ζητούσαν την αναίρεση της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως μόνον κατά το μέρος που το Γενικό Δικαστήριο είχε απορρίψει την προσφυγή τους, όπερ σημειώθηκε στα πρακτικά της επ' ακροατηρίου συζητήσεως. Ως εκ τούτου, οι αναιρεσείουσες παραιτήθηκαν από την αίτηση αναιρέσεως κατά το μέρος που αυτή στρεφόταν κατά του τμήματος της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως με το οποίο το Γενικό Δικαστήριο δέχθηκε τα αιτήματά τους.

V. Επί της αιτήσεως αναιρέσεως

59 Προς στήριξη της υπό κρίση αιτήσεως αναιρέσεως, οι αναιρεσείουσες προβάλλουν τέσσερις λόγους. Με τον πρώτο λόγο αναιρέσεως προβάλλεται πλάνη περί το δίκαιο κατά το μέρος που το Γενικό Δικαστήριο επικύρωσε την επίμαχη απόφαση, μολονότι αυτή δεν πληρούσε το νομικό κριτήριο που απαιτείται προκειμένου να γίνει δεκτή η ύπαρξη υποχρέωσης παροχής πρόσβασης στα εργαλεία σύγκρισης προϊόντων. Με τον δεύτερο λόγο αναιρέσεως προβάλλεται ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο κατά το μέρος που επικύρωσε την επίμαχη απόφαση, μολονότι στην απόφαση δεν προσδιορίζεται η συμπεριφορά που αποκλίνει από τον υγιή ανταγωνισμό. Με τον τρίτο λόγο αναιρέσεως προβάλλεται ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε σφάλματα κατά τον έλεγχο της αιτιώδους συνάφειας μεταξύ της προβαλλόμενης κατάχρησης και των πιθανών αποτελεσμάτων. Με τον τέταρτο λόγο αναιρέσεως προβάλλεται πλάνη του Γενικού Δικαστηρίου κατά το μέρος που έκρινε ότι η Επιτροπή δεν όφειλε να εξετάσει αν η συμπεριφορά ήταν ικανή να εκτοπίσει εξίσου αποτελεσματικούς ανταγωνιστές.

A. Επί του παραδεκτού

60 Η Foundem υποστηρίζει ότι η αίτηση αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως προδήλως απαράδεκτη. Ισχυρίζεται, κατ' ουσίαν, ότι οι αναιρεσείουσες, χωρίς να αμφισβητούν ρητώς τα πραγματικά περιστατικά που διαπιστώθηκαν με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, επιδιώκουν να τα αντικαταστήσουν με τη δική τους εκδοχή περί αυτών, η οποία είναι αντίθετη προς τις διαπιστώσεις του Γενικού Δικαστηρίου. Αυτή η παραπλανητική και στρεβλή παρουσίαση των πραγματικών περιστατικών επηρεάζει καθέναν από τους τέσσερις λόγους αναιρέσεως, δεδομένου ότι τα νομικά επιχειρήματα που προβάλλονται προς στήριξη των λόγων αυτών στηρίζονται σε ανακρίβειες όσον αφορά τα πραγματικά περιστατικά.

61 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι, σύμφωνα με το άρθρο 256, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ και το άρθρο 58, πρώτο εδάφιο, του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η αίτηση αναιρέσεως περιορίζεται σε νομικά ζητήματα. Το Γενικό Δικαστήριο είναι αποκλειστικώς αρμόδιο να διαπιστώνει και να εκτιμά τα κρίσιμα πραγματικά περιστατικά καθώς και να εκτιμά τα αποδεικτικά στοιχεία. Επομένως, η εκτίμηση των εν λόγω πραγματικών περιστατικών και αποδεικτικών στοιχείων δεν αποτελεί, υπό την επιφύλαξη της περιπτώσεως παραμορφώσεως του περιεχομένου τους, νομικό ζήτημα υποκείμενο, ως τέτοιο, στον αναιρετικό έλεγχο του Δικαστηρίου (απόφαση της 12ης Ιανουαρίου 2023, Lietuvos geležinkeliai κατά Επιτροπής, C-42/21 P, EU:C:2023:12, σκέψη 60 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

62 Κατά συνέπεια, αφενός, το γεγονός ότι οι αναιρεσείουσες στήριξαν τα νομικά επιχειρήματα που ανέπτυξαν στο πλαίσιο της υπό κρίση αιτήσεως αναιρέσεως σε μια στρεβλή παρουσίαση των πραγματικών περιστατικών που διαπιστώθηκαν με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση πρέπει να εκτιμηθεί στο πλαίσιο της εξέτασης του βασίμου της αιτήσεως αναιρέσεως. Αφετέρου, η αιτίαση περί παραπλανητικής παρουσίασης των πραγματικών περιστατικών που διαπιστώθηκαν με την

αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, χωρίς ωστόσο να αμφισβητείται το υποστατό των πραγματικών αυτών περιστατικών, δεν δύναται, ακόμη και αν είναι βάσιμη, να έχει ως συνέπεια το απαράδεκτο της αιτήσεως αναιρέσεως.

63 Εξάλλου, εν προκειμένω, η αίτηση αναιρέσεως προσδιορίζει με επαρκή ακρίβεια, όσον αφορά καθέναν από τους λόγους αναιρέσεως, τις επικρινόμενες σκέψεις της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως και εκθέτει τους λόγους για τους οποίους οι σκέψεις αυτές ενέχουν, κατά τις αναιρεσείουσες, πλάνη περί το δίκαιο, παρέχοντας, ως εκ τούτου, τη δυνατότητα στο Δικαστήριο να ασκήσει τον έλεγχό του νομιμότητας.

64 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι η υπό κρίση αίτηση αναιρέσεως είναι παραδεκτή.

Β. Επί της ουσίας

1. Επί του πρώτου λόγου αναιρέσεως

α) Επιχειρήματα των διαδίκων

65 Με τον πρώτο λόγο αναιρέσεως, ο οποίος περιλαμβάνει δύο σκέλη, οι αναιρεσείουσες, υποστηριζόμενες από τη CCIA, προσάπτουν στο Γενικό Δικαστήριο ότι επικύρωσε την επίμαχη απόφαση μολονότι η Επιτροπή δεν είχε αποδείξει ότι πληρούνταν οι προϋποθέσεις που προβλέπονται από τη νομολογία και μνημονεύονται στις σκέψεις 213, 215 και 216 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως για τη θεμελίωση υποχρέωσης παροχής πρόσβασης.

66 Συναφώς, οι αναιρεσείουσες υποστηρίζουν ότι στην Google προσάπτεται, κατ' ουσίαν, ότι δεν παρέσχε στα ανταγωνιστικά εργαλεία σύγκρισης προϊόντων πρόσβαση σε ειδικά «boxes» ευρισκόμενα σε περίοπτη θέση στις σελίδες αποτελεσμάτων της, τα οποία διέθεταν ενισχυμένες λειτουργίες προβολής και τα οποία δεν μπορούσαν να υποβιβαστούν μέσω αλγορίθμων όπως ο αλγόριθμος Panda.

67 Με το πρώτο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως, οι αναιρεσείουσες προσάπτουν στο Γενικό Δικαστήριο ότι, με τις σκέψεις 224 έως 228 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, υποκατέστησε παρανόμως την εκτίμηση της Επιτροπής που περιλαμβάνεται στην επίμαχη απόφαση με τη δική του εκτίμηση κατά την οποία οι προϋποθέσεις που απαιτούνται για τη θεμελίωση υποχρέωσης παροχής πρόσβασης πληρούνταν. Συγκεκριμένα, κατά τις αναιρεσείουσες, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι η σελίδα γενικών αποτελεσμάτων της Google παρουσίαζε χαρακτηριστικά τα οποία την καθιστούσαν παρόμοια προς ουσιώδη διευκόλυνση (σκέψη 224), ότι η Επιτροπή έκρινε ότι η κίνηση της Google ήταν απαραίτητη για τα ανταγωνιστικά εργαλεία σύγκρισης προϊόντων (σκέψη 227) και ότι το εν λόγω θεσμικό όργανο διαπίστωσε κίνδυνο εξάλειψης κάθε μορφής ανταγωνισμού (σκέψη 228). Κατά τις αναιρεσείουσες, ωστόσο, η επίμαχη απόφαση δεν περιέχει τέτοιες διαπιστώσεις, όπως εξάλλου επιβεβαίωσε το ίδιο το Γενικό Δικαστήριο με τη σκέψη 223 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, επισημαίνοντας ότι η Επιτροπή δεν αναφέρθηκε στα κριτήρια της υποχρέωσης παροχής πρόσβασης.

68 Με το δεύτερο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως, οι αναιρεσείουσες υποστηρίζουν ότι το Γενικό Δικαστήριο, με τις σκέψεις 229 έως 249 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο στο μέτρο που έκρινε ότι η Επιτροπή δεν ήταν υποχρεωμένη, προκειμένου

να διαπιστώσει την ύπαρξη της προβαλλόμενης κατάχρησης, να εφαρμόσει το κριτήριο το οποίο θεσπίστηκε με τη σκέψη 41 της αποφάσεως της 26ης Νοεμβρίου 1998, Bronner (C-7/97, EU:C:1998:569).

69 Συναφώς, οι αναιρεσείουσες υποστηρίζουν ότι, με τις σκέψεις 220, 229 και 287 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι η προβαλλόμενη κατάχρηση συνίστατο, κατ' ουσίαν, σε παράβαση εκ μέρους της Google της υποχρεώσεώς της παροχής πρόσβασης. Εντούτοις, με τη σκέψη 229 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι οι επίμαχες πρακτικές διακρίνονταν ως προς τα συστατικά στοιχεία τους από την άρνηση παροχής που ήταν στο επίκεντρο της υπόθεσης επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση της 26ης Νοεμβρίου 1998, Bronner (C-7/97, EU:C:1998:569).

70 Με την πρώτη αιτίαση, οι αναιρεσείουσες προσάπτουν στο Γενικό Δικαστήριο ότι, με τις σκέψεις 237 έως 240 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, έκρινε ότι η υπό κρίση υπόθεση πρέπει να διακρίνεται από μια υπόθεση σχετική με άρνηση παροχής πρόσβασης, διότι αφορά «διαφορετική μεταχείριση». Κατά τις αναιρεσείουσες, ωστόσο, μια υπόθεση σχετική με άρνηση παροχής αποτελεί απλώς ένα ιδιαίτερο είδος υποθέσεων οι οποίες αφορούν διαφορετική μεταχείριση, διότι συνεπάγεται για την οικεία επιχείρηση ότι διατηρεί ένα περιουσιακό στοιχείο προς όφελός της, ενώ συγχρόνως αρνείται να το παράσχει στους ανταγωνιστές της.

71 Κατά τις αναιρεσείουσες, το πρόβλημα που διαπιστώθηκε στην προκειμένη περίπτωση αφορούσε την ύπαρξη μιας διευκόλυνσης αποτελούμενης από «boxes», στην οποία τα ανταγωνιστικά εργαλεία σύγκρισης προϊόντων δεν είχαν πρόσβαση, και το γεγονός ότι η διευκόλυνση αυτή ήταν ελκυστικότερη, όσον αφορά την τοποθέτηση, τα χαρακτηριστικά και την απουσία υποβιβασμού, από τη διευκόλυνση στην οποία παρασχέθηκε πράγματι «πρόσβαση» στα εν λόγω εργαλεία σύγκρισης, σύμφωνα με τη διατύπωση που χρησιμοποίησε το Γενικό Δικαστήριο στις σκέψεις 219 και 243 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ήτοι στις σελίδες γενικών αποτελεσμάτων. Η περιγραφή της προβαλλόμενης κατάχρησης ως συνδυασμού διαφόρων πρακτικών, ήτοι της εμφάνισης των αποτελεσμάτων του εργαλείου σύγκρισης προϊόντων της Google σε «boxes», τα οποία βρίσκονταν σε περίοπτη θέση, και της εμφάνισης των αποτελεσμάτων των ανταγωνιστικών εργαλείων σύγκρισης προϊόντων στα γενικά αποτελέσματα αναζήτησης, τα οποία μπορούσαν να υποβιβαστούν, αποτελεί απλώς έναν άλλο τρόπο έκφρασης του γεγονότος ότι η Google προέβη σε διαφορετική μεταχείριση των αποτελεσμάτων του δικού της εργαλείου σύγκρισης προϊόντων και των αποτελεσμάτων των ανταγωνιστικών εργαλείων σύγκρισης προϊόντων, για τον λόγο ότι δεν παρέσχε στα δεύτερα πρόσβαση στα «boxes». Επομένως, αντιθέτως προς όσα έκρινε το Γενικό Δικαστήριο με τη σκέψη 232 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, η επίμαχη διαφορετική μεταχείριση δεν αποτελεί «εξωγενή πρακτική» διακριτή από την πρόσβαση.

72 Με τη δεύτερη αιτίαση, οι αναιρεσείουσες υποστηρίζουν ότι το Γενικό Δικαστήριο, με τις σκέψεις 177, 219 και 243 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, παρανόμως και εσφαλμένως χαρακτήρισε την επίμαχη απόφαση ως αφορώσα τους όρους παροχής από την Google της υπηρεσίας της γενικής αναζήτησης μέσω της πρόσβασης στις σελίδες γενικών αποτελεσμάτων και όχι ως αφορώσα υποχρέωση παροχής πρόσβασης σε διακριτή διευκόλυνση.

73 Πρώτον, κατά τις αναιρεσείουσες, το Γενικό Δικαστήριο «αναδιατύπωσε» την επίμαχη απόφαση, στο μέτρο που, με τη σκέψη 219 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, διαπίστωσε ότι, «αντιθέτως προς τα όσα υποστηρίζει η Επιτροπή», η υπό κρίση υπόθεση αφορά τους όρους που διέπουν την

εκ μέρους της Google παροχή της υπηρεσίας της γενικής αναζήτησης μέσω της πρόσβασης των ανταγωνιστικών εργαλείων σύγκρισης προϊόντων στις σελίδες γενικών αποτελεσμάτων, ενώ η επίμαχη απόφαση δεν περιλάμβανε τέτοια διαπίστωση.

74 Δεύτερον, κατά τις αναιρεσείουσες, το Γενικό Δικαστήριο, περιγράφοντας την υπό κρίση υπόθεση ως αφορώσα τους όρους που διέπουν την παροχή πρόσβασης, προέβη σε εσφαλμένο, από νομική άποψη, χαρακτηρισμό της υπόθεσης. Συγκεκριμένα, η υπόθεση δεν αφορά τους όρους παροχής πρόσβασης, ήτοι τους εμπορικούς όρους υπό τους οποίους μια επιχείρηση, η οποία έχει αποφασίσει να προμηθεύσει μια άλλη, διαθέτει στη συνέχεια τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες της. Επιπλέον, η επίμαχη υποδομή δεν συνίσταται σε ολόκληρη τη σελίδα γενικών αποτελεσμάτων της Google. Αντιθέτως, από την επίμαχη απόφαση προκύπτει ότι τα «boxes» συνιστούν χωριστή διευκόλυνση με τη δική τους τεχνική υποδομή και ότι στην Google προσάπτεται ότι δεν παρέσχε πρόσβαση στα ανταγωνιστικά εργαλεία σύγκρισης προϊόντων στα εν λόγω «boxes». Το γεγονός ότι η Google παρέσχε στα ανταγωνιστικά εργαλεία σύγκρισης προϊόντων πρόσβαση στα γενικά αποτελέσματά της ουδόλως μεταβάλλει την ανωτέρω διαπίστωση. Επομένως, όπως σε όλες τις υποθέσεις που αφορούν υποχρέωση παροχής πρόσβασης, το ζήτημα εν προκειμένω αφορά το δικαίωμα μιας επιχείρησης να επιλέγει ποιος έχει πρόσβαση σε μια συγκεκριμένη διευκόλυνση. Υπό τις συνθήκες αυτές, δεν ασκεί επιρροή η παραπομπή, με τις σκέψεις 234 έως 236 και 239 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, στη νομολογία σχετικά με τις πρακτικές συμπίεσης των περιθωρίων κέρδους.

75 Με την τρίτη αιτίαση, οι αναιρεσείουσες υποστηρίζουν ότι το Γενικό Δικαστήριο κακώς απέρριψε, με τις σκέψεις 232 και 233 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το κριτήριο της υποχρέωσης παροχής πρόσβασης με την αιτιολογία ότι δεν υφίστατο ρητή αίτηση προσβάσεως εκ μέρους του ανταγωνιστή και ρητή άρνηση της κατέχουσας δεσπόζουσα θέση επιχειρήσεως. Πρώτον, το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο, δεδομένου ότι η νομολογία δεν απαιτεί την ύπαρξη ρητής αιτήσεως και ρητής αρνήσεως πρόσβασης. Δεύτερον, η τυπολατρική προσέγγιση του Γενικού Δικαστηρίου είναι αντίθετη προς τη νομική και οικονομική λογική της υποχρέωσης παροχής πρόσβασης. Είναι σημαντικό να καθοριστεί κατά πόσον η υπό κρίση υπόθεση πληροί τις προϋποθέσεις που απαιτούνται κατά νόμον για την επιβολή μιας τέτοιας υποχρέωσης, η οποία συνιστά επέμβαση στις θεμελιώδεις ελευθερίες και εξαίρεση από τον ανταγωνισμό σε μια οικονομία της αγοράς. Αντιθέτως, η ύπαρξη ή μη ρητής αιτήσεως δεν ασκεί επιρροή. Τρίτον, το σκεπτικό του Γενικού Δικαστηρίου αποκλίνει από την επίμαχη απόφαση, με την οποία διαπιστώθηκε ότι υπήρξε αίτηση παροχής πρόσβασης στις Shopping Units και άρνηση παροχής της πρόσβασης αυτής.

76 Με την τέταρτη αιτίαση, οι αναιρεσείουσες προσάπτουν στο Γενικό Δικαστήριο ότι, με τη σκέψη 240 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, απέρριψε το κριτήριο της υποχρέωσης παροχής πρόσβασης, διότι χαρακτήρισε ως «ενεργητική» την επίμαχη συμπεριφορά, ήτοι τη διαφορετική μεταχείριση που επιφύλασσε η Google στα αποτελέσματα του δικού της εργαλείου σύγκρισης προϊόντων σε σχέση με τα αποτελέσματα των ανταγωνιστικών εργαλείων σύγκρισης προϊόντων. Πλην όμως, η επίμαχη απόφαση επικρίνει την «παθητική» παράλειψη παροχής στα λοιπά εργαλεία σύγκρισης προϊόντων της ίδιας πρόσβασης με εκείνη η οποία παρεχόταν στο εργαλείο σύγκρισης προϊόντων της Google. Κατά τις αναιρεσείουσες, ο χαρακτηρισμός της συμπεριφοράς ως «ενεργητικής» ή «παθητικής» δεν ασκεί επιρροή για τη διάκριση της υπό κρίση υποθέσεως από τις υποθέσεις αρνήσεως παροχής πρόσβασης εν γένει.

77 Με την πέμπτη αιτίαση, οι αναιρεσείουσες αμφισβητούν τις εκτιμήσεις του Γενικού Δικαστηρίου οι οποίες περιλαμβάνονται στη σκέψη 246 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως και κατά τις οποίες τα διορθωτικά μέτρα της επίμαχης αποφάσεως δεν είναι κρίσιμα για την εκτίμηση της

φύσεως της προβαλλόμενης κατάχρησης. Η Επιτροπή είχε προσδιορίσει μόνον δύο μέτρα προκειμένου να τεθεί τέρμα στην κατάχρηση, υπό την έννοια ότι η Google θα μπορούσε είτε να συνάψει συμφωνίες με τα ανταγωνιστικά εργαλεία σύγκρισης προϊόντων προκειμένου να τους παράσχει την ίδια πρόσβαση στα «boxes» της με εκείνη την οποία απολάμβανε η δική της υπηρεσία σύγκρισης προϊόντων είτε να καταργήσει την εμφάνιση των «boxes». Επομένως, η επίμαχη απόφαση αποσκοπούσε σαφώς στην επίλυση του προβλήματος της άρνησης της Google να παράσχει πρόσβαση σε μια υποδομή, μολονότι ήταν υποχρεωμένη κατά νόμον να την παράσχει.

78 Η Επιτροπή, η PriceRunner, η Εποπτεύουσα Αρχή της ΕΖΕΣ, το ΕΓΕΚ, η Foundem, η Kelkoo, η VDZ, η Ladenzeile, η BDZV και η Twenga αμφισβητούν τα επιχειρήματα των αναιρεσειουσών και υποστηρίζουν ότι ο πρώτος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτος, αλυσιτελής ή αβάσιμος. Ειδικότερα, κατά την άποψή τους, ο λόγος αυτός στηρίζεται στην εσφαλμένη παραδοχή ότι, στην επίμαχη απόφαση, όπως αυτή επικυρώθηκε με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, η επικρινόμενη συμπεριφορά συνίστατο αποκλειστικώς στο γεγονός ότι η Google παρουσίαζε με εμφανή τρόπο τα αποτελέσματα του δικού της εργαλείου σύγκρισης προϊόντων ενώ αρνούνταν να παράσχει στα ανταγωνιστικά εργαλεία σύγκρισης προϊόντων πρόσβαση σε χωριστή διευκόλυνση, η οποία φερόταν να αποτελείται από τα «boxes», ήτοι τα Products Universals και, στη συνέχεια, τις Shopping Units.

β) Εκτίμηση του Δικαστηρίου

1) Επί του δευτέρου σκέλους του πρώτου λόγου αναιρέσεως

79 Με το δεύτερο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως, το οποίο πρέπει να εξετασθεί πρώτο, οι αναιρεσείουσες βάλλουν ειδικότερα κατά των σκέψεων 229 έως 249 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, για τον λόγο ότι το Γενικό Δικαστήριο, αρνούμενο να εφαρμόσει στην υπό κρίση υπόθεση τις προϋποθέσεις που καθιερώθηκαν με τη σκέψη 41 της αποφάσεως της 26ης Νοεμβρίου 1998, Bronner (C-7/97, EU:C:1998:569), χρησιμοποίησε εσφαλμένο νομικό κριτήριο προκειμένου να εκτιμήσει την ύπαρξη κατάχρησης δεσπόζουσας θέσης.

80 Συναφώς, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, με τη σκέψη 229 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι, μολονότι οι επίμαχες πρακτικές είναι συναφείς με το ζήτημα της πρόσβασης, εντούτοις διακρίνονται ως προς τα συστατικά στοιχεία τους από την άρνηση παροχής πρόσβασης που ήταν στο επίκεντρο της υπόθεσης επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση της 26ης Νοεμβρίου 1998, Bronner (C-7/97, EU:C:1998:569), όπερ δικαιολογεί την επιλογή της Επιτροπής να τις εξετάσει υπό το πρίσμα άλλων κριτηρίων, και όχι των κριτηρίων που χρησιμοποιήθηκαν στην απόφαση εκείνη.

81 Με τις σκέψεις 230 και 231 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο διευκρίνισε ότι, το γεγονός ότι ανακύπτει ζήτημα το οποίο αφορά όπως εν προκειμένω, εν όλω ή εν μέρει, την πρόσβαση δεν σημαίνει κατ' ανάγκην ότι πρέπει να εφαρμοστούν οι προϋποθέσεις που διατυπώθηκαν στην απόφαση αυτή, ιδίως δε, όπως επισήμανε η Επιτροπή στην επίμαχη απόφαση, όταν η επίμαχη πρακτική συνίσταται σε αυτοτελή συμπεριφορά η οποία διακρίνεται, ως εκ των συστατικών της στοιχείων, από άρνηση παροχής, ακόμη και αν έχει ενδεχομένως τα ίδια αποτελέσματα αποκλεισμού.

82 Με τις σκέψεις 232 και 233 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο διευκρίνισε, κατ' ουσίαν, ότι για να συντρέχει άρνηση παροχής η οποία να δικαιολογεί την εφαρμογή των προϋποθέσεων που διατυπώθηκαν στην απόφαση της 26ης Νοεμβρίου 1998, Bronner (C-7/97, EU:C:1998:569), πρέπει, αφενός, να υπάρχει ρητή διατύπωση, ήτοι έκφραση «αιτήματος» ή, εν πάση περιπτώσει, επιθυμίας για την παροχή υπηρεσίας και επακόλουθη «άρνηση», και, αφετέρου, η προσαπτόμενη συμπεριφορά να έγκειται κατ' αρχήν στην άρνηση ως τέτοια και όχι σε εξωγενή πρακτική, όπως ιδίως σε άλλη μορφή κατάχρησης μέσω μόχλευσης. Κατά το Γενικό Δικαστήριο, η έλλειψη τέτοιας ρητής άρνησης παροχής πρόσβασης σημαίνει ότι αποκλείεται να χαρακτηριστούν ως άρνηση παροχής πρακτικές οι οποίες, έστω και αν θα μπορούσαν εν τέλει να έχουν ως συνέπεια σιωπηρή άρνηση πρόσβασης, συνιστούν παράβαση του άρθρου 102 ΣΛΕΕ, λόγω των συστατικών τους στοιχείων, που είναι ως εκ της φύσης τους ξένα προς τον υγιή ανταγωνισμό.

83 Με τη σκέψη 234 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο προσέθεσε ότι, μολονότι όλες ή τουλάχιστον οι περισσότερες «πρακτικές εκτοπισμού» ενδέχεται να συνιστούν σιωπηρές αρνήσεις παροχής, δεδομένου ότι αποβλέπουν στο να καταστήσουν δυσχερέστερη την πρόσβαση σε μια αγορά, εντούτοις, δεν είναι δυνατόν να εφαρμόζονται σε σχέση με όλες αυτές τις πρακτικές τα κριθέντα με την απόφαση της 26ης Νοεμβρίου 1998, Bronner (C-7/97, EU:C:1998:569), διότι κάτι τέτοιο θα αντέβαινε στο γράμμα και το πνεύμα του άρθρου 102 ΣΛΕΕ, του οποίου το πεδίο εφαρμογής δεν περικλείει μόνον τις καταχρηστικές πρακτικές που αφορούν «απαραίτητα» αγαθά και «απαραίτητες» υπηρεσίες κατά την έννοια της εν λόγω αποφάσεως.

84 Με τη σκέψη 235 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο επισήμανε ότι σε πολλές υποθέσεις στις οποίες εγείρονταν ζητήματα πρόσβασης σε υπηρεσία, όπως πρακτικές συμπίεσης των τιμών, δεν απαιτήθηκε η απόδειξη της προϋπόθεσης του απαραίτητου χαρακτήρα. Συναφώς, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, με τη σκέψη 236 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι από την απόφαση της 26ης Νοεμβρίου 1998, Bronner (C-7/97, EU:C:1998:569), δεν μπορεί να συναχθεί ότι οι αναγκαίες προϋποθέσεις για την απόδειξη ύπαρξης καταχρηστικής άρνησης παροχής πρέπει οπωσδήποτε να εφαρμόζονται και στο πλαίσιο της εκτίμησης του καταχρηστικού χαρακτήρα συμπεριφοράς συνιστάμενης στην εξάρτηση της παροχής υπηρεσιών ή της πώλησης προϊόντων από προϋποθέσεις οι οποίες είναι δυσμενείς ή για τις οποίες ο αγοραστής θα μπορούσε να μην ενδιαφέρεται, δεδομένου ότι τέτοιες συμπεριφορές μπορούν, αυτές καθεαυτές, να συνιστούν αυτοτελή μορφή κατάχρησης, διαφορετική από την άρνηση παροχής πρόσβασης.

85 Με τις σκέψεις 237 έως 241 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, κατ' ουσίαν, ότι εν προκειμένω δεν επρόκειτο απλώς για μονομερή άρνηση της Google να παράσχει στις ανταγωνίστριες επιχειρήσεις πρόσβαση σε υπηρεσία αναγκαία για να ανταγωνιστούν στο πλαίσιο παραπλήσιας αγοράς, αλλά για διαφορετική μεταχείριση η οποία είναι αντίθετη προς το άρθρο 102 ΣΛΕΕ. Το Γενικό Δικαστήριο επισήμανε ότι οι επίμαχες πρακτικές είχαν «ενεργό» χαρακτήρα λαμβάνοντας τη μορφή θετικής συμπεριφοράς μέσω πράξεων που εισάγουν διάκριση στη μεταχείριση μεταξύ της υπηρεσίας σύγκρισης προϊόντων της Google και των ανταγωνιστικών υπηρεσιών σύγκρισης προϊόντων και ότι οι εν λόγω πρακτικές αποτελούσαν αυτοτελή μορφή κατάχρησης μέσω της μόχλευσης μιας αγοράς στην οποία υπάρχει δεσπόζουσα θέση και η είσοδος είναι πολύ δύσκολη, ήτοι της αγοράς των υπηρεσιών γενικής αναζήτησης. Κατά το Γενικό Δικαστήριο, η Επιτροπή δεν ήταν υποχρεωμένη, επομένως, να αποδείξει ότι πληρούνταν οι προϋποθέσεις οι οποίες καθιερώθηκαν με την απόφαση της 26ης Νοεμβρίου 1998, Bronner (C-7/97, EU:C:1998:569), προκειμένου να διαπιστώσει την ύπαρξη κατάχρησης δεσπόζουσας θέσης.

86 Με τις σκέψεις 242 έως 247 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε, μεταξύ άλλων, το επιχείρημα της Google ότι η επίμαχη απόφαση της επέβαλλε, κατ' ουσίαν, να μεταβιβάσει ένα περιουσιακό στοιχείο μεγάλης αξίας, και δη τον χώρο που προορίζεται για τα αποτελέσματα αναζήτησης. Εντούτοις, η υποχρέωση της επιχείρησης που εκμεταλλεύεται καταχρηστικώς δεσπόζουσα θέση να μεταβιβάσει περιουσιακά στοιχεία, να συνάψει συμβάσεις ή να παράσχει πρόσβαση στην υπηρεσία της υπό συνθήκες οι οποίες να μην εισάγουν διακρίσεις δεν συνεπάγεται κατ' ανάγκην την εφαρμογή των κριτηρίων που καθιερώθηκαν με την απόφαση της 26ης Νοεμβρίου 1998, Bronner (C-7/97, EU:C:1998:569). Πράγματι, δεν μπορεί να υφίσταται αυτόματη σχέση μεταξύ των κριτηρίων για τον νομικό χαρακτηρισμό της κατάχρησης και των διορθωτικών μέτρων για την αντιμετώπισή της. Το Γενικό Δικαστήριο προσέθεσε ότι το γεγονός ότι ένας από τους τρόπους τερματισμού της καταχρηστικής συμπεριφοράς είναι να παρασχεθεί στους ανταγωνιστές η δυνατότητα να συμπεριλαμβάνονται στα «boxes» που εμφανίζονται στο πάνω μέρος της σελίδας αποτελεσμάτων της Google δεν σημαίνει ότι οι καταχρηστικές πρακτικές αφορούν αποκλειστικώς και μόνον την εμφάνιση στα εν λόγω «boxes» και ότι οι προϋποθέσεις χαρακτηρισμού της κατάχρησης πρέπει να καθορίζονται υπό το πρίσμα μόνον της πτυχής αυτής.

87 Προκειμένου να εκτιμηθεί αν οι διαπιστώσεις αυτές ενέχουν νομικό σφάλμα, όπως υποστηρίζουν οι αναιρεσείουσες, υπενθυμίζεται ότι το άρθρο 102 ΣΛΕΕ απαγορεύει, στο μέτρο που μπορεί να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών, την καταχρηστική εκμετάλλευση από μία ή περισσότερες επιχειρήσεις της δεσπόζουσας θέσης τους εντός της εσωτερικής αγοράς ή σημαντικού τμήματός της. Σκοπός του ως άνω άρθρου είναι να αποτραπεί η νόθευση του ανταγωνισμού εις βάρος του γενικού συμφέροντος, των επιμέρους επιχειρήσεων και των καταναλωτών, διά της απαγόρευσης των συμπεριφορών επιχειρήσεων που κατέχουν δεσπόζουσα θέση οι οποίες περιορίζουν τον υγιή ανταγωνισμό και οι οποίες είναι, ως εκ τούτου, ικανές να προκαλέσουν άμεση ζημία στους καταναλωτές, ή οι οποίες παρεμποδίζουν ή νοθεύουν τον ανταγωνισμό αυτόν και, επομένως, είναι ικανές να τους προκαλέσουν έμμεση ζημία (απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2023, European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, σκέψη 124 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

88 Συνιστούν τέτοιες συμπεριφορές εκείνες οι οποίες, σε μια αγορά όπου, ακριβώς λόγω της παρουσίας μίας ή πλειόνων επιχειρήσεων που κατέχουν δεσπόζουσα θέση, ο ανταγωνισμός είναι ήδη εξασθενημένος, έχουν ως αποτέλεσμα να κωλύεται η διατήρηση του υφισταμένου στην αγορά ανταγωνισμού ή η ανάπτυξή του, λόγω της χρήσεως διαφορετικών μέσων από εκείνα που διέπουν τον υγιή ανταγωνισμό μεταξύ των επιχειρήσεων (απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2023, European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, σκέψη 125 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

89 Όσον αφορά πρακτικές συνιστάμενες στην άρνηση παροχής πρόσβασης σε υποδομή η οποία έχει αναπτυχθεί από κατέχουσα δεσπόζουσα θέση επιχείρηση για τις ανάγκες των δικών της δραστηριοτήτων και η οποία ανήκει στην επιχείρηση αυτή, από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι μια τέτοια άρνηση δύναται να συνιστά κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης υπό την προϋπόθεση όχι μόνον ότι η άρνηση αυτή ήταν ικανή να εξαλείψει κάθε ανταγωνισμό στη σχετική αγορά εκ μέρους του αιτούντος την πρόσβαση και δεν μπόρεσε να δικαιολογηθεί αντικειμενικώς, αλλά και ότι η υποδομή αυτή καθεαυτήν ήταν απαραίτητη για την άσκηση της δραστηριότητας του αιτούντος την πρόσβαση, υπό την έννοια ότι δεν υφίσταται κανένα πραγματικό ή δυνητικό υποκατάστατο της κρίσιμης υποδομής (πρβλ. αποφάσεις της 26ης Νοεμβρίου 1998, Bronner, C-7/97, EU:C:1998:569, σκέψη 41, καθώς και της 12ης Ιανουαρίου 2023, Lietuvos geležinkeliai κατά Επιτροπής, C-42/21 P, EU:C:2023:12, σκέψη 79 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

90 Η επιβολή των προϋποθέσεων αυτών, με τη σκέψη 41 της αποφάσεως της 26ης Νοεμβρίου 1998, Bronner (C-7/97, EU:C:1998:569), δικαιολογούνταν από τις περιστάσεις της υπόθεσης επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση εκείνη, ήτοι από την άρνηση μιας κατέχουσας δεσπόζουσα θέση επιχείρησης να παράσχει σε ανταγωνιστή της πρόσβαση σε υποδομή την οποία είχε αναπτύξει για τις ανάγκες της δικής της δραστηριότητας, χωρίς να υφίσταται οποιαδήποτε άλλη συμπεριφορά (αποφάσεις της 25ης Μαρτίου 2021, Deutsche Telekom κατά Επιτροπής, C-152/19 P, EU:C:2021:238, σκέψη 45, και της 12ης Ιανουαρίου 2023, Lietuvos geležinkeliai κατά Επιτροπής, C-42/21 P, EU:C:2023:12, σκέψη 80.).

91 Πράγματι, η διαπίστωση ότι μια κατέχουσα δεσπόζουσα θέση επιχείρηση καταχράστηκε τη θέση της επειδή αρνήθηκε να συνάψει σύμβαση με ανταγωνιστή της συνεπάγεται ότι η επιχείρηση αυτή είναι αναγκασμένη να συμβληθεί με τον ανταγωνιστή αυτόν. Μια τέτοια υποχρέωση, όμως, θίγει ιδιαιτέρως την ελευθερία σύναψης συμβάσεων και το δικαίωμα ιδιοκτησίας της κατέχουσας δεσπόζουσα θέση επιχείρησης, δεδομένου ότι μια επιχείρηση, έστω και αν κατέχει δεσπόζουσα θέση, εξακολουθεί κατ’ αρχήν να είναι ελεύθερη να αρνηθεί να συνάψει σύμβαση και να εκμεταλλευθεί την υποδομή που έχει αναπτύξει για τις δικές της ανάγκες (απόφαση της 25ης Μαρτίου 2021, Deutsche Telekom κατά Επιτροπής, C-152/19 P, EU:C:2021:238, σκέψη 46).

92 Εν προκειμένω, οι αναιρεσείουσες υποστηρίζουν ότι το Γενικό Δικαστήριο, παρά το γεγονός ότι προσδιόρισε, στις σκέψεις 220, 229 και 287 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, την προβαλλόμενη κατάχρηση κατά τρόπο που καταδεικνύει ότι στην πραγματικότητα το ζήτημα είναι κατά πόσον η Google υποχρεούται να παράσχει στα ανταγωνιστικά εργαλεία σύγκρισης προϊόντων πρόσβαση σε τέτοια υποδομή, ωστόσο, με τις σκέψεις 229 και 240 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, κατέληξε, εσφαλμένως, στο συμπέρασμα ότι οι πρακτικές της Google διακρίνονται ως προς τα συστατικά στοιχεία τους από μια άρνηση παροχής πρόσβασης όπως αυτή που ήταν στο επίκεντρο της υπόθεσης επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση της 26ης Νοεμβρίου 1998, Bronner (C-7/97, EU:C:1998:569), και ότι, ως εκ τούτου, οι προϋποθέσεις που καθιερώθηκαν με την απόφαση αυτή δεν έχουν εφαρμογή στις εν λόγω πρακτικές.

93 Με την πρώτη και τη δεύτερη αιτίαση, οι αναιρεσείουσες προσάπτουν, μεταξύ άλλων, στο Γενικό Δικαστήριο ότι έκρινε ότι η υπό κρίση υπόθεση αφορούσε «διαφορετική μεταχείριση» όσον αφορά τους όρους παροχής από την Google της υπηρεσίας της γενικής αναζήτησης μέσω της πρόσβασης στις σελίδες γενικών αποτελεσμάτων, και όχι υποχρέωση παροχής πρόσβασης σε χωριστή διευκόλυνση, αποτελούμενη από τα ειδικά «boxes» που βρίσκονταν σε περίοπτη θέση στις σελίδες αποτελεσμάτων της, τα οποία διέθεταν ενισχυμένες λειτουργίες προβολής και τα οποία δεν μπορούσαν να υποβιβαστούν μέσω αλγορίθμων όπως ο αλγόριθμος Panda.

94 Συναφώς, επισημαίνεται, πρώτον, ότι οι αναιρεσείουσες ερμηνεύουν εσφαλμένως τις σκέψεις 220, 229 και 287 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

95 Ασφαλώς, το Γενικό Δικαστήριο επισήμανε, με τη σκέψη 220 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι «στην Google προσάπτεται ότι δεν παρέχει στα ανταγωνιστικά εργαλεία σύγκρισης προϊόντων τη δυνατότητα να τοποθετούνται και να εμφανίζονται με τον ίδιο τρόπο όπως το δικό της εργαλείο σύγκρισης προϊόντων». Με τη σκέψη 229 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο επισήμανε ότι, «όπως υποστηρίζει η Google, οι επί[μαχες] πρακτικές είναι συναφείς με το ζήτημα της πρόσβασης». Με τη σκέψη 287 της εν λόγω αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο διαπίστωσε ότι, «ακόμη και αν τα αποτελέσματα των ανταγωνιστικών υπηρεσιών σύγκρισης είναι ιδιαιτέρως συναφή για τον χρήστη, δεν μπορούν σε καμία περίπτωση να τύχουν παρόμοιας μεταχείρισης με εκείνη των αποτελεσμάτων της υπηρεσίας της Google, είτε σε επίπεδο τοποθέτησης, επειδή λόγω των εγγενών χαρακτηριστικών

τους είναι πιθανόν να υποβιβαστούν από τους αλγορίθμους προσαρμογής και επειδή τα “boxes” προορίζονται επίσης μόνο για τα αποτελέσματα του εργαλείου σύγκρισης της Google, είτε σε επίπεδο παρουσίασής τους, δεδομένου ότι τα εμπλουτισμένα χαρακτηριστικά και οι εικόνες προορίζονται αποκλειστικώς για την υπηρεσία σύγκρισης προϊόντων της Google».

96 Εντούτοις, αντιθέτως προς όσα υποστηρίζουν οι αναιρεσείουσες, το Γενικό Δικαστήριο, με τις εν λόγω σκέψεις 220, 229 και 287 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ουδόλως προσδιόρισε την προβαλλόμενη κατάχρηση κατά τρόπο που να καταδεικνύει ότι το ζήτημα ήταν, εν τέλει, αν η Google υπείχε υποχρέωση παροχής πρόσβασης στα «boxes», ήτοι στα Products Universals και, στη συνέχεια, στις Shopping Units.

97 Πράγματι, από την ίδια τη διατύπωση των ανωτέρω σκέψεων, καθώς και από την ερμηνεία των εν λόγω σκέψεων εντός του πλαισίου τους, ιδίως δε από τις σκέψεις 219 έως 229 και 288 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, προκύπτει ότι στην Google προσάπτεται ότι δεν παρέσχε στα ανταγωνιστικά προς το δικό της εργαλεία σύγκρισης προϊόντων τη δυνατότητα να τύχουν, στις σελίδες γενικών αποτελεσμάτων της, προβολής παρόμοιας με εκείνη της οποίας τυγχάνει η ίδια και, ως εκ τούτου, ότι δεν εξασφάλισε ίση μεταχείριση μεταξύ του εργαλείου της σύγκρισης προϊόντων και των ανταγωνιστικών εργαλείων σύγκρισης προϊόντων. Ειδικότερα, η προσαπτόμενη στην Google συμπεριφορά συνίστατο, όπως υπενθύμισε και το Γενικό Δικαστήριο με τις σκέψεις 187 και 261 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, στον συνδυασμό δύο πρακτικών, ήτοι, πρώτον, στην προνομιακή παρουσίαση, στις σελίδες γενικών αποτελεσμάτων της, των δικών της εξειδικευμένων αποτελεσμάτων σε σχέση με εκείνα των ανταγωνιστικών εργαλείων σύγκρισης προϊόντων και, δεύτερον, στον ταυτόχρονο υποβιβασμό, μέσω της λειτουργίας αλγορίθμων προσαρμογής, των αποτελεσμάτων των ανταγωνιστικών εργαλείων σύγκρισης προϊόντων.

98 Εξάλλου, δεδομένου ότι οι αναιρεσείουσες επικαλούνται επίσης τη λυσιτέλεια των διορθωτικών μέτρων που προβλέπονται στην επίμαχη απόφαση, αρκεί η επισήμανση ότι τα μέτρα αυτά δεν επέβαλλαν στην Google την υποχρέωση να παράσχει πρόσβαση στα «boxes». Πράγματι, από τις σκέψεις 71 και 221 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως προκύπτει ότι η Επιτροπή υποχρέωσε την Google να θέσει τέρμα στην επικρινόμενη συμπεριφορά, υπογραμμίζοντας ότι, μολονότι η Google μπορούσε να συμμορφωθεί προς την ως άνω υποχρέωση με διάφορους τρόπους, κάθε «μέτρο» εκτέλεσης έπρεπε να διασφαλίζει ότι η Google δεν επιφυλάσσει στις ανταγωνιστικές υπηρεσίες σύγκρισης προϊόντων μεταχείριση «λιγότερο ευνοϊκή» από αυτή την οποία επιφυλάσσει στη δική της υπηρεσία σύγκρισης προϊόντων στο πλαίσιο των σελίδων της με τα γενικά αποτελέσματα και ότι κάθε μέτρο εκτέλεσης θα έπρεπε να υποβάλλει την τοποθέτηση και την παρουσίαση της υπηρεσίας σύγκρισης προϊόντων της Google στις «ίδιες διαδικασίες και μεθόδους» όπως αυτές που χρησιμοποιούνται για τις ανταγωνιστικές υπηρεσίες σύγκρισης προϊόντων.

99 Επομένως, από την περιγραφή της επίμαχης συμπεριφοράς στην αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση καθίσταται σαφές ότι η συμπεριφορά αυτή αφορούσε την τοποθέτηση και την παρουσίαση κατά τρόπο εισάγοντα διακρίσεις, στις σελίδες των γενικών αποτελεσμάτων, της υπηρεσίας γενικής αναζήτησης της Google και όχι την πρόσβαση στα «boxes».

100 Συγκεκριμένα, το Γενικό Δικαστήριο, με τη σκέψη 177 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, επισήμανε, μεταξύ άλλων, ότι η επίμαχη υποδομή, ήτοι οι σελίδες γενικών αποτελεσμάτων της Google, οι οποίες δημιουργούν κίνηση προς άλλους ιστοτόπους, μεταξύ των οποίων και οι ιστότοποι ανταγωνιστικών εργαλείων σύγκρισης προϊόντων, ήταν κατ’ αρχήν ανοικτή.

101 Επιπλέον, με τις σκέψεις 219 και 243 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο επισήμανε ότι η υπό κρίση υπόθεση αφορά τους όρους που διέπουν την εκ μέρους της Google παροχή της δικής της υπηρεσίας γενικής αναζήτησης μέσω της πρόσβασης των ανταγωνιστικών εργαλείων σύγκρισης προϊόντων στις σελίδες γενικών αποτελεσμάτων.

102 Τέλος, το Γενικό Δικαστήριο, αφού συνόψισε με τις σκέψεις 220 και 221 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως το περιεχόμενο των αιτιολογικών σκέψεων 662, 699 και 700, στοιχείο γ', της επίμαχης αποφάσεως, διαπίστωσε, με τη σκέψη 222 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η επίμαχη απόφαση αναφερόταν στην ισότιμη πρόσβαση του εργαλείου σύγκρισης της Google και των ανταγωνιστικών εργαλείων σύγκρισης προϊόντων στις σελίδες γενικών αποτελεσμάτων της Google ανεξαρτήτως του είδους των αποτελεσμάτων –γενικά αποτελέσματα, Product Universals ή Shopping Units– και, επομένως, είχε ως σκοπό να παράσχει στα ανταγωνιστικά εργαλεία σύγκρισης προϊόντων πρόσβαση στις σελίδες γενικών αποτελεσμάτων της Google με τοποθέτηση και παρουσίαση εξίσου εμφανή με εκείνη της οποίας ετύγχανε το δικό της εργαλείο σύγκρισης προϊόντων.

103 Επομένως, δεν αμφισβητείται ότι το Γενικό Δικαστήριο, στο μέτρο που επισήμανε, με τη σκέψη 229 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι οι επίμαχες πρακτικές «είναι συναφείς με το ζήτημα της πρόσβασης», αναφέρθηκε όχι στην πρόσβαση των ανταγωνιστικών εργαλείων σύγκρισης προϊόντων στα «boxes», αλλά στην πρόσβαση των εν λόγω εργαλείων στις σελίδες γενικών αποτελεσμάτων της Google υπό όρους που δεν εισάγουν διάκριση.

104 Δεύτερον, δεν μπορεί να προσαφθεί στο Γενικό Δικαστήριο ότι υποκατέστησε, με τη σκέψη 219 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, την εκτίμηση που περιλαμβάνεται στην επίμαχη απόφαση με τη δική του εκτίμηση. Συγκεκριμένα, η κατά τα ανωτέρω περιγραφή της επίμαχης συμπεριφοράς από το Γενικό Δικαστήριο συνιστά απλώς έναν τρόπο περιγραφής του γεγονότος ότι στην Google προσάπτεται η προνομιακή τοποθέτηση και παρουσίαση, στις σελίδες των αποτελεσμάτων γενικής αναζήτησης της Google, του δικού της εργαλείου σύγκρισης προϊόντων σε σχέση με τα ανταγωνιστικά εργαλεία σύγκρισης προϊόντων, όπερ επισημαίνεται επανειλημμένως στην επίμαχη απόφαση και την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, με ελάχιστες παραλλαγές ως προς τη χρησιμοποιούμενη διατύπωση.

105 Τρίτον, δεν μπορεί να γίνει δεκτό το επιχείρημα των αναιρεσειουσών ότι τα «boxes» συνιστούν διευκόλυνση διακριτή από τις σελίδες γενικών αποτελεσμάτων της Google, οπότε το Γενικό Δικαστήριο θα έπρεπε να θεωρήσει ότι το ζήτημα στην προκειμένη περίπτωση ήταν κατά πόσον είναι δικαιολογημένη η επιβολή στην Google της υποχρέωσης να παράσχει στα ανταγωνιστικά εργαλεία σύγκρισης προϊόντων πρόσβαση στην εν λόγω διευκόλυνση. Πράγματι, όπως επισήμανε, κατ' ουσίαν, η γενική εισαγγελέας με τα σημεία 114 και 115 των προτάσεών της, μολονότι τα «boxes» παρουσιάζονται με εμφανέστερο τρόπο στη σελίδα γενικών αποτελεσμάτων της Google, ωστόσο, δεν συνιστούν διακριτή υποδομή υπό την έννοια μιας αυτοτελούς σελίδας αποτελεσμάτων.

106 Εξάλλου, δεν αμφισβητείται ότι τα ανταγωνιστικά προς εκείνο της Google εργαλεία σύγκρισης προϊόντων είχαν πρόσβαση στην υπηρεσία γενικής αναζήτησης της Google και στις σελίδες γενικών αποτελεσμάτων της. Επομένως, ουδόλως προσάπτεται στην Google ότι αρνήθηκε την πρόσβαση αυτή.

107 Επομένως, το μειονέκτημα που προκύπτει για τα ανταγωνιστικά της Google εργαλεία σύγκρισης προϊόντων από τον συνδυασμό των επίμαχων δύο πρακτικών –ήτοι, αφενός, από την προνομιακή παρουσίαση, στις σελίδες γενικών αποτελεσμάτων της, των δικών της εξειδικευμένων

αποτελεσμάτων σε σχέση με εκείνα των ανταγωνιστικών εργαλείων σύγκρισης προϊόντων και, αφετέρου, από τον ταυτόχρονο υποβιβασμό, μέσω της λειτουργίας αλγορίθμων προσαρμογής, των αποτελεσμάτων των ανταγωνιστικών εργαλείων σύγκρισης προϊόντων– αφορά τις προϋποθέσεις πρόσβασης στη σελίδα γενικών αποτελεσμάτων της Google και όχι την πρόσβαση σε φερόμενη ως διακριτή υποδομή αποτελούμενη από τα «boxes».

108 Τέταρτον, όπως επισήμανε, κατ' ουσίαν, το Γενικό Δικαστήριο με τις σκέψεις 223, 237 και 240 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή θεώρησε, στην επίμαχη απόφαση, ότι η Google, με τον συνδυασμό των δύο αυτών πρακτικών και, επομένως, με τη διάκριση μεταξύ του δικού της εργαλείου σύγκρισης προϊόντων και των ανταγωνιστικών εργαλείων σύγκρισης προϊόντων στις σελίδες της γενικής αναζήτησης, χρησιμοποιούσε ως μοχλό τη δεσπόζουσα θέση της στην αγορά γενικής αναζήτησης, στην οποία η είσοδος ήταν πολύ δύσκολη, για να ευνοήσει το δικό της εργαλείο σύγκρισης προϊόντων στην αγορά των υπηρεσιών σύγκρισης προϊόντων και ότι η συμπεριφορά αυτή οδηγούσε σε δυνητική ή σε πραγματική εξάλειψη του ανταγωνισμού στην τελευταία αυτή αγορά, η οποία είναι αγορά επόμενου σταδίου.

109 Υπό το πρίσμα της ανωτέρω περιστάσεως, το Γενικό Δικαστήριο διαπίστωσε, με τις σκέψεις 229 και 240 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η Επιτροπή δεν ήταν υποχρεωμένη να αποδείξει ότι πληρούνταν οι προϋποθέσεις οι οποίες καθιερώθηκαν με την απόφαση της 26ης Νοεμβρίου 1998, Bronner (C-7/97, EU:C:1998:569), και οι οποίες υπομνήσθηκαν με τη σκέψη 89 της παρούσας αποφάσεως, προκειμένου να διαπιστώσει την ύπαρξη παράβασης βάσει των πρακτικών που διαπιστώθηκαν, δεδομένου ότι οι πρακτικές αυτές διακρίνονται ως προς τα συστατικά στοιχεία τους από μια άρνηση παροχής όπως αυτή που ήταν στο επίκεντρο της υπόθεσης επί της οποίας εκδόθηκε η ανωτέρω απόφαση και αποτελούν αυτοτελή μορφή κατάχρησης μέσω μόχλευσης.

110 Όπως, όμως, υπομνήσθηκε στη σκέψη 90 της παρούσας αποφάσεως, από τη νομολογία που απορρέει από την απόφαση της 26ης Νοεμβρίου 1998, Bronner (C-7/97, EU:C:1998:569), προκύπτει ότι η επιβολή των προϋποθέσεων που προβλέπονται στη σκέψη 41 της εν λόγω αποφάσεως δικαιολογούνταν από τις περιστάσεις της υπόθεσης επί της οποίας εκδόθηκε η εν λόγω απόφαση, ήτοι την άρνηση μιας κατέχουσας δεσπόζουσα θέση επιχείρησης να παράσχει σε ανταγωνιστή της πρόσβαση σε υποδομή την οποία είχε αναπτύξει για τις ανάγκες της δικής της δραστηριότητας, αποκλειομένης οποιασδήποτε άλλης συμπεριφοράς.

111 Αντιθέτως, όταν μια κατέχουσα δεσπόζουσα θέση επιχείρηση παρέχει πρόσβαση στην υποδομή της, αλλά εξαρτά την πρόσβαση αυτή, την παροχή υπηρεσιών ή την πώληση προϊόντων από αθέμιτους όρους, δεν έχουν εφαρμογή οι προϋποθέσεις που διατύπωσε το Δικαστήριο με τη σκέψη 41 της αποφάσεως της 26 Νοεμβρίου 1998, Bronner (C-7/97, EU:C:1998:569). Ασφαλώς, όταν η πρόσβαση σε μια τέτοια υποδομή, ή ακόμη σε μια υπηρεσία ή ένα ενδιάμεσο αγαθό, είναι αναγκαία προκειμένου οι ανταγωνιστές της κατέχουσας δεσπόζουσα θέση επιχείρησης να δύνανται να λειτουργήσουν κατά τρόπο αποδοτικό σε αγορά επόμενης οικονομικής βαθμίδας, είναι ακόμη πιθανότερο οι αθέμιτες πρακτικές στην αγορά να επιφέρουν, τουλάχιστον δυνητικά, αντίθετα προς τον ανταγωνισμό αποτελέσματα και να συνιστούν κατάχρηση κατά την έννοια του άρθρου 102 ΣΛΕΕ. Ωστόσο, όσον αφορά πρακτικές οι οποίες δεν συνιστούν άρνηση παροχής πρόσβασης, το να μην έχει η προαναφερθείσα πρόσβαση αναγκαίο χαρακτήρα δεν είναι καθαυτό καθοριστικό ως προς την εξέταση δυνητικώς καταχρηστικών συμπεριφορών εκ μέρους κατέχουσας δεσπόζουσα θέση επιχείρησης (αποφάσεις της 25ης Μαρτίου 2021, Deutsche Telekom κατά Επιτροπής, C-152/19 P, EU:C:2021:238, σκέψη 50, και της 25ης Μαρτίου 2021, Slovak Telekom κατά Επιτροπής, C-165/19 P, EU:C:2021:239, σκέψη 50 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

112 Ειδικότερα, μολονότι τέτοιες συμπεριφορές ενδέχεται να συνιστούν μορφή κατάχρησης όταν μπορούν να προκαλέσουν, δυνητικώς έστω, αντίθετα προς τον ανταγωνισμό αποτελέσματα ή ακόμη και αποτελέσματα εκτοπισμού των ανταγωνιστών στις οικείες αγορές, δεν μπορούν εντούτοις να εξομοιωθούν με απλή άρνηση παροχής σε ανταγωνιστή δυνατότητας πρόσβασης σε υποδομή, δεδομένου ότι η αρχή ανταγωνισμού ή το αρμόδιο εθνικό δικαστήριο δεν θα μπορούν να υποχρεώσουν την κατέχουσα δεσπόζουσα θέση επιχείρηση να παράσχει πρόσβαση στην υποδομή της, αφού η πρόσβαση αυτή έχει ήδη χορηγηθεί. Τα μέτρα που θα ληφθούν σε ένα τέτοιο πλαίσιο θα θίξουν, ως εκ τούτου, την ελευθερία σύναψης συμβάσεων της κατέχουσας δεσπόζουσα θέση επιχείρησης και το δικαίωμα ιδιοκτησίας της σε μικρότερο βαθμό απ' ό,τι εάν η επιχείρηση αυτή εξαναγκαζόταν να παράσχει πρόσβαση στην υποδομή της όταν η υποδομή αυτή χρησιμοποιούνταν αποκλειστικά για τις ανάγκες της δικής της δραστηριότητας (αποφάσεις της 25ης Μαρτίου 2021, Deutsche Telekom κατά Επιτροπής, C-152/19 P, EU:C:2021:238, σκέψη 50, και της 25ης Μαρτίου 2021, Slovak Telekom κατά Επιτροπής, C-165/19 P, EU:C:2021:239, σκέψη 51).

113 Στο μέτρο που, όπως επισημάνθηκε με τις σκέψεις 105 έως 107 της παρούσας αποφάσεως, η Google παρέχει στα ανταγωνιστικά εργαλεία σύγκρισης προϊόντων πρόσβαση στην υπηρεσία της γενικής αναζήτησης και στις σελίδες της γενικών αποτελεσμάτων, αλλά εξαρτά την πρόσβαση αυτή από προϋποθέσεις που εισάγουν διακρίσεις, οι προϋποθέσεις που καθιερώθηκαν με τη σκέψη 41 της αποφάσεως της 26ης Νοεμβρίου 1998, Bronner (C-7/97, EU:C:1998:569), δεν έχουν εφαρμογή στην επίμαχη συμπεριφορά.

114 Κατά συνέπεια, ορθώς το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, με τις σκέψεις 229 και 240 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η Επιτροπή δεν υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο παραλείποντας να εκτιμήσει αν η επίμαχη συμπεριφορά πληρούσε τις προϋποθέσεις αυτές.

115 Από το σύνολο των προεκτεθέντων προκύπτει ότι η πρώτη και η δεύτερη αιτίαση πρέπει να απορριφθούν.

116 Κατά συνέπεια, η τρίτη, η τέταρτη και η πέμπτη αιτίαση, οι οποίες αφορούν τις σκέψεις 232, 233, 240 και 246 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, είναι αλυσιτελείς.

117 Συγκεκριμένα, με τις αιτιάσεις αυτές, οι αναιρεσείουσες υποστηρίζουν ότι εσφαλμένως το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε τη δυνατότητα εφαρμογής των εν λόγω προϋποθέσεων, με τις σκέψεις 232 και 233 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, για τον λόγο ότι δεν υποβλήθηκε αίτηση προσβάσεως και δεν υπήρξε ρητή άρνηση, καθώς και με τη σκέψη 240 της αποφάσεως αυτής, για τον λόγο ότι η επίμαχη συμπεριφορά, ήτοι η διαφορετική μεταχείριση την οποία επιφύλαξε η Google στα αποτελέσματα του δικού της εργαλείου σύγκρισης προϊόντων σε σχέση με εκείνα των ανταγωνιστικών εργαλείων σύγκρισης προϊόντων, ήταν «ενεργητική» και όχι «παθητική» συμπεριφορά. Κατά τις αναιρεσείουσες, το Γενικό Δικαστήριο εσφαλμένως έκρινε, με τη σκέψη 246 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι τα διορθωτικά μέτρα της επίμαχης αποφάσεως δεν ήταν κρίσιμα για την εκτίμηση της φύσεως της προβαλλόμενης κατάχρησης.

118 Ωστόσο, ακόμη και αν οι εκτιμήσεις αυτές του Γενικού Δικαστηρίου ενέχουν πλάνη περί το δίκαιο, η ανάλυσή τους δεν είναι αναγκαία, διότι το Γενικό Δικαστήριο δεν υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο κρίνοντας ότι η επίμαχη συμπεριφορά δεν συνιστούσε άρνηση παροχής πρόσβασης υποκείμενη στις προϋποθέσεις που καθιερώθηκαν με τη σκέψη 41 της αποφάσεως της 26ης Νοεμβρίου 1998, Bronner (C-7/97, EU:C:1998:569).

119 Κατά συνέπεια, το δεύτερο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί.

2) Επί του πρώτου σκέλους του πρώτου λόγου αναιρέσεως

120 Με το πρώτο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως, οι αναιρεσείουσες προσάπτουν στο Γενικό Δικαστήριο ότι, με τις σκέψεις 224 έως 228 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, υποκατέστησε παρανόμως την εκτίμηση της Επιτροπής που περιλαμβάνεται στην επίμαχη απόφαση με τη δική του εκτίμηση ότι πληρούνταν οι προϋποθέσεις που προβλέπονται στη σκέψη 41 της αποφάσεως της 26ης Νοεμβρίου 1998, Bronner (C-7/97, EU:C:1998:569), μολονότι η επίμαχη απόφαση δεν περιλάμβανε τέτοιο συμπέρασμα.

121 Εντούτοις, δεδομένου ότι, όπως επισημάνθηκε με τη σκέψη 118 της παρούσας αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο δεν υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο κρίνοντας ότι η προσαπτόμενη στην Google συμπεριφορά δεν έπρεπε να εκτιμηθεί βάσει των προϋποθέσεων αυτών, το εν λόγω σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως αλυσιτελές.

122 Κατόπιν των προεκτεθέντων, ο πρώτος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό του.

2. Επί του δευτέρου λόγου αναιρέσεως

α) Επιχειρήματα των διαδίκων

123 Με τον δεύτερο λόγο αναιρέσεως, ο οποίος περιλαμβάνει τρία σκέλη, οι αναιρεσείουσες, υποστηριζόμενες από τη CCIA, υποστηρίζουν ότι, αν η προβαλλόμενη κατάχρηση δεν είναι άρνηση παροχής πρόσβασης, η επίμαχη απόφαση θα έπρεπε να προσδιορίσει άλλη «εξωγενή πρακτική» και να αποδείξει ότι η πρακτική αυτή απέκλινε από τον υγιή ανταγωνισμό, προκειμένου να θεμελιωθεί παράβαση του άρθρου 102 ΣΛΕΕ. Συναφώς, όπως υπενθύμισε το Γενικό Δικαστήριο, μεταξύ άλλων, με τις σκέψεις 162 έως 164 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, δεν αρκεί να διαπιστωθεί απλώς και μόνον η επέκταση, μέσω μόχλευσης, της δεσπόζουσας θέσης μιας επιχείρησης σε παραπλήσια αγορά, ακόμη και εάν τέτοια επέκταση έχει ως αποτέλεσμα την εξαφάνιση ή την περιθωριοποίηση των ανταγωνιστών.

124 Με το πρώτο σκέλος του δευτέρου λόγου αναιρέσεως, οι αναιρεσείουσες υποστηρίζουν ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο κρίνοντας, με τις σκέψεις 175 και 197 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι περιστάσεις οι οποίες σχετίζονται με τα πιθανά αποτελέσματα της συμπεριφοράς της Google και οι οποίες συνοψίζονται στις σκέψεις 169 έως 174 της εν λόγω αποφάσεως ήταν ικανές να καθορίσουν αν η Google ασκούσε υγιή ανταγωνισμό.

125 Ειδικότερα, οι αναιρεσείουσες επισημαίνουν ότι το Γενικό Δικαστήριο, με τις σκέψεις 195 και 196 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, αναγνώρισε ότι η αιτιολογική σκέψη 341 της επίμαχης αποφάσεως δεν αρκούσε για την εκτίμηση της ουσίας της επίμαχης συμπεριφοράς, διότι αναφερόταν «αποκλειστικώς στα αποτελέσματα εκτοπισμού» της συμπεριφοράς της Google, αλλά επισήμανε ότι η αιτιολογική αυτή σκέψη έπρεπε να ερμηνευθεί σε συνδυασμό με την αιτιολογική σκέψη 342 της επίμαχης αποφάσεως, η οποία αναφερόταν σε τρεις περιστάσεις. Με τις σκέψεις 169, 175, 196, 197, 219 και 283 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι οι περιστάσεις αυτές ήταν κρίσιμες προκειμένου η διαφορετική μεταχείριση μεταξύ της Google και των ανταγωνιστών της να χαρακτηρισθεί ως απόκλιση από τον υγιή ανταγωνισμό.

126 Κατά τις αναιρεσείουσες, οι τρεις αυτές περιστάσεις δεν σχετίζονται με τη φύση της συμπεριφοράς της Google, αλλά με τη σημασία και τις πηγές της σχετικής με την αναζήτηση κίνησης και αφορούν τα προβαλλόμενα πιθανά αποτελέσματα της εν λόγω συμπεριφοράς. Ως εκ τούτου, δεν συνιστούν έγκυρη βάση προκειμένου να κριθεί αν η Google απέκλινε από τον υγιή ανταγωνισμό, επιφυλάσσοντας στον εαυτό της διαφορετική μεταχείριση σε σχέση με εκείνη που επιφύλαξε στους ανταγωνιστές της.

127 Με το υπόμνημά τους απαντήσεως, οι αναιρεσείουσες διευκρινίζουν ότι, μολονότι οι παράγοντες που λαμβάνονται υπόψη προκειμένου να διαπιστωθεί απόκλιση από τον υγιή ανταγωνισμό δεν πρέπει να αφορούν αποκλειστικά τη φύση της επίμαχης συμπεριφοράς, εντούτοις πρέπει να καθιστούν δυνατό τον χαρακτηρισμό της φύσεως αυτής. Επομένως, αντιθέτως προς όσα υποστηρίζει η Επιτροπή, απλοί παράγοντες, οι οποίοι περιβάλλουν τη συμπεριφορά αυτή, δεν αρκούν.

128 Με το δεύτερο σκέλος του δευτέρου λόγου αναιρέσεως, οι αναιρεσείουσες υποστηρίζουν ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο στο μέτρο που, παρανόμως, «αναδιατύπωσε» την επίμαχη απόφαση. Συγκεκριμένα, το Γενικό Δικαστήριο ανέφερε τρεις πρόσθετους λόγους, οι οποίοι δεν περιλαμβάνονταν στην επίμαχη απόφαση, προκειμένου να καλύψει κενό στην αιτιολογία της και να εξηγήσει τους λόγους για τους οποίους η επίμαχη συμπεριφορά φερόταν να αποκλίνει από τον υγιή ανταγωνισμό. Οι τρεις αυτοί πρόσθετοι λόγοι συνίσταντο, πρώτον, σε ένα αυστηρότερο νομικό κριτήριο για τις κατέχουσες «υπερδεσπόζουσα» θέση επιχειρήσεις (σκέψεις 180, 182 και 183 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως), δεύτερον, στο γεγονός ότι ήταν αφύσικο για την Google να «εμφανίζει μόνον τα δικά της αποτελέσματα» για τον λόγο ότι η Google είναι ανοικτή στην εμφάνιση αποτελεσμάτων με κάθε πιθανό περιεχόμενο (σκέψεις 176 έως 184) και, τρίτον, στην περιγραφή της επικρινόμενης συμπεριφοράς ως συνιστώσας δυσμενή διάκριση (σκέψεις 124, 237, 240, 279 και 284 έως 289).

129 Με το υπόμνημά τους απαντήσεως, οι αναιρεσείουσες, πρώτον, αμφισβητούν την παρατήρηση της Επιτροπής ότι το Γενικό Δικαστήριο ως εκ περισσού και μόνον ανέφερε δύο από τους λόγους αυτούς, ήτοι τον λόγο που αφορούσε τον αφύσικο χαρακτήρα της συμπεριφοράς της Google (σκέψεις 176 έως 179 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως) και τον λόγο που αφορούσε την εφαρμογή ενός αυστηρότερου νομικού κριτηρίου λόγω της «υπερδεσπόζουσας» θέσης της Google (σκέψη 180). Δεύτερον, απορρίπτουν την άποψη ότι η διαπίστωση του Γενικού Δικαστηρίου ότι η Google μετέβαλε τη συμπεριφορά της (σκέψεις 181 έως 184) συνιστά απλώς «πρόσθετη εξήγηση», όπως είχε υποστηρίξει και η Επιτροπή.

130 Με το τρίτο σκέλος του δευτέρου λόγου αναιρέσεως, οι αναιρεσείουσες υποστηρίζουν ότι οι πρόσθετοι λόγοι που διατύπωσε το Γενικό Δικαστήριο, όπως αυτοί περιγράφονται στο δεύτερο σκέλος του δευτέρου λόγου αναιρέσεως, προκειμένου να εξηγήσει τους λόγους για τους οποίους η Google δεν ασκούσε υγιή ανταγωνισμό, είναι, εν πάση περιπτώσει, νομικώς εσφαλμένοι.

131 Με την πρώτη αιτίαση, οι αναιρεσείουσες υποστηρίζουν ότι το Γενικό Δικαστήριο, με τις σκέψεις 180, 182 και 183 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, εφάρμοσε εσφαλμένο νομικό κριτήριο κατά το μέρος που στηρίχθηκε στην έννοια της «υπερδεσπόζουσας» θέσης προκειμένου να εκτιμήσει την ουσία της συμπεριφοράς της Google. Πρώτον, ο βαθμός δεσπόζουσας θέσης δεν ασκεί επιρροή για την απόδειξη της ύπαρξης κατάχρησης δεσπόζουσας θέσης, κατά την έννοια του άρθρου 102 ΣΛΕΕ. Δεύτερον, το Γενικό Δικαστήριο εσφαλμένως έκρινε ότι, λόγω της «υπερδεσπόζουσας» θέσης της Google, έπρεπε να ληφθεί υπόψη, κατά την εκτίμηση της συμπεριφοράς της Google υπό το πρίσμα του εν λόγω άρθρου 102 ΣΛΕΕ, ο κανόνας της ίσης μεταχείρισης των παρόχων πρόσβασης στο διαδίκτυο, ο οποίος προβλέπεται από τον κανονισμό

(ΕΕ) 2015/2120 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Νοεμβρίου 2015, για τη θέσπιση μέτρων σχετικά με την πρόσβαση στο ανοικτό διαδίκτυο και την τροποποίηση της οδηγίας 2002/22/ΕΚ για την καθολική υπηρεσία και τα δικαιώματα των χρηστών όσον αφορά δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών και τον κανονισμό (ΕΕ) 531/2012 για την περιαγωγή σε δημόσια δίκτυα κινητών επικοινωνιών εντός της Ένωσης (ΕΕ 2015, L 310, σ. 1). Ο χαρακτηρισμός της Google ως κατέχουσας «υπερδεσπόζουσα» θέση ή ως «σημείου εισόδου στο διαδίκτυο» δεν είναι δυνατό να επεκτείνει την εφαρμογή του ως άνω κανόνα περί ίσης μεταχειρίσεως κατά τρόπον ο οποίος να συνεπάγεται την επιβολή ευρύτερων υποχρεώσεων υπό το πρίσμα του εν λόγω άρθρου 102 ΣΛΕΕ.

132 Με τη δεύτερη αιτίαση, οι αναιρεσείουσες υποστηρίζουν ότι το Γενικό Δικαστήριο, με τις σκέψεις 176 έως 179 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο κρίνοντας ότι ήταν αφύσικο για μια υπηρεσία αναζήτησης να εμφανίζει μόνον τα δικά της αποτελέσματα. Οι αναιρεσείουσες αμφισβητούν επίσης τις διαπιστώσεις στις οποίες προέβη το Γενικό Δικαστήριο με τις σκέψεις 181 έως 184 της της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, διότι δεν υπήρξε μεταβολή στη συμπεριφορά της Google η οποία να καθιστά ακόμη πιο έκδηλη την απόκλιση από τον υγιή ανταγωνισμό.

133 Με την τρίτη αιτίαση, οι αναιρεσείουσες υποστηρίζουν ότι το Γενικό Δικαστήριο, με τις σκέψεις 71, 124, 237, 240, 279 και 284 έως 288 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, εσφαλμένως χαρακτήρισε τη συμπεριφορά της Google ως εισάγουσα διακρίσεις.

134 Πρώτον, κατά τις αναιρεσείουσες, το Γενικό Δικαστήριο δεν ακολούθησε συνεκτική προσέγγιση κατά τον καθορισμό των δύο στοιχείων τα οποία αποτέλεσαν αντικείμενο διακριτικής μεταχείρισης. Με τη σκέψη 285 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο, αναλύοντας την προβαλλόμενη δυσμενή διάκριση, επέκρινε τη διαφορετική μεταχείριση εκ μέρους της Google των αποτελεσμάτων αναλόγως του αν αυτά προέρχονταν από το δικό της εργαλείο σύγκρισης προϊόντων ή από ανταγωνιστικά εργαλεία. Αντιθέτως, με τη σκέψη 575 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο, αναλύοντας την αντικειμενική δικαιολόγηση, έκρινε ότι μέλημα της Επιτροπής στην επίμαχη απόφαση ήταν να διασφαλίσει την ίση μεταχείριση μεταξύ δύο ειδών αποτελεσμάτων της Google, ήτοι των γενικών αποτελεσμάτων και των εξειδικευμένων αποτελεσμάτων.

135 Δεύτερον, κατά τις αναιρεσείουσες, το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε σφάλμα διότι δεν απέδειξε ότι η Google είχε προβεί σε αυθαίρετη διαφορετική μεταχείριση, δεδομένου ότι το γεγονός και μόνον της εφαρμογής διαφορετικής μεταχείρισης δεν αρκεί για να συναχθεί ότι υπήρξε διάκριση. Κατά τις αναιρεσείουσες, δεν είναι αυθαίρετο μια υπηρεσία αναζήτησης να ενεργεί αποκλειστικώς ως παραγωγός των δικών της αποτελεσμάτων, βάσει των δικών της δεδομένων και αλγορίθμων. Επιπλέον, η αδυναμία της Google να εμφανίσει εξειδικευμένα αποτελέσματα τρίτων χαρακτηριζόμενα από την ίδια αξιοπιστία και ποιότητα με τα δικά της αποτελέσματα αποτελεί κρίσιμη αντικειμενική διαφορά. Για τους ίδιους λόγους, είναι αβάσιμες οι επικρίσεις που διατυπώνει το Γενικό Δικαστήριο με τις σκέψεις 287, 291 και 292 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι τα εξειδικευμένα αποτελέσματα για προϊόντα τρίτων δεν τυγχάνουν της ίδιας μεταχείρισης με εκείνα της Google, ακόμη και αν είναι ιδιαιτέρως συναφή. Ως παραγωγός αποτελεσμάτων αναζήτησης, η Google εμφανίζει τα καλύτερα δυνατά αποτελέσματα τα οποία δύναται να παραγάγει. Εξάλλου, οι αναιρεσείουσες υποστηρίζουν ότι, μολονότι τους προσάπτεται ότι αντιμετώπισαν διαφορετικά δύο είδη αποτελεσμάτων της Google, όπως προκύπτει από τη σκέψη 575 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, εντούτοις, η διαφορά αυτή στηριζόταν επίσης σε αντικειμενικές και εύλογες εκτιμήσεις.

136 Με το υπόμνημά τους απαντήσεως, οι αναιρεσείουσες διευκρινίζουν ότι μια κατέχουσα δεσπόζουσα θέση επιχείρηση αποκλίνει από τον υγιή ανταγωνισμό όταν υπονομεύει την ποιότητα της υπηρεσίας της και ενεργεί ενάντια στα συμφέροντά της.

137 Η Επιτροπή, η PriceRunner, το ΕΓΕΚ, η Foundem, η Kelkoo, η VDZ, η Ladenzeile, η BDZV και η Twenga αμφισβητούν τα επιχειρήματα των αναιρεσειουσών και υποστηρίζουν ότι ο δεύτερος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως εν μέρει απαράδεκτος και αλυσιτελής και, εν πάση περιπτώσει, ως αβάσιμος.

β) Εκτίμηση του Δικαστηρίου

138 Με τον δεύτερο λόγο αναιρέσεως, οι αναιρεσείουσες προσάπτουν στο Γενικό Δικαστήριο ότι υπέπεσε σε πολλαπλή πλάνη περί το δίκαιο κρίνοντας ότι η Επιτροπή είχε αποδείξει ότι η επίμαχη συμπεριφορά δεν ενέπιπτε στο πλαίσιο του υγιούς ανταγωνισμού.

139 Συναφώς, το Γενικό Δικαστήριο, με τις σκέψεις 166 και 167 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, υπενθύμισε ότι η Επιτροπή, προκειμένου να διαπιστώσει την ύπαρξη παράβασης του άρθρου 102 ΣΛΕΕ, δεν αναφέρθηκε απλώς σε πρακτικές με αποτέλεσμα μόχλευσης, αλλά θεώρησε ότι η Google στηρίχθηκε, μέσω μόχλευσης, στη δεσπόζουσα θέση της στην αγορά γενικής αναζήτησης για να ευνοήσει τη δική της υπηρεσία σύγκρισης προϊόντων στην αγορά εξειδικευμένης αναζήτησης για τη σύγκριση προϊόντων, τοποθετώντας και παρουσιάζοντας με προνομιακό τρόπο, στις σελίδες γενικών αποτελεσμάτων της, το δικό της εργαλείο σύγκρισης σε σχέση με τις υπηρεσίες των ανταγωνιστικών εργαλείων σύγκρισης.

140 Με τη σκέψη 168 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο διευκρίνισε ότι η Επιτροπή, στην αιτιολογική σκέψη 344 της επίμαχης αποφάσεως, είχε επισημάνει ότι τα αποτελέσματα των ανταγωνιστικών εργαλείων σύγκρισης προϊόντων μπορούσαν να εμφανιστούν μόνον ως γενικά αποτελέσματα, δηλαδή απλώς ως μπλε υπερσύνδεσμοι, οι οποίοι μάλιστα ήταν δυνατόν να υποβιβαστούν στις σελίδες γενικών αποτελεσμάτων της Google μέσω αλγορίθμων προσαρμογής, ενώ τα αποτελέσματα του εργαλείου σύγκρισης προϊόντων της Google τοποθετούνταν σε περίοπτη θέση στο πάνω μέρος των σελίδων γενικών αποτελεσμάτων της Google, εμφανίζονταν σε εμπλουτισμένο μορφότυπο και ήταν αδύνατον να υποβιβαστούν μέσω των αλγορίθμων αυτών. Το Γενικό Δικαστήριο προσέθεσε ότι, κατά την Επιτροπή, οι πρακτικές αυτές είχαν ως αποτέλεσμα διαφορετική μεταχείριση με τη μορφή της μεροληπτικής συμπεριφοράς την οποία επιδείκνυε η Google υπέρ του δικού της εργαλείου σύγκρισης προϊόντων.

141 Με τις σκέψεις 169 έως 173 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο επισήμανε ότι η Επιτροπή, στα τμήματα 7.2.2 έως 7.2.4 της επίμαχης αποφάσεως, είχε διευκρινίσει, ειδικότερα, ότι, λόγω της συνδρομής τριών ειδικών περιστάσεων, η μεροληπτική αυτή συμπεριφορά ήταν ικανή να οδηγήσει σε εξασθένιση του ανταγωνισμού στην αγορά. Το Γενικό Δικαστήριο παρέθεσε την ανάλυση της Επιτροπής σχετικά με τις τρεις αυτές περιστάσεις, οι οποίες μνημονεύονται επίσης στη σκέψη 196 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, και οι οποίες συνίσταντο, πρώτον, στη σημασία της κίνησης που δημιουργείται από τη μηχανή γενικής αναζήτησης της Google για τα εργαλεία σύγκρισης προϊόντων, δεύτερον, στη συμπεριφορά των χρηστών όταν πραγματοποιούν αναζητήσεις στο διαδίκτυο και, τρίτον, στο γεγονός ότι η εκτρεπόμενη κίνηση από τις σελίδες γενικών αποτελεσμάτων της Google αντιπροσωπεύει μεγάλο ποσοστό της κίνησης προς τα ανταγωνιστικά εργαλεία σύγκρισης προϊόντων και είναι ουσιαστικά αδύνατον να αντικατασταθεί από άλλες πηγές.

142 Με τη σκέψη 174 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι, λαμβανομένων υπόψη όλων των πραγματικών στοιχείων που υπομνήσθηκαν με τις σκέψεις 168 έως 173 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή δεν υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο χαρακτηρίζοντας τη σημασία την οποία έχει η κίνηση της Google από τις σελίδες της γενικών αποτελεσμάτων και τον ουσιαστικά αναντικατάστατο χαρακτήρα της κίνησης αυτής ως κρίσιμες περιστάσεις ικανές να στοιχειοθετήσουν την ύπαρξη πρακτικών που δεν εμπίπτουν στο πλαίσιο του υγιούς ανταγωνισμού.

143 Με τη σκέψη 175 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι η Επιτροπή δεν περιορίστηκε να διαπιστώσει την ύπαρξη μόχλευσης, αλλά χαρακτήρισε νομικώς, στηριζόμενη σε πρόσφορα κριτήρια, τις πρακτικές τις οποίες εφάρμοσε η Google στο πλαίσιο της μόχλευσης. Το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, ως εκ τούτου, ότι αν υποτεθεί ότι η Επιτροπή απέδειξε τη μεροληπτική συμπεριφορά και τα αποτελέσματά της τα οποία προσδιόρισε λαμβάνοντας υπόψη τις ειδικές περιστάσεις των σχετικών αγορών, όπερ θα εξεταζόταν μεταγενέστερα από το Γενικό Δικαστήριο, τότε ορθώς η Επιτροπή έκρινε ότι η μεροληπτική αυτή συμπεριφορά ήταν ξένη προς τον υγιή ανταγωνισμό.

144 Με τη σκέψη 189 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο προσέθεσε ότι το συμπέρασμα αυτό δεν αναιρείτο από τα επιχειρήματα της CCIA ότι η απουσία σαφούς νομικού κριτηρίου το οποίο να διατυπώνεται στην επίμαχη απόφαση παραβιάζει την αρχή της ασφάλειας δικαίου. Συναφώς, το Γενικό Δικαστήριο, με τη σκέψη 195 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ανέφερε ότι, ασφαλώς, στην αιτιολογική σκέψη 341 της επίμαχης αποφάσεως, εκτίθενται οι λόγοι για τους οποίους οι επίμαχες πρακτικές απέκλιναν από τον υγιή ανταγωνισμό και επισημαίνεται κατ' ουσίαν ότι οι πρακτικές αυτές, αφενός, είχαν εκτρέψει την κίνηση και, αφετέρου, ενδέχετο να έχουν αποτελέσματα αντίθετα προς τους κανόνες του ανταγωνισμού. Κατά συνέπεια, με την ανωτέρω αιτιολογική σκέψη, εξεταζόμενη μεμονωμένα, η Επιτροπή φαίνεται να είχε συναγάγει ότι οι επίμαχες πρακτικές απέκλιναν από τον υγιή ανταγωνισμό στηριζόμενη στα αποτελέσματα εκτοπισμού που απέρρεαν από αυτές.

145 Εντούτοις, το Γενικό Δικαστήριο, με τη σκέψη 196 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, έκρινε ότι η εν λόγω αιτιολογική σκέψη 341 έπρεπε να διαβαστεί σε συνδυασμό με την αιτιολογική σκέψη 342 της επίμαχης αποφάσεως, στην οποία η Επιτροπή είχε εκθέσει «προς απόδειξη των λόγων για τους οποίους η συμπεριφορά είναι καταχρηστική και δεν εντάσσεται στο πλαίσιο του υγιούς ανταγωνισμού» ότι, με τις επίμαχες πρακτικές, η Google προωθούσε το δικό της εργαλείο σύγκρισης προϊόντων εις βάρος των ανταγωνιστικών εργαλείων και ότι η μεροληπτική αυτή συμπεριφορά εντασσόταν σε ένα ιδιαίτερο πλαίσιο. Στην τελευταία αυτή αιτιολογική σκέψη παρατίθενται πολυάριθμα στοιχεία τα οποία συνεκτίμησε η Επιτροπή προκειμένου να τεκμηριώσει γιατί η επίμαχη πρακτική απέκλινε από τον υγιή ανταγωνισμό και, ειδικότερα, τις τρεις ειδικές περιστάσεις που παρατίθενται στα τμήματα 7.2.2 έως 7.2.4 της επίμαχης αποφάσεως και υπομνήσθηκαν με τις σκέψεις 170 έως 173 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

146 Ως εκ τούτου, με τη σκέψη 197 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι από την ανάλυση της Επιτροπής η οποία οδήγησε στη διαπίστωση κατάχρησης λόγω μόχλευσης μπορούσε να συναχθεί ότι υφίστατο παράβαση βάσει της ύπαρξης, αφενός, στοιχείων ύποπτων υπό το πρίσμα του δικαίου του ανταγωνισμού τα οποία απουσιάζουν σε περίπτωση άρνησης παροχής και, αφετέρου, ειδικών περιστάσεων, σχετικών με τη φύση της υποδομής από την οποία εκκινεί η διαφορετική αυτή μεταχείριση, εν προκειμένω, ιδίως, των περιστάσεων που αφορούν τη σημασία την οποία έχει η κίνηση της Google από τις σελίδες της γενικών αποτελεσμάτων και τον ουσιαστικά αναντικατάστατο χαρακτήρα της κίνησης αυτής.

1) Επί του πρώτου σκέλους του δευτέρου λόγου αναιρέσεως

147 Με το πρώτο σκέλος του δευτέρου λόγου αναιρέσεως, οι αναιρεσείουσες προσάπτουν, κατ' ουσίαν, στο Γενικό Δικαστήριο ότι υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο κρίνοντας, με τις σκέψεις 175 και 197 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι οι τρεις ειδικές περιστάσεις, που μνημονεύονται στις σκέψεις 169 έως 174 και 196 της αποφάσεως αυτής, ήταν κρίσιμες προκειμένου να διαπιστωθεί αν η επίμαχη συμπεριφορά ενέπιπτε στον υγιή ανταγωνισμό.

i) Επί του παραδεκτού

148 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι το πρώτο σκέλος του δευτέρου λόγου αναιρέσεως είναι απαράδεκτο. Συγκεκριμένα, οι αναιρεσείουσες δεν δύνανται να υποστηρίξουν για πρώτη φορά ενώπιον του Δικαστηρίου ότι οι τρεις αυτές περιστάσεις, που παρατίθενται στο τμήμα 7.2 της επίμαχης αποφάσεως, δεν αφορούσαν το γεγονός ότι η επίμαχη συμπεριφορά δεν εμπίπτει στον υγιή ανταγωνισμό, αλλά το ενδεχόμενο να είναι ικανή να περιορίσει τον ανταγωνισμό.

149 Προκειμένου να εξετασθεί η ένσταση απαραδέκτου που προέβαλε η Επιτροπή, επισημαίνεται ότι, με το πρώτο αυτό σκέλος του δευτέρου λόγου αναιρέσεως, οι αναιρεσείουσες αμφισβητούν ένα μέρος της απαντήσεως του Γενικού Δικαστηρίου στον πέμπτο λόγο ακυρώσεως, η οποία παρατίθεται στις σκέψεις 169 έως 175 και 197 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

150 Σύμφωνα με τη σύνοψη που περιλαμβάνεται στη σκέψη 136 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, με το πρώτο σκέλος του ως άνω πέμπτου λόγου ακυρώσεως οι αναιρεσείουσες υποστήριζαν ότι η επίμαχη απόφαση δεν είχε προσδιορίσει στοιχεία της συμπεριφοράς της Google, η οποία συνίστατο στην πραγματοποίηση ποιοτικών βελτιώσεων στην υπηρεσία της αναζήτησης στο διαδίκτυο, τα οποία να είναι ξένα προς τον υγιή ανταγωνισμό.

151 Με το πρώτο σκέλος του δευτέρου λόγου αναιρέσεως, οι αναιρεσείουσες αμφισβητούν την ερμηνεία και την εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης στην οποία προέβη το Γενικό Δικαστήριο και βάσει της οποίας διαπίστωσε, με τις σκέψεις 175 και 197 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η Επιτροπή δεν στηρίχθηκε μόνο στην ύπαρξη αποτελεσμάτων αποκλεισμού που απορρέουν από τις επίμαχες πρακτικές προκειμένου να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι οι πρακτικές αυτές απέκλιναν από τον υγιή ανταγωνισμό.

152 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι, σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, το να επιτρέπεται σε διάδικο να προβάλει για πρώτη φορά ενώπιον του Δικαστηρίου επιχείρημα που δεν είχε προβάλει ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου θα είχε ως συνέπεια να υποβάλλεται στην κρίση του Δικαστηρίου διαφορά με ευρύτερο περιεχόμενο από εκείνη της οποίας είχε επιληφθεί το Γενικό Δικαστήριο. Στο πλαίσιο αιτήσεως αναιρέσεως, η αρμοδιότητα του Δικαστηρίου περιορίζεται κατ' αρχήν στον έλεγχο της εκ μέρους του Γενικού Δικαστηρίου εκτίμησης των ισχυρισμών που συζητήθηκαν ενώπιόν του. Επιχείρημα που δεν προβλήθηκε πρωτοδίκως δεν μπορεί πάντως να θεωρηθεί νέος ισχυρισμός, απαράδεκτος κατ' αναίρεση, εάν αποτελεί απλώς περαιτέρω ανάπτυξη επιχειρήματος που είχε προβληθεί στο πλαίσιο λόγου περιλαμβανομένου στο εισαγωγικό δικόγραφο που είχε κατατεθεί ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου (απόφαση της 9ης Δεκεμβρίου 2020, Groupe Canal + κατά Επιτροπής, C-132/19 P, EU:C:2020:1007, σκέψη 28 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

153 Επιπλέον, ο λόγος αναιρέσεως πρέπει, επί ποινή απαραδέκτου, να σκοπεί στην αναίρεση όχι της πρωτοδίκως προσβληθείσας αποφάσεως, αλλά της αποφάσεως του Γενικού Δικαστηρίου της οποίας ζητείται η αναίρεση, προβάλλοντας επιχειρηματολογία με την οποία προσδιορίζεται

συγκεκριμένα η πλάνη περί το δίκαιο την οποία πάσχει η απόφαση αυτή. Επομένως, ο αναιρεσείων μπορεί παραδεκτώς να ασκήσει αναίρεση προβάλλοντας λόγους που αντλούνται από την ίδια την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση και με τους οποίους αμφισβητείται το νόμω βάσιμό της (απόφαση της 25ης Ιανουαρίου 2022, Επιτροπή κατά European Food κ.λπ., C-638/19 P, EU:C:2022:50, σκέψη 77 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

154 Εν προκειμένω, αντιθέτως προς όσα υποστηρίζει η Επιτροπή, τα επιχειρήματα που ανέπτυξαν οι αναιρεσείουσες στο πλαίσιο του πρώτου σκέλους του δευτέρου λόγου αναιρέσεως συνδέονται στενά με τον πέμπτο λόγο ακυρώσεως που προβλήθηκε με το δικόγραφο της προσφυγής, με τον οποίο αμφισβητούνται οι διαπιστώσεις που περιέχονται στην αιτιολογική σκέψη 341 της επίμαχης αποφάσεως ότι οι επίμαχες πρακτικές δεν εμπίπτουν στο πεδίο του υγιούς ανταγωνισμού, και, κατά το μέτρο που σκοπούν να αποδείξουν ότι το Γενικό Δικαστήριο εσφαλμένως έκρινε, με τις σκέψεις 175 και 197 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η Επιτροπή βάσει πρόσφορων κριτηρίων είχε χαρακτηρίσει νομικώς τις επίμαχες πρακτικές που είχαν εφαρμοστεί στο πλαίσιο της «μόχλευσης», συνιστούν περαιτέρω ανάπτυξη του ως άνω λόγου και όχι νέο λόγο προβληθέντα για πρώτη φορά στο πλαίσιο της αιτήσεως αναιρέσεως.

155 Εξάλλου, οι αναιρεσείουσες δεν περιορίζονται στην επανάληψη των επιχειρημάτων που προέβαλαν πρωτοδίκως, αλλά υποστηρίζουν ότι το Γενικό Δικαστήριο, απαντώντας στα επιχειρήματα αυτά, υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση. Κατά συνέπεια, μολονότι, όπως επισημαίνει η Επιτροπή, ένα τμήμα των επιχειρημάτων των αναιρεσειουσών προβάλλεται για πρώτη φορά ενώπιον του Δικαστηρίου, εντούτοις, γεγονός παραμένει ότι το τμήμα αυτό απορρέει από την ίδια την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση.

156 Επομένως, το πρώτο σκέλος του δευτέρου λόγου αναιρέσεως είναι παραδεκτό.

ii) Επί της ουσίας

157 Το Γενικό Δικαστήριο, αφού υπενθύμισε, με τις σκέψεις 164 και 165 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι οι πρακτικές μόχλευσης τις οποίες εφαρμόζει μια επιχείρηση που κατέχει δεσπόζουσα θέση δεν απαγορεύονται αυτές καθεαυτές από το άρθρο 102 ΣΛΕΕ και ότι το καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής της ειδικής ευθύνης που υπέχει μια κατέχουσα δεσπόζουσα θέση επιχείρηση πρέπει να εκτιμάται με βάση τις ειδικές περιστάσεις της κάθε περίπτωσης οι οποίες καταδεικνύουν την εξασθένιση του ανταγωνισμού, έκρινε, με τις σκέψεις 166 έως 175 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η Επιτροπή, στην επίμαχη απόφαση, δεν αρκέστηκε να διαπιστώσει την ύπαρξη μόχλευσης, αλλά χαρακτήρισε νομικώς, στηριζόμενη σε πρόσφορα κριτήρια, τις πρακτικές τις οποίες εφάρμοσε η Google στο πλαίσιο της μόχλευσης, ούτως ώστε δεν υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο κρίνοντας ότι η επίμαχη συμπεριφορά, η οποία συνίστατο στην εκ μέρους της Google προώθηση του δικού της εργαλείου σύγκρισης προϊόντων, δεν ενέπιπτε στο πλαίσιο του υγιούς ανταγωνισμού.

158 Ομοίως, με τις σκέψεις 195 έως 197 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι η Επιτροπή δεν είχε συναγάγει την κατάχρηση μέσω μόχλευσης από την ύπαρξη των αποτελεσμάτων εκτοπισμού που απορρέουν από τις πρακτικές αυτές, αλλά είχε στηρίξει την ανάλυσή της, αφενός, σε στοιχεία ύποπτα υπό το πρίσμα του δικαίου του ανταγωνισμού, ιδίως σε μη δικαιολογημένη διαφορετική μεταχείριση, και, αφετέρου, σε ειδικές περιστάσεις σχετικές με τη φύση της υποδομής από την οποία εκκινεί η διαφορετική αυτή μεταχείριση, τα οποία της επέτρεψαν πράγματι να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι υπήρξε παράβαση του άρθρου 102 ΣΛΕΕ.

159 Όσον αφορά τις ειδικές περιστάσεις τις οποίες έλαβε υπόψη η Επιτροπή στην επίμαχη απόφαση και οι οποίες παρατίθενται στις σκέψεις 169 έως 173 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, η πρώτη από τις περιστάσεις αυτές αφορούσε τη σημασία της κίνησης που δημιουργείται από τη μηχανή γενικής αναζήτησης της Google για τα εργαλεία σύγκρισης προϊόντων. Το Γενικό Δικαστήριο επισήμανε, ειδικότερα, ότι η Επιτροπή είχε εξηγήσει ότι η κίνηση αυτή δημιουργούσε θετικό δικτυακό φαινόμενο, στον βαθμό που όσο περισσότεροι χρήστες επισκέπτονταν ένα εργαλείο σύγκρισης προϊόντων, τόσο πιο συναφείς και χρήσιμες γίνονταν οι υπηρεσίες του και τόσο περισσότεροι έμποροι ωθούνταν να κάνουν χρήση των υπηρεσιών αυτών. Το Γενικό Δικαστήριο προσέθεσε ότι η απώλεια της κίνησης αυτής μπορούσε να οδηγήσει σε έναν φαύλο κύκλο και μακροπρόθεσμα σε έξοδο από την αγορά.

160 Η δεύτερη περίσταση αφορούσε τη συμπεριφορά των χρηστών κατά την πραγματοποίηση διαδικτυακών αναζητήσεων. Το Γενικό Δικαστήριο επισήμανε, μεταξύ άλλων, ότι η Επιτροπή είχε διευκρινίσει ότι οι χρήστες αυτοί επικεντρώνονταν κατά κανόνα στα τρία έως πέντε πρώτα αποτελέσματα αναζήτησης και δεν απέδιδαν καμία σημασία ή απέδιδαν ελάχιστη μόνον προσοχή στα αποτελέσματα που ακολουθούσαν, ιδίως δε στα αποτελέσματα που βρίσκονταν κάτω από το τμήμα της οθόνης το οποίο εμφανίζεται κατευθείαν, και ότι είχαν την τάση να υποθέτουν ότι τα πιο εμφανή αποτελέσματα ήταν τα πλέον συναφή, τούτο δε ανεξαρτήτως του εάν ήταν όντως συναφή.

161 Η τρίτη περίσταση αφορούσε τον αντίκτυπο της εκτρεπόμενης κίνησης. Κατά το Γενικό Δικαστήριο, η Επιτροπή υπογράμμισε ότι η εκτρεπόμενη κίνηση αντιπροσώπευε μεγάλο ποσοστό της κίνησης προς τις ανταγωνιστικές υπηρεσίες σύγκρισης προϊόντων και δεν μπορούσε ουσιαστικά να αντικατασταθεί από άλλες πηγές, συμπεριλαμβανομένων των διαφημίσεων με κείμενο, των εφαρμογών κινητής τηλεφωνίας, της απευθείας κίνησης, των παραπομπών σε συνεργαζόμενους ιστοτόπους, των κοινωνικών δικτύων ή άλλων μηχανών αναζήτησης.

162 Όπως προκύπτει από τις σκέψεις 174 και 197 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι, λαμβανομένων υπόψη όλων των πραγματικών στοιχείων που υπομνήσθηκαν με τις σκέψεις 168 έως 173 της εν λόγω αποφάσεως, η Επιτροπή δεν υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο χαρακτηρίζοντας τη σημασία την οποία έχει η κίνηση της Google από τις σελίδες της γενικών αποτελεσμάτων και τον ουσιαστικά αναντικατάστατο χαρακτήρα της κίνησης αυτής ως κρίσιμες περιστάσεις ικανές να στοιχειοθετήσουν την ύπαρξη πρακτικών που δεν εμπίπτουν στο πλαίσιο του υγιούς ανταγωνισμού.

163 Προκειμένου να διαπιστωθεί αν οι ανωτέρω εκτιμήσεις του Γενικού Δικαστηρίου ενέχουν πλάνη περί το δίκαιο, όπως υποστηρίζουν οι αναιρεσείουσες, υπενθυμίζεται ότι το άρθρο 102 ΣΛΕΕ, μολονότι επιβάλλει στις κατέχουσες δεσπόζουσα θέση επιχειρήσεις ειδική υποχρέωση να μη θίγουν, με τη συμπεριφορά τους, τον ουσιαστικό και ανόθευτο ανταγωνισμό στην εσωτερική αγορά, δεν αντιτίθεται στην ύπαρξη δεσπόζουσας θέσης αυτή καθεαυτήν, αλλά αποκλειστικώς στην καταχρηστική εκμετάλλευσή της (απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2023, European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, σκέψη 128 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

164 Πράγματι, το άρθρο 102 ΣΛΕΕ δεν αποσκοπεί στο να εμποδίσει τις επιχειρήσεις να κατακτήσουν, με την αξία τους, δεσπόζουσα θέση εντός μίας ή πλειόνων αγορών ούτε στο να διασφαλίσει ότι οι λιγότερο αποτελεσματικές ανταγωνίστριες των επιχειρήσεων που κατέχουν δεσπόζουσα θέση θα παραμείνουν στην αγορά. Αντιθέτως, ο υγιής ανταγωνισμός δύναται εξ ορισμού να έχει ως αποτέλεσμα την εξαφάνιση από την επίμαχη αγορά ή την περιθωριοποίηση ανταγωνιστριών επιχειρήσεων λιγότερο αποτελεσματικών και, ως εκ τούτου, λιγότερο ελκυστικών για τους

καταναλωτές ιδίως από απόψεως τιμών, παραγωγής, επιλογών, ποιότητας ή καινοτομίας (απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2023, European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, σκέψεις 126 και 127 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

165 Προκειμένου να γίνει δεκτό, σε συγκεκριμένη περίπτωση, ότι μια συμπεριφορά πρέπει να χαρακτηρισθεί ως «καταχρηστική εκμετάλλευση δεσπόζουσας θέσεως» κατά την έννοια του άρθρου 102 ΣΛΕΕ, απαιτείται, κατά κανόνα, να αποδειχθεί ότι, λόγω της χρήσης μέσων διαφορετικών από εκείνα που διέπουν τον υγιή ανταγωνισμό μεταξύ των επιχειρήσεων, η συμπεριφορά αυτή έχει ως πραγματικό ή δυνητικό αποτέλεσμα να περιορίζει τον υγιή ανταγωνισμό αποκλείοντας εξίσου αποτελεσματικές ανταγωνίστριες επιχειρήσεις από τη σχετική αγορά ή από τις σχετικές αγορές, ή εμποδίζοντας την ανάπτυξή τους στις αγορές αυτές, με την επισήμανση ότι οι συγκεκριμένες αγορές μπορεί να είναι τόσο αυτές στις οποίες κατέχεται η δεσπόζουσα θέση όσο και εκείνες, συναφείς ή συγγενείς, όπου η εν λόγω συμπεριφορά προορίζεται να παραγάγει τα πραγματικά ή δυνητικά αποτελέσματά της (απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2023, European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, σκέψη 129 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

166 Η απόδειξη αυτή, η οποία μπορεί να προϋποθέτει τη χρήση διαφορετικών μεθόδων αναλύσεως αναλόγως του είδους της επίμαχης σε συγκεκριμένη περίπτωση συμπεριφοράς, πρέπει πάντως να πραγματοποιείται, σε κάθε περίπτωση, με εκτίμηση του συνόλου των κρίσιμων πραγματικών περιστατικών, είτε αυτά αφορούν την ίδια την εν λόγω συμπεριφορά ή τη σχετική αγορά ή τις σχετικές αγορές είτε τη λειτουργία του ανταγωνισμού στην αγορά ή τις αγορές αυτές. Επιπλέον, η εν λόγω απόδειξη πρέπει να έχει ως σκοπό να διαπιστωθεί, βάσει επακριβών και συγκεκριμένων στοιχείων αναλύσεως και αποδεικτικών στοιχείων, ότι η επίμαχη συμπεριφορά έχει, τουλάχιστον, την ικανότητα να παράγει αποτελέσματα αποκλεισμού (απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2023, European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, σκέψη 130 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

167 Πέραν των συμπεριφορών οι οποίες έχουν ως πραγματικό ή δυνητικό αποτέλεσμα τον περιορισμό του υγιούς ανταγωνισμού διά του αποκλεισμού των εξίσου αποτελεσματικών ανταγωνιστριών επιχειρήσεων από τη σχετική αγορά ή από τις σχετικές αγορές, μπορούν επίσης να χαρακτηρισθούν ως «καταχρηστική εκμετάλλευση δεσπόζουσας θέσεως» συμπεριφορές οι οποίες αποδεδειγμένα έχουν είτε ως πραγματικό ή δυνητικό αποτέλεσμα είτε ως αντικείμενο να εμποδίζουν, σε προηγούμενο στάδιο, διά της επιβολής φραγμών όσον αφορά την είσοδο στην αγορά ή διά της χρήσεως άλλων μέτρων στεγανοποιήσεως ή άλλων μέσων διαφορετικών από εκείνα που διέπουν τον υγιή ανταγωνισμό, δυνητικώς ανταγωνίστριες επιχειρήσεις ακόμη και από το να αποκτήσουν πρόσβαση στη σχετική αγορά ή στις σχετικές αγορές και, κατ' αυτόν τον τρόπο, να εμποδίζουν την εντός των εν λόγω αγορών ανάπτυξη του ανταγωνισμού εις βάρος των καταναλωτών, περιορίζοντας σε αυτές την παραγωγή, την ανάπτυξη εναλλακτικών προϊόντων ή υπηρεσιών ή, ακόμη, την καινοτομία (απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2023, European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, σκέψη 131 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

168 Από τη νομολογία αυτήν προκύπτει ότι μεταξύ των κρίσιμων πραγματικών περιστάσεων περιλαμβάνονται όχι μόνον εκείνες οι οποίες αφορούν την ίδια τη συμπεριφορά, αλλά και εκείνες οι οποίες αφορούν είτε την οικεία ή τις οικείες αγορές είτε τη λειτουργία του ανταγωνισμού στην αγορά ή τις αγορές αυτές. Επομένως, περιστάσεις οι οποίες αφορούν το πλαίσιο εντός του οποίου εκδηλώθηκε η συμπεριφορά της κατέχουσας δεσπόζουσα θέση επιχειρήσεως, όπως χαρακτηριστικά του οικείου τομέα, πρέπει να θεωρούνται κρίσιμες.

169 Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι οι ειδικές περιστάσεις που παρατίθενται στις σκέψεις 169 έως 173 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως αποτελούσαν στοιχεία του πλαισίου εντός του οποίου λειτουργούσαν η μηχανή γενικής αναζήτησης της Google και οι υπηρεσίες σύγκρισης προϊόντων και εντός του οποίου εκδηλώθηκε η επίμαχη συμπεριφορά.

170 Ειδικότερα, εν αντιθέσει προς όσα υποστηρίζουν οι αναιρεσείουσες, οι περιστάσεις αυτές δεν αφορούν μόνον τις συνέπειες των επίμαχων πρακτικών ή τα στοιχεία που απλώς συνιστούν το πλαίσιο των εν λόγω πρακτικών, αλλά, όπως επισήμανε το Γενικό Δικαστήριο με τη σκέψη 174 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, είναι ικανές να στοιχειοθετήσουν την ύπαρξη πρακτικών που δεν εμπίπτουν στο πλαίσιο του υγιούς ανταγωνισμού.

171 Συγκεκριμένα, οι εν λόγω περιστάσεις ήταν κρίσιμες για τον νομικό χαρακτηρισμό των επίμαχων πρακτικών –ήτοι, αφενός, της προνομιακής τοποθέτησης και παρουσίασης των εξειδικευμένων αποτελεσμάτων της Google, στις σελίδες της γενικών αποτελεσμάτων, σε σχέση με τα αποτελέσματα των ανταγωνιστικών εργαλείων σύγκρισης προϊόντων και, αφετέρου, του συνακόλουθου υποβιβασμού, μέσω αλγορίθμων προσαρμογής, των αποτελεσμάτων των ανταγωνιστικών εργαλείων σύγκρισης προϊόντων–, δεδομένου ότι καθιστούσαν δυνατό να ενταχθούν οι πρακτικές αυτές στο πλαίσιο των δύο σχετικών αγορών και της λειτουργίας του ανταγωνισμού στις αγορές αυτές και, επομένως, ήταν ικανές να αποδείξουν ότι οι δυνητικές συνέπειες αποκλεισμού στην αγορά επόμενου σταδίου, ήτοι στην αγορά της εξειδικευμένης αναζήτησης για τη σύγκριση προϊόντων, και η επιτυχία της υπηρεσίας σύγκρισης προϊόντων της Google στην αγορά αυτή μετά την εφαρμογή των εν λόγω πρακτικών, που μνημονεύονται στην επίμαχη απόφαση, δεν οφείλονταν στα πλεονεκτήματα της υπηρεσίας αυτής, αλλά στις ίδιες αυτές πρακτικές σε συνδυασμό με τις ειδικές περιστάσεις που επισημάνθηκαν.

172 Επομένως, το Γενικό Δικαστήριο ουδόλως συγχέει την ανάλυση της επίμαχης συμπεριφοράς, στην οποία προέβη προκειμένου να καθορίσει κατά πόσον η συμπεριφορά αυτή συνιστούσε απόκλιση από τον υγιή ανταγωνισμό, με την ανάλυση των αποτελεσμάτων της εν λόγω συμπεριφοράς. Αντιθέτως, όπως επισήμανε, κατ' ουσίαν, η γενική εισαγγελέας με το σημείο 143 των προτάσεών της, από τα εκτιθέμενα στις σκέψεις 168 έως 175 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως προκύπτει ότι το Γενικό Δικαστήριο εξέτασε ενδελεχώς το ζήτημα αν, με την επίμαχη απόφαση, η Επιτροπή μπορούσε να κρίνει, χωρίς να υποπέσει σε πλάνη, ότι οι επίμαχες πρακτικές, και όχι μόνον τα αποτελέσματά τους, μπορούσαν να χαρακτηριστούν κατά νόμον ως πρακτικές αποκλίνουσες από τον υγιή ανταγωνισμό.

173 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι οι σκέψεις 175 και 197 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως δεν ενέχουν πλάνη περί το δίκαιο.

174 Επομένως, το πρώτο σκέλος του δευτέρου λόγου αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί.

2) Επί του δευτέρου και του τρίτου σκέλους του δευτέρου λόγου αναιρέσεως

175 Με το δεύτερο σκέλος του δευτέρου λόγου αναιρέσεως, οι αναιρεσείουσες προσάπτουν στο Γενικό Δικαστήριο ότι υιοθέτησε, για τη διαπίστωση της απόκλισης από τον υγιή ανταγωνισμό, στοιχεία αιτιολογίας τα οποία δεν περιλαμβάνονταν στην επίμαχη απόφαση και ότι, με τον τρόπο αυτόν, υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο, καθόσον υποκατέστησε με τη δική του συλλογιστική εκείνη της Επιτροπής. Τα συμπληρωματικά αυτά στοιχεία αιτιολογίας αφορούν, πρώτον, ένα αυστηρότερο νομικό κριτήριο εκτίμησης για τις «κατέχουσες υπερδεσπόζουσα θέση» επιχειρήσεις (σκέψεις 180, 182 και 183 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως), δεύτερον, την εκτίμηση ότι, λαμβανομένης υπόψη της κατ' αρχήν ανοικτής υποδομής της μηχανής αναζήτησης της Google,

είναι αφύσικο το γεγονός ότι ορισμένα δικά της αποτελέσματα εξειδικευμένης αναζήτησης ευνοούνται σε σχέση με τα αποτελέσματα ανταγωνιστικών εργαλείων αναζήτησης (σκέψεις 176 έως 184) και, τρίτον, την εκτίμηση ότι η επίμαχη συμπεριφορά συνεπαγόταν δυσμενή διάκριση (σκέψεις 71, 124, 237, 240, 279 και 284 έως 289).

176 Με το τρίτο σκέλος του δευτέρου λόγου αναιρέσεως, οι αναιρεσείουσες υποστηρίζουν ότι, εν πάση περιπτώσει, τα συμπληρωματικά αυτά στοιχεία αιτιολογίας ενέχουν πλάνη περί το δίκαιο.

177 Πρέπει να εξεταστεί, κατά πρώτον, το επιχείρημα των αναιρεσειουσών με το οποίο προβάλλεται, στο μεν πλαίσιο του δευτέρου σκέλους του δευτέρου λόγου αναιρέσεως, ότι ο χαρακτηρισμός της επικρινόμενης συμπεριφοράς ως συνιστώσας δυσμενή διάκριση δεν περιλαμβάνεται στην επίμαχη απόφαση, στο δε πλαίσιο του τρίτου σκέλους, ότι ο χαρακτηρισμός αυτός είναι, εν πάση περιπτώσει, εσφαλμένος.

178 Πρώτον, εν αντιθέσει προς όσα υποστηρίζουν οι αναιρεσείουσες, οι οποίες παραπέμπουν στις σκέψεις 71, 124, 237, 240, 279, 284 έως 289 και 316 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, από τις σκέψεις αυτές δεν προκύπτει ότι το Γενικό Δικαστήριο προσέθεσε έναν χαρακτηρισμό της επίμαχης συμπεριφοράς σε εκείνον στον οποίο προέβη η Επιτροπή.

179 Συγκεκριμένα, αφενός, στις σκέψεις 71 και 124 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο δεν προέβη σε χαρακτηρισμό της εν λόγω συμπεριφοράς. Με την πρώτη από τις σκέψεις αυτές, το Γενικό Δικαστήριο περιορίστηκε να συνοψίσει την υποχρέωση περί παύσεως και παραλείψεως που διατυπώνεται στο άρθρο 3 του διατακτικού της επίμαχης αποφάσεως. Με τη δεύτερη σκέψη, το Γενικό Δικαστήριο εξέθεσε τον τρόπο με τον οποίο θα εξέταζε τα επιχειρήματα των αναιρεσειουσών, αναφέροντας ότι θα εξέταζε εάν υφίστατο διαφορετική μεταχείριση με βάση τον χαρακτηρισμό περί μεροληπτικής συμπεριφοράς στον οποίο είχε καταλήξει η Επιτροπή, ήτοι το εάν η Google είχε προβεί σε διάκριση υπέρ της δικής της υπηρεσίας εξειδικευμένης αναζήτησης.

180 Αφετέρου, από τις σκέψεις 237, 240, 279, 284 έως 289 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως προκύπτει ότι το Γενικό Δικαστήριο εξέτασε τον χαρακτηρισμό της επίμαχης συμπεριφοράς από την Επιτροπή. Ως εκ τούτου, με τις σκέψεις 237 και 240, το Γενικό Δικαστήριο, στηριζόμενο στην επίμαχη απόφαση, επιβεβαίωσε, κατ' ουσίαν, την εκτίμηση της Επιτροπής ότι οι επίμαχες πρακτικές, λαμβάνοντας τη μορφή θετικής συμπεριφοράς μέσω πράξεων που εισάγουν διάκριση στη μεταχείριση των αποτελεσμάτων του εργαλείου σύγκρισης προϊόντων της Google, αποτελούσαν αυτοτελή μορφή κατάχρησης μέσω μόχλευσης μιας αγοράς στην οποία υπάρχει δεσπόζουσα θέση και στην οποία η είσοδος είναι πολύ δύσκολη, ήτοι της αγοράς των υπηρεσιών γενικής αναζήτησης. Εξάλλου, με τις σκέψεις 279 και 284 έως 289, το Γενικό Δικαστήριο εξέτασε τη διαφορετική μεταχείριση που διαπίστωσε η Επιτροπή όσον αφορά, μεταξύ άλλων, την τοποθέτηση και παρουσίαση των Product Universals, προκειμένου να διαπιστώσει αν η Επιτροπή ορθώς κατέληξε στο συμπέρασμα ότι υφίστατο δυσμενής διάκριση. Η σκέψη 316 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως εμπίπτει στο τμήμα της αποφάσεως που είναι αφιερωμένο στην εξέταση αυτή όσον αφορά τις Shopping Units.

181 Επομένως, από τις σκέψεις αυτές στις οποίες παραπέμπουν οι αναιρεσείουσες, οι οποίες τις παραθέτουν απομονώνοντάς τες από τα λοιπά σημεία του τμήματος του σκεπτικού του Γενικού Δικαστηρίου στο οποίο εμπίπτουν, προκύπτει σαφώς ότι το Γενικό Δικαστήριο στήριξε το σκεπτικό του στην επίμαχη απόφαση και επικύρωσε τον χαρακτηρισμό στον οποίο προέβη η Επιτροπή, χωρίς να προσθέσει νέο χαρακτηρισμό ο οποίος δεν βρίσκει έρεισμα στην επίμαχη απόφαση.

182 Δεύτερον, πρέπει να εξεταστεί αν, όπως υποστηρίζουν οι αναιρεσείουσες, το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο κρίνοντας ότι υφίσταται διάκριση χωρίς να αποδείξει ότι η Google είχε προβεί σε αυθαίρετη διαφορετική μεταχείριση.

183 Όπως προκύπτει, κατ' ουσίαν, από τις σκέψεις 168 έως 174, 237, 240, 279 και 284 έως 289 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο επισήμανε, κατ' αρχάς, ότι, κατά την Επιτροπή, η επίμαχη συμπεριφορά συνίστατο στη διαφορετική μεταχείριση των αποτελεσμάτων των εργαλείων σύγκρισης προϊόντων, όσον αφορά την παρουσίαση και την τοποθέτηση στις σελίδες γενικών αποτελεσμάτων, αναλόγως του αν προέρχονταν από το εργαλείο σύγκρισης της Google ή από ανταγωνιστικά εργαλεία σύγκρισης, και οδηγούσε σε διαφορετική μεταχείριση με τη μορφή της μεροληπτικής συμπεριφοράς την οποία επιδείκνυε η Google υπέρ του δικού της εργαλείου σύγκρισης προϊόντων.

184 Εν συνεχεία, το Γενικό Δικαστήριο υπογράμμισε ότι η Επιτροπή, λόγω της συνδρομής των τριών ειδικών περιστάσεων τις οποίες είχε επικαλεστεί, είχε θεωρήσει ότι η μεροληπτική αυτή συμπεριφορά ήταν ικανή να οδηγήσει σε εξασθένιση του ανταγωνισμού στην αγορά και ότι μπορούσε να χαρακτηριστεί νομικώς ως συμπεριφορά μη εμπίπτουσα στον υγιή ανταγωνισμό.

185 Τέλος, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι η επίμαχη συμπεριφορά εκδηλώθηκε με μόχλευση, η οποία συνίστατο στην εκμετάλλευση από την Google της δεσπόζουσας θέσης της στην αγορά προηγούμενου σταδίου των υπηρεσιών γενικής αναζήτησης στο διαδίκτυο, η οποία χαρακτηρίζεται από την ύπαρξη ιδιαιτέρως ισχυρών φραγμών εισόδου, προκειμένου να αποκτήσει ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα στην αγορά επόμενου σταδίου των υπηρεσιών εξειδικευμένης αναζήτησης, στην οποία δεν κατείχε τέτοια θέση, ευνοώντας τη δική της υπηρεσία σύγκρισης προϊόντων.

186 Πρέπει να διευκρινιστεί ότι δεν μπορεί να θεωρηθεί, γενικώς, ότι μια κατέχουσα δεσπόζουσα θέση επιχείρηση η οποία επιφυλάσσει στα προϊόντα της ή στις υπηρεσίες της ευνοϊκότερη μεταχείριση σε σχέση με εκείνη την οποία επιφυλάσσει στα προϊόντα ή τις υπηρεσίες των ανταγωνιστών της υιοθετεί, ανεξαρτήτως των περιστάσεων της συγκεκριμένης περίπτωσης, συμπεριφορά η οποία αποκλίνει από τον υγιή ανταγωνισμό.

187 Εντούτοις, εν προκειμένω, το Γενικό Δικαστήριο, επικυρώνοντας την ανάλυση της Επιτροπής, δεν αρκέστηκε να επισημάνει την ύπαρξη μιας τέτοιας ευνοϊκότερης μεταχείρισης από την Google της δικής της υπηρεσίας σύγκρισης προϊόντων, αλλά διαπίστωσε ότι, λαμβανομένων υπόψη των χαρακτηριστικών της αγοράς προηγούμενου σταδίου και των ειδικών περιστάσεων που επισημάνθηκαν, η επίμαχη συμπεριφορά, με τα δύο συστατικά στοιχεία της, ήτοι την προνομιακή προβολή των δικών της αποτελεσμάτων και τον υποβιβασμό των αποτελεσμάτων των ανταγωνιστών, συνιστούσε δυσμενή διάκριση και δεν ενέπιπτε στο πλαίσιο του υγιούς ανταγωνισμού.

188 Όσον αφορά το επιχείρημα των αναιρεσειουσών το οποίο αφορά, κατ' ουσίαν, την αδυναμία της Google να εμφανίζει εξειδικευμένα αποτελέσματα τρίτων με την ίδια αξιοπιστία και ποιότητα με τα δικά της αποτελέσματα, το επιχείρημα αυτό πρέπει να απορριφθεί σύμφωνα με τη νομολογία που υπομνήσθηκε στη σκέψη 61 της παρούσας αποφάσεως, δεδομένου ότι με αυτό οι αναιρεσείουσες αμφισβητούν την εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών από το Γενικό Δικαστήριο, χωρίς να προβάλλουν παραμόρφωση.

189 Ομοίως πρέπει να απορριφθεί το επιχείρημα των αναιρεσειουσών με το οποίο αυτές προβάλλουν, παραπέμποντας στις σκέψεις 285 και 575 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι το Γενικό Δικαστήριο δεν ακολούθησε συνεκτική προσέγγιση κατά τον καθορισμό των δύο στοιχείων τα οποία αποτέλεσαν αντικείμενο διακριτικής μεταχείρισης.

190 Το Γενικό Δικαστήριο επισήμανε, ιδίως με τη σκέψη 285 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η διαφορετική μεταχείριση από την Google βασιζόταν στην προέλευση των αποτελεσμάτων, ήτοι στο αν αυτά προέρχονταν από ανταγωνιστικά εργαλεία σύγκρισης ή από το δικό της εργαλείο, στο μέτρο που η Google ευνοούσε το τελευταίο σε σχέση με τα πρώτα, και όχι ένα είδος αποτελεσμάτων σε σχέση με κάποιο άλλο, αναλόγως του περιεχομένου του.

191 Ασφαλώς, το Γενικό Δικαστήριο, στο πλαίσιο της εξέτασης της αντικειμενικής δικαιολόγησης, έκρινε, με τη σκέψη 575 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η Επιτροπή δεν ζήτησε κάτι διαφορετικό από ίση μεταχείριση, όσον αφορά τον τρόπο τοποθέτησης και παρουσίασης, δύο ειδών αποτελεσμάτων της Google. Εντούτοις, από το τμήμα του σκεπτικού του Γενικού Δικαστηρίου στο οποίο περιλαμβάνεται η σκέψη αυτή, και ιδίως από τις σκέψεις 574 και 576 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, προκύπτει ότι η Επιτροπή προσήψε στην Google ότι δεν υπέβαλε στην ίδια μεταχείριση τα αποτελέσματα που προέρχονταν από ανταγωνιστικά εργαλεία σύγκρισης προϊόντων με εκείνα τα οποία προέρχονταν από το δικό της εργαλείο σύγκρισης. Επομένως, η αναφορά, στη σκέψη 575 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, σε «δύο είδη αποτελεσμάτων της Google» συνιστά τυπογραφικό λάθος, δεδομένου, εξάλλου, ότι το Γενικό Δικαστήριο επανειλημμένως επισήμανε ότι η συμπεριφορά της Google συνίστατο στη διαφορετική μεταχείριση των αποτελεσμάτων ανάλογα με την προέλευσή τους και όχι ανάλογα με το περιεχόμενό τους.

192 Κατά συνέπεια, δεν υφίσταται έλλειψη συνοχής όσον αφορά τον προσδιορισμό στην αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση του αντικειμένου της δυσμενούς διάκρισης και δεν είναι δυνατό να προσαφθεί στο Γενικό Δικαστήριο ότι υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο κατά το μέρος που έκρινε ότι η επίμαχη συμπεριφορά μπορούσε να χαρακτηριστεί ως εισάγουσα δυσμενείς διακρίσεις και ως μη εμπίπτουσα στο πλαίσιο τους υγιούς ανταγωνισμού.

193 Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει να απορριφθεί το επιχείρημα των αναιρεσειουσών με το οποίο προβάλλεται, στο πλαίσιο του δευτέρου σκέλους του δευτέρου λόγου αναιρέσεως, ότι ο χαρακτηρισμός της προσαπτόμενης συμπεριφοράς ως συνιστώσας δυσμενή διάκριση δεν περιλαμβανόταν στην επίμαχη απόφαση και, στο πλαίσιο του τρίτου σκέλους, ότι χαρακτηρισμός αυτός ήταν, εν πάση περιπτώσει, εσφαλμένος.

194 Κατά δεύτερον, οι αναιρεσείουσες υποστηρίζουν, με το δεύτερο σκέλος του δευτέρου λόγου αναιρέσεως, ότι το Γενικό Δικαστήριο, με τις σκέψεις 176 έως 184 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, διατύπωσε δύο πρόσθετες εκτιμήσεις οι οποίες δεν περιλαμβάνονταν στην επίμαχη απόφαση, ήτοι, αφενός, ένα αυστηρότερο νομικό κριτήριο εκτίμησης για τις «κατέχουσες υπερδεσπόζουσα θέση» επιχειρήσεις και, αφετέρου, την εκτίμηση ότι, λαμβανομένης υπόψη της κατ’ αρχήν ανοικτής υποδομής της μηχανής αναζήτησης της Google, ήταν αφύσικο το γεγονός ότι ορισμένα αποτελέσματα εξειδικευμένης αναζήτησης της Google ευνοούνταν σε σχέση με τα αποτελέσματα ανταγωνιστικών εργαλείων αναζήτησης. Με το τρίτο σκέλος του δευτέρου λόγου αναιρέσεως, οι αναιρεσείουσες υποστηρίζουν ότι οι εκτιμήσεις αυτές είναι, εν πάση περιπτώσει, αβάσιμες.

195 Συναφώς, είναι αληθές ότι, με τις σκέψεις 176 έως 184 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο διατύπωσε εκτιμήσεις οι οποίες δεν προκύπτουν από την αιτιολογία της επίμαχης αποφάσεως. Το ίδιο ισχύει και για τις εκτιμήσεις σχετικά με τον αφύσικο χαρακτήρα της συμπεριφοράς της Google και την υπερδεσπόζουσα θέση της στην αγορά γενικής αναζήτησης, καθώς και για εκείνες οι οποίες αφορούν την υποχρέωση μη διακριτικής μεταχείρισης η οποία απορρέει από τις διατάξεις του κανονισμού 2015/2120.

196 Εντούτοις, μολονότι οι μόνες εκτιμήσεις τις οποίες το Γενικό Δικαστήριο ρητώς χαρακτήρισε ως διατυπωθείσες επαλλήλως είναι εκείνες οι οποίες περιλαμβάνονται στη σκέψη 180 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, οι εκτιμήσεις οι οποίες περιλαμβάνονται στις σκέψεις 176 έως 179 και 181 έως 184 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως διατυπώθηκαν επίσης επαλλήλως.

197 Συγκεκριμένα, με τις σκέψεις 175 και 185 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε κατ' ουσίαν ότι, αν υποτεθεί ότι η Επιτροπή απέδειξε τη μεροληπτική συμπεριφορά και τα αποτελέσματά της τα οποία προσδιόρισε λαμβάνοντας υπόψη τις ειδικές περιστάσεις των σχετικών αγορών, τότε ορθώς το εν λόγω θεσμικό όργανο έκρινε ότι η μεροληπτική αυτή συμπεριφορά ήταν ξένη προς τον υγιή ανταγωνισμό. Το συμπέρασμα αυτό, το οποίο περιλαμβάνεται στο τέλος της σκέψεως 185 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, παραπέμπει απλώς στις εκτιμήσεις που περιλαμβάνονται στις σκέψεις 170 έως 173 της εν λόγω αποφάσεως, χωρίς να παραπέμπει στις συμπληρωματικές εκτιμήσεις τις οποίες διατύπωσε το Γενικό Δικαστήριο με τις σκέψεις 176 έως 184 της ίδιας αποφάσεως και κατά των οποίων βάλλουν οι αναιρεσείουσες.

198 Επιπλέον, όπως προκύπτει από τη σκέψη 192 της παρούσας αποφάσεως, οι εκτιμήσεις αυτές δεν ήταν αναγκαίες για να επιβεβαιωθεί η εκτίμηση ότι η επίμαχη συμπεριφορά μπορούσε να θεωρηθεί από νομικής απόψεως ως μη εμπίπτουσα στο πλαίσιο του υγιούς ανταγωνισμού.

199 Κατά συνέπεια, πρέπει να απορριφθούν ως αλυσιτελείς οι αιτιάσεις τις οποίες προβάλλουν οι αναιρεσείουσες με το δεύτερο και το τρίτο σκέλος του δευτέρου λόγου αναιρέσεως και με τις οποίες βάλλουν κατά των σκέψεων 176 έως 184 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, και, συνακόλουθα, να απορριφθούν τα δύο αυτά σκέλη στο σύνολό τους.

200 Κατόπιν του συνόλου των προεκτεθέντων, ο δεύτερος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό του.

3. Επί του τρίτου λόγου αναιρέσεως

201 Με τον τρίτο λόγο αναιρέσεως, ο οποίος αποτελείται από τρία σκέλη, οι αναιρεσείουσες υποστηρίζουν ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο κατά την ανάλυση της αιτιώδους συνάφειας μεταξύ της προβαλλόμενης κατάχρησης και των πιθανών αποτελεσμάτων της.

202 Με το πρώτο σκέλος του τρίτου λόγου αναιρέσεως, οι αναιρεσείουσες υποστηρίζουν ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε, εν προκειμένω, σε πλάνη περί το δίκαιο κρίνοντας, με τις σκέψεις 377 έως 379 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η Google και όχι η Επιτροπή έφερε το βάρος να προβεί σε ανάλυση αντιπαραδείγματος. Με το δεύτερο σκέλος του τρίτου λόγου αναιρέσεως, οι αναιρεσείουσες υποστηρίζουν ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο κρίνοντας, με τις σκέψεις 374, 376 και 525 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι το αντιπαράδειγμα όσον αφορά κατάχρηση συνιστάμενη στον συνδυασμό δύο θεμιτών πρακτικών απαιτούσε την κατάργηση των δύο αυτών πρακτικών. Με το τρίτο σκέλος του τρίτου λόγου

αναιρέσεως, οι αναιρεσείουσες υποστηρίζουν ότι η εσφαλμένη προσέγγιση του Γενικού Δικαστηρίου ως προς το τι συνιστά αντιπαράδειγμα είχε ως συνέπεια ότι η εκτίμησή του, στη σκέψη 572 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, σχετικά με τους αντικειμενικούς δικαιολογητικούς λόγους και τα αποτελέσματα της οικείας συμπεριφοράς, είναι εσφαλμένη.

α) Επί του παραδεκτού

203 Το ΕΓΕΚ, η VDZ, η Ladenzeile και η BDZV υποστηρίζουν ότι ο τρίτος λόγος αναιρέσεως είναι απαράδεκτος. Ισχυρίζονται ότι οι αναιρεσείουσες, με τον ανωτέρω λόγο αναιρέσεως, επιχειρούν να αμφισβητήσουν την εκτίμηση από το Γενικό Δικαστήριο των αποδεικτικών στοιχείων, ιδίως των δύο αντιπαραδειγμάτων τα οποία αυτές είχαν επικαλεστεί κατά τη διοικητική διαδικασία, ή απλώς επαναλαμβάνουν επιχειρήματα τα οποία είχαν ήδη προβάλει ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου. Η Επιτροπή υποστηρίζει, χωρίς να προβάλλει τυπικώς ένσταση απαραδέκτου, ότι η εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου σχετικά με τα εν λόγω αντιπαραδείγματα διατυπώθηκε κατά τρόπο οριστικό στις σκέψεις 369 έως 376 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, δεδομένου ότι οι αναιρεσείουσες δεν προέβαλαν ισχυρισμό περί παραμορφώσεως.

204 Με το υπόμνημά τους απαντήσεως, οι αναιρεσείουσες υποστηρίζουν ότι ο τρίτος λόγος αναιρέσεως είναι παραδεκτός. Οι αναιρεσείουσες διευκρινίζουν ότι οι επικρίσεις τις οποίες διατυπώνουν στο πλαίσιο αυτού του λόγου αναιρέσεως αφορούν την εσφαλμένη εκτίμηση από το Γενικό Δικαστήριο της νομικής έννοιας της ανάλυσης με αντιπαραδείγματα στο ειδικό πλαίσιο μιας συμπεριφοράς που περιλαμβάνει πλείονες πρακτικές των οποίων το συνδυασμένο αποτέλεσμα θίγει τον υγιή ανταγωνισμό, γεγονός το οποίο συνιστά πλάνη περί το δίκαιο.

205 Κατά πρώτον, παρατηρείται ότι, όπως υπομνήσθηκε με τη σκέψη 61 της παρούσας αποφάσεως, η αρμοδιότητα του Δικαστηρίου όταν αποφαίνεται επί αιτήσεως αναιρέσεως κατά αποφάσεως που εξέδωσε το Γενικό Δικαστήριο περιορίζεται στα νομικά ζητήματα, ενώ η εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών και των αποδεικτικών στοιχείων δεν συνιστά, υπό την επιφύλαξη της παραμορφώσεώς τους, ζήτημα υποκείμενο στον έλεγχο του Δικαστηρίου.

206 Ωστόσο, τα ζητήματα σχετικά, αφενός, με το αν υφίσταται συστηματική υποχρέωση της Επιτροπής να προβαίνει σε ανάλυση αντιπαραδείγματος στις υποθέσεις του άρθρου 102 ΣΛΕΕ και, αφετέρου, με το ποια κριτήρια πρέπει να πληροί ένα αντιπαράδειγμα προκειμένου να μπορεί να αντικατοπτρίζει αυτό το οποίο θα συνέβαινε αν δεν υφίστατο η προβαλλόμενη κατάχρηση στην ειδική περίπτωση μιας συμπεριφοράς συνιστάμενης σε πλείονες πρακτικές των οποίων το συνδυασμένο αποτέλεσμα θίγει τον υγιή ανταγωνισμό είναι νομικά ζητήματα, τα οποία δύνανται να αποτελέσουν αντικείμενο ελέγχου από το Δικαστήριο στο πλαίσιο αιτήσεως αναιρέσεως.

207 Κατά δεύτερον, όπως προκύπτει από πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, εφόσον ο αναιρεσείων αμφισβητεί την ερμηνεία ή την εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης από το Γενικό Δικαστήριο, τα νομικά ζητήματα που εξετάστηκαν πρωτοδίκως μπορούν να αποτελέσουν εκ νέου αντικείμενο συζήτησης κατά την εξέταση της αιτήσεως αναιρέσεως. Πράγματι, εάν ο αναιρεσείων δεν μπορούσε να στηρίξει, κατά τον τρόπο αυτόν, την αίτησή του αναιρέσεως σε λόγους και επιχειρήματα που προέβαλε ήδη ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου, η αναιρετική διαδικασία θα καθίστατο εν μέρει άνευ νοήματος (πρβλ. απόφαση της 19ης Οκτωβρίου 2023, Aquino κατά Κοινοβουλίου, C-534/22 P, EU:C:2023:802, σκέψεις 69 και 70 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

208 Εν προκειμένω, οι αναιρεσείουσες δεν περιορίζονται στην επανάληψη των επιχειρημάτων που προέβαλαν σε πρώτο βαθμό, αλλά υποστηρίζουν ότι το Γενικό Δικαστήριο, απαντώντας στα επιχειρήματα αυτά, υπέπεσε σε πολλαπλή πλάνη περί το δίκαιο με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση.

209 Κατά συνέπεια, ο τρίτος λόγος αναιρέσεως είναι παραδεκτός.

β) Επί της ουσίας

1) Επί του πρώτου σκέλους του τρίτου λόγου αναιρέσεως

i) Επιχειρήματα των διαδίκων

210 Με το πρώτο σκέλος του τρίτου λόγου αναιρέσεως, οι αναιρεσείουσες υποστηρίζουν ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο κρίνοντας, με τις σκέψεις 377 έως 379 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η Google έφερε το βάρος της ανάλυσης αντιπαραδείγματος, δεδομένου ότι η Επιτροπή είχε δεχθεί δυνητικά και όχι πραγματικά αποτελέσματα αντίθετα προς τους κανόνες του ανταγωνισμού. Κατά τις αναιρεσείουσες, ελλείψει αναλύσεως με αντιπαραδείγματα εκ μέρους της Επιτροπής, τα επιχειρήματά της σχετικά με τα αντίθετα προς τον ανταγωνισμό αποτελέσματα της φερόμενης ως καταχρηστικής συμπεριφοράς παραμένουν αόριστα, διότι δεν υφίσταται καμία βάση αναφοράς η οποία να καθιστά δυνατή την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων αυτών.

211 Με την πρώτη αιτίαση, οι αναιρεσείουσες υποστηρίζουν ότι το Γενικό Δικαστήριο απέκλινε παρανόμως από την επίμαχη απόφαση κατά το μέρος που έκρινε ότι η εν λόγω απόφαση είχε δεχθεί δυνητικά και όχι πραγματικά αποτελέσματα αντίθετα προς τους κανόνες του ανταγωνισμού. Συγκεκριμένα, στην αιτιολογική σκέψη 462 της επίμαχης αποφάσεως, η Επιτροπή ανέφερε ότι η προβαλλόμενη κατάχρηση είχε πραγματικά και όχι απλώς δυνητικά αποτελέσματα, δεδομένου ότι η επίμαχη συμπεριφορά είχε ως αποτέλεσμα μείωση της κίνησης από τις σελίδες γενικής αναζήτησης της Google προς τα ανταγωνιστικά εργαλεία σύγκρισης προϊόντων. Εξάλλου, και το ίδιο το Γενικό Δικαστήριο στηρίχθηκε σε αυτό το πραγματικό αποτέλεσμα επί της κίνησης, καταλήγοντας, με τη σκέψη 519 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, στο συμπέρασμα ότι η επίμαχη συμπεριφορά ήταν ικανή να περιορίσει τον ανταγωνισμό. Επομένως, δεδομένου ότι υφίσταντο τέτοια αντίθετα προς τους κανόνες του ανταγωνισμού αποτελέσματα, η Επιτροπή όφειλε να προβεί σε ανάλυση αντιπαραδείγματος.

212 Με τη δεύτερη αιτίαση, οι αναιρεσείουσες υποστηρίζουν ότι, ανεξαρτήτως του αν τα αποτελέσματα της επίμαχης συμπεριφοράς ήταν πραγματικά ή δυνητικά, οποιαδήποτε αξιολόγησή τους θα απαιτούσε από την Επιτροπή να προβεί σε ανάλυση αντιπαραδείγματος, δεδομένου ότι μια τέτοια ανάλυση είναι συμφυής με την έννοια της αιτιώδους συνάφειας.

213 Συναφώς, οι αναιρεσείουσες υποστηρίζουν, κατά πρώτον, ότι ο δικαστής της Ένωσης έχει επανειλημμένως επιβεβαιώσει την ανάγκη να προβεί η Επιτροπή, στο πλαίσιο του άρθρου 101 ΣΛΕΕ, σε ανάλυση αντιπαραδείγματος, ούτως ώστε δεν υφίσταται εύλογη βάση για διαφορετική προσέγγιση στο πλαίσιο του άρθρου 102 ΣΛΕΕ.

214 Κατά δεύτερον, οι αναιρεσείουσες υποστηρίζουν ότι το σημείο 21 της ανακοίνωσης όσον αφορά τις κατευθύνσεις σχετικά με τις προτεραιότητες της Επιτροπής κατά τον έλεγχο της εφαρμογής του άρθρου [102 ΣΛΕΕ] σε καταχρηστικές συμπεριφορές αποκλεισμού που υιοθετούν δεσπόζουσες επιχειρήσεις (ΕΕ 2009, C 45, σ. 7) επιβεβαιώνει ότι οι φερόμενες ως καταχρηστικές συμπεριφορές πρέπει γενικά να εκτιμώνται βάσει ενός πρόσφορου αντιπαραδείγματος.

215 Κατά τρίτον, οι αναιρεσείουσες υποστηρίζουν ότι, αντιθέτως προς όσα προκύπτουν από τη σκέψη 377 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, στην προκειμένη περίπτωση υφίσταντο αντιπαραδείγματα βασιζόμενα σε πραγματικές καταστάσεις, ήτοι στην εξέλιξη παρόμοιων αγορών στα κράτη μέλη στα οποία η Επιτροπή δεν διαπίστωσε κατάχρηση. Επιπλέον, κατά τις αναιρεσείουσες, ακόμη και ελλείψει τέτοιων αντιπαραδειγμάτων, η Επιτροπή δεν μπορεί να απαλλαγεί από την υποχρέωση να προβεί σε ανάλυση αντιπαραδειγμάτων προκειμένου να εξηγήσει, κατά τρόπο αιτιολογημένο, ποια θα ήταν η πιθανή κατάσταση χωρίς την προβαλλόμενη κατάχρηση. Επομένως, εν προκειμένω, η απουσία «αντικειμενικής ανάλυσης» αντιπαραδείγματος θα έπρεπε να αποτελεί επαρκή λόγο για την ακύρωση της επίμαχης αποφάσεως.

216 Με το υπόμνημά τους απαντήσεως, οι αναιρεσείουσες αμφισβητούν τα όσα υποστηρίζει η Επιτροπή περί αλυσιτελούς χαρακτήρα των αιτιάσεών τους. Απαντώντας στα επιχειρήματα της Επιτροπής με τα οποία προβάλλεται, πρώτον, η αναμφισβήτητη αύξηση της κίνησης προς το εργαλείο σύγκρισης προϊόντων της Google, η οποία αποτελεί και τη βάση για τη διαπίστωση των αντίθετων προς τους κανόνες του ανταγωνισμού αποτελεσμάτων της επίμαχης συμπεριφοράς, δεύτερον, το γεγονός ότι οι σκέψεις 377 και 378 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως παρατίθενται επαλλήλως και, τρίτον, ο αναμφισβήτητος αντίκτυπος των αλγορίθμων κατάταξης των γενικών αποτελεσμάτων της Google στην κίνηση, όπως διαπίστωσε το Γενικό Δικαστήριο με τη σκέψη 393 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, οι αναιρεσείουσες προβάλλουν, κατ' αρχάς, ότι, στο μέτρο που έγινε δεκτό ότι η επίμαχη συμπεριφορά προκάλεσε τόσο μείωση όσο και αύξηση της κίνησης, το γεγονός ότι η μείωση αμφισβητήθηκε αρκεί για να ανατρέψει τη διαπίστωση περί αύξησης. Εν συνεχεία, οι αναιρεσείουσες αμφισβητούν ότι το σκεπτικό του Γενικού Δικαστηρίου, το οποίο παρατίθεται στις σκέψεις 377 έως 379 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, διατυπώθηκε επαλλήλως και υποστηρίζουν ότι το σκεπτικό αυτό περιλαμβάνει στοιχεία αναγκαία για την αιτιολογία. Τέλος, οι αναιρεσείουσες υποστηρίζουν ότι η σκέψη 393 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως αποτελεί ακριβώς μέρος του σφάλματος που επισημαίνεται με την αίτηση αναιρέσεως, διότι αποδεικνύει ότι το Γενικό Δικαστήριο απέδωσε τη μείωση της κίνησης προς τα ανταγωνιστικά εργαλεία σύγκρισης προϊόντων όχι στην επίμαχη συμπεριφορά ως συνδυασμό των δύο πρακτικών, αλλά σε μία μόνον από τις πρακτικές αυτές, ήτοι στη χρήση των αλγορίθμων κατάταξης των γενικών αποτελεσμάτων.

217 Η Επιτροπή, η PriceRunner, η Εποπτεύουσα Αρχή της ΕΖΕΣ, το ΕΓΕΚ, η Kelkoo, η VDZ, η Ladenzeile, η BDZV και η Twenga αμφισβητούν τα επιχειρήματα των αναιρεσειουσών και υποστηρίζουν ότι το πρώτο σκέλος του τρίτου λόγου αναιρέσεως είναι αλυσιτελές ή, εν πάση περιπτώσει, αβάσιμο.

ii) Εκτίμηση του Δικαστηρίου

218 Οι σκέψεις 377 έως 379 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, κατά των οποίων βάλλει το πρώτο σκέλος του τρίτου λόγου αναιρέσεως, αφορούν την ανάλυση του Γενικού Δικαστηρίου σχετικά με την αιτιώδη συνάφεια μεταξύ της επίμαχης συμπεριφοράς και της μείωσης της κίνησης από τις σελίδες γενικών αποτελεσμάτων της Google προς τα ανταγωνιστικά εργαλεία σύγκρισης προϊόντων.

219 Όσον αφορά την πρώτη αιτίαση, παρατηρείται ότι η αιτιολογική σκέψη 426 της επίμαχης αποφάσεως περιλαμβάνεται στο τμήμα 7.2 της αποφάσεως σχετικά με την επίμαχη συμπεριφορά και αφορά την ανάλυση, στην οποία προέβη η Επιτροπή στο τμήμα 7.2.3.2 της εν λόγω αποφάσεως, του αντικτύπου της συμπεριφοράς αυτής στην κίνηση από τις σελίδες γενικών αποτελεσμάτων της Google προς τα ανταγωνιστικά εργαλεία σύγκρισης προϊόντων. Η Επιτροπή διαπίστωσε μείωση της κίνησης αυτής σε καθεμία από τις δεκατρείς χώρες του ΕΟΧ στις οποίες είχαν εφαρμοστεί οι εν λόγω πρακτικές.

220 Αντιθέτως, στο τμήμα 7.3 της επίμαχης αποφάσεως η Επιτροπή προχώρησε ακριβώς στην ανάλυση των αποτελεσμάτων της επίμαχης συμπεριφοράς, τα οποία χαρακτήρισε ως δυνητικά αντίθετα προς τους κανόνες του ανταγωνισμού, ικανά να επηρεάσουν την ανταγωνιστική δομή των οικείων αγορών. Τα δυνητικά αυτά αποτελέσματα συνίσταντο, όπως επισημάνθηκε στη σκέψη 451 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, στον κίνδυνο τα ανταγωνιστικά εργαλεία σύγκρισης προϊόντων να παύσουν τις δραστηριότητές τους, καθώς και στον αρνητικό αντίκτυπο στην καινοτομία και στις δυνατότητες των καταναλωτών να αποκτήσουν πρόσβαση στις πλέον αποτελεσματικές υπηρεσίες σύγκρισης προϊόντων.

221 Επομένως, τα στοιχεία σχετικά με τις διακυμάνσεις της κίνησης από τις σελίδες γενικών αποτελεσμάτων της Google προς τα ανταγωνιστικά εργαλεία σύγκρισης προϊόντων καθώς και προς το δικό της εργαλείο σύγκρισης συνιστούσαν όχι πραγματικά αποτελέσματα αντίθετα προς τους κανόνες του ανταγωνισμού τα οποία έλαβε υπόψη η Επιτροπή, αλλά απτά αποδεικτικά στοιχεία στα οποία στηριζόταν η διαπίστωση των δυνητικών αντίθετων προς τους κανόνες του ανταγωνισμού αποτελεσμάτων της επίμαχης συμπεριφοράς. Πράγματι, όπως προκύπτει επίσης από τις σκέψεις 445 έως 450 και 454 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι η Επιτροπή, κατόπιν ανάλυσης η οποία κάλυπτε διάφορες χρονικές περιόδους και κατόπιν τεκμηριωμένης αιτιολόγησης, είχε συναγάγει την ύπαρξη δυνητικών αντίθετων προς τους κανόνες του ανταγωνισμού αποτελεσμάτων στις εθνικές αγορές των υπηρεσιών σύγκρισης προϊόντων στηριζόμενη σε συγκεκριμένα στοιχεία σχετικά με την εξέλιξη της κίνησης από τις σελίδες γενικών αποτελεσμάτων της Google προς τα ανταγωνιστικά εργαλεία σύγκρισης προϊόντων και προς το δικό της εργαλείο σύγκρισης καθώς και σχετικά με το μερίδιο που αντιπροσώπευε η κίνηση αυτή στο σύνολο της κίνησης των ανταγωνιστικών εργαλείων σύγκρισης προϊόντων. Ενεργώντας κατ' αυτόν τον τρόπο, το Γενικό Δικαστήριο δεν απέκλινε από την επίμαχη απόφαση, διότι τα αντίθετα προς τους κανόνες του ανταγωνισμού αποτελέσματα που έγιναν δεκτά με την εν λόγω απόφαση εξακολουθούσαν να είναι δυνητικά, ενώ συγχρόνως συνάγονταν από τα συγκεκριμένα στοιχεία που αντλούνταν από την εξέλιξη της κίνησης.

222 Επομένως, η πρώτη αιτίαση πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμη.

223 Με τη δεύτερη αιτίαση, οι αναιρεσείουσες επιδιώκουν να αποδείξουν, κατ' ουσίαν, ότι το Γενικό Δικαστήριο αντέστρεψε το βάρος αποδείξεως κατά το μέρος που επικύρωσε την επίμαχη απόφαση χωρίς η Επιτροπή να έχει προβεί σε ανάλυση αντιπαραδείγματος προκειμένου να τεκμηριώσει την αιτιώδη συνάφεια μεταξύ της επίμαχης συμπεριφοράς και των αποτελεσμάτων της.

224 Συναφώς, παρατηρείται εκ προοιμίου ότι η εν λόγω αιτιώδης συνάφεια αποτελεί ένα από τα ουσιώδη συστατικά στοιχεία της παράβασης του δικαίου του ανταγωνισμού τη συνδρομή του οποίου οφείλει να αποδείξει η Επιτροπή, σύμφωνα με τους γενικούς κανόνες περί διεξαγωγής των αποδείξεων, οι οποίοι μνημονεύονται ιδίως στις σκέψεις 132 έως 134 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως. Επομένως, στην Επιτροπή απόκειται να επικαλεστεί τα αποδεικτικά στοιχεία που είναι ικανά να αποδείξουν επαρκώς κατά νόμον τη συνδρομή των πραγματικών περιστατικών

που στοιχειοθετούν την παράβαση. Αντιθέτως, απόκειται στην επιχείρηση που προβάλλει αμυντικό ισχυρισμό κατά της διαπιστώσεως μιας τέτοιας παραβάσεως να αποδείξει ότι ο αμυντικός αυτός ισχυρισμός πρέπει να γίνει δεκτός.

225 Η σκέψη 382 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, η οποία δεν αμφισβητείται από τις αναιρεσείουσες, συμπληρώνει συναφώς το σκεπτικό του Γενικού Δικαστηρίου με την παράθεση των κριτηρίων τα οποία πρέπει να διέπουν την εξέταση της αιτιώδους συνάφειας. Στην ως άνω σκέψη αναφέρεται ότι, για να αποδείξει τα πραγματικά ή δυνητικά αποτελέσματα των υπό εξέταση πρακτικών, η Επιτροπή μπορεί να στηριχθεί ειδικότερα σε άλλα στοιχεία αντλούμενα από την παρατήρηση της πραγματικής εξέλιξης της αγοράς ή των αγορών τις οποίες αφορούν οι πρακτικές. Σε περίπτωση που παρατηρηθεί ότι οι πρακτικές συσχετίζονται με τη μεταβολή της κατάστασης ανταγωνισμού στις αγορές, πρόσθετα στοιχεία, τα οποία ενδέχεται να περιλαμβάνουν φερ' ειπείν εκτιμήσεις των παραγόντων της αγοράς, των προμηθευτών τους, των πελατών τους, των επαγγελματικών ενώσεων ή των καταναλωτών, μπορεί να είναι ικανά να αποδείξουν την αιτιώδη συνάφεια μεταξύ της σχετικής συμπεριφοράς και της εξέλιξης της αγοράς.

226 Σε αυτά ακριβώς τα κριτήρια ανάλυσης στηρίχθηκε το Γενικό Δικαστήριο, με τις σκέψεις 383 έως 393 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, προκειμένου να προβεί στη συγκεκριμένη εξέταση της αιτιώδους συνάφειας μεταξύ της επίμαχης συμπεριφοράς και της μείωσης της κίνησης από τις σελίδες γενικών αποτελεσμάτων της Google προς την πλειονότητα των ανταγωνιστικών εργαλείων σύγκρισης προϊόντων, κατά το πέρας της οποίας το Γενικό Δικαστήριο διαπίστωσε, με τη σκέψη 394 της ως άνω αποφάσεως, ότι η Επιτροπή είχε αποδείξει ότι οι επίμαχες πρακτικές είχαν ως αποτέλεσμα τη μείωση της κίνησης που αφορά τη γενική αναζήτηση προς όλα σχεδόν τα ανταγωνιστικά εργαλεία σύγκρισης προϊόντων.

227 Στο πλαίσιο αυτό, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, με τη σκέψη 379 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι, στο πλαίσιο της κατανομής του βάρους αποδείξεως, μια επιχείρηση, προκειμένου να αμφισβητήσει την ορθότητα της εκ μέρους της Επιτροπής εκτίμησης των δυνητικών ή των πραγματικών αποτελεσμάτων της επίμαχης συμπεριφοράς, μπορεί να επικαλεστεί ανάλυση αντιπαραδείγματος.

228 Ωστόσο, ενεργώντας κατ' αυτόν τον τρόπο, το Γενικό Δικαστήριο ούτε αντέστρεψε το βάρος αποδείξεως το οποίο φέρει η Επιτροπή όσον αφορά την υποχρέωση αποδείξεως της αιτιώδους συνάφειας μεταξύ της επίμαχης συμπεριφοράς και των αποτελεσμάτων της ούτε απέκλεισε τη χρησιμότητα της ανάλυσης αντιπαραδείγματος. Διαπίστωσε απλώς ότι η Επιτροπή έχει τη δυνατότητα να στηριχθεί σε ένα σύνολο αποδεικτικών στοιχείων, χωρίς να είναι υποχρεωμένη να χρησιμοποιεί συστηματικά ένα μόνον εργαλείο για να αποδείξει την ύπαρξη αιτιώδους συνάφειας.

229 Εξάλλου, η προσέγγιση αυτή είναι σύμφωνη με τη νομολογία του Δικαστηρίου που μνημονεύεται στις σκέψεις 165 έως 167 της παρούσας αποφάσεως.

230 Κατά συνέπεια, στο μέτρο που αφορά το σκεπτικό του Γενικού Δικαστηρίου σχετικά με την κατανομή του βάρους αποδείξεως και τη χρησιμότητα της ανάλυσης αντιπαραδείγματος στο πλαίσιο των κρίσιμων αποδεικτικών στοιχείων υπό το πρίσμα του άρθρου 102 ΣΛΕΕ, η δεύτερη αιτίαση πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμη.

231 Στο μέτρο που η αιτίαση αυτή βάλλει κατά των σκέψεων 377 και 378 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, επισημαίνεται ότι το Γενικό Δικαστήριο, με τις σκέψεις αυτές, έκρινε ότι ο προσδιορισμός αξιόπιστου αντιπαραδείγματος για την εξέταση των φερόμενων ως αντίθετων

προς τους κανόνες του ανταγωνισμού αποτελεσμάτων των πρακτικών σε μια αγορά ενδέχεται, σε μια περίπτωση όπως η προκειμένη, να αποτελεί αυθαίρετη ή και αδύνατη άσκηση και ότι, προκειμένου να αποδειχθεί παράβαση του άρθρου 102 ΣΛΕΕ, ιδίως δε όσον αφορά τα αποτελέσματα των πρακτικών στον ανταγωνισμό, η Επιτροπή δεν είναι υποχρεωμένη να προβαίνει συστηματικά στην απόδειξη ενός τέτοιου αντιπαραδείγματος.

232 Οι σκέψεις αυτές, ωστόσο, της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως παρατίθενται, όπως επισήμανε η γενική εισαγγελέας με το σημείο 171 των προτάσεών της, επαλλήλως σε σχέση ιδίως με τις σκέψεις 372 έως 376 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, οπότε οι σχετικές επικρίσεις των αναιρεσειουσών πρέπει να απορριφθούν ως αλυσιτελείς.

233 Τέλος, όσον αφορά την αιτίαση που διατυπώνουν οι αναιρεσείουσες κατά της σκέψης 393 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, αρκεί η διαπίστωση ότι, με τη σκέψη αυτήν, το Γενικό Δικαστήριο περιορίστηκε να διαπιστώσει την ύπαρξη αιτιώδους συνάφειας μεταξύ της ορατότητας ενός ιστοτόπου εντός των γενικών αποτελεσμάτων της Google, η οποία εξαρτάται από τους αλγόριθμους κατάταξης των εν λόγω αποτελεσμάτων, και της σημασίας που έχει η κίνηση από τα εν λόγω αποτελέσματα προς τον ιστότοπο αυτόν. Η διαπίστωση αυτή, ωστόσο, δεν έρχεται σε αντίθεση με την εκτίμησή του όσον αφορά το τι θα μπορούσε να αποτελέσει το κατάλληλο, εν προκειμένω, αντιπαράδειγμα.

234 Κατά συνέπεια, το πρώτο σκέλος του τρίτου λόγου αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως εν μέρει αβάσιμο και εν μέρει αλυσιτελές.

2) Επί του δευτέρου και του τρίτου σκέλους του τρίτου λόγου αναιρέσεως

i) Επιχειρήματα των διαδίκων

235 Με το δεύτερο σκέλος του τρίτου λόγου αναιρέσεως, οι αναιρεσείουσες υποστηρίζουν ότι Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο, με τις σκέψεις 374, 376 και 525 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, κατά τον προσδιορισμό του κατάλληλου, κατά την κρίση του, αντιπαραδείγματος στην περίπτωση κατά την οποία η κατάχρηση περιλαμβάνει «συνδυασμό» δύο πρακτικών. Κατά τις αναιρεσείουσες, το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο, κρίνοντας ότι, σε μια τέτοια περίπτωση, το αντιπαράδειγμα πρέπει να λαμβάνει υπόψη τα αποτελέσματα των επίμαχων δύο πρακτικών, ήτοι τόσο τα αποτελέσματα της προνομιακής προβολής του εργαλείου σύγκρισης προϊόντων της Google μέσω των «boxes» όσο και τα αποτελέσματα της εφαρμογής των αλγορίθμων προσαρμογής και υποβιβασμού των ανταγωνιστικών εργαλείων σύγκρισης προϊόντων στις σελίδες γενικών αποτελεσμάτων.

236 Με την πρώτη αιτίαση, οι αναιρεσείουσες υποστηρίζουν ότι, στο μέτρο που καθεμία από τις δύο αυτές πρακτικές είναι, όπως δέχθηκε το Γενικό Δικαστήριο με τη σκέψη 373 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, αυτή καθεαυτή νόμιμη, ένα αντιπαράδειγμα στο πλαίσιο του οποίου τερματίζεται μία από τις πρακτικές αυτές, ιδίως η εμφάνιση των «boxes», συνιστά πρόσφορο αντιπαράδειγμα, διότι δημιουργεί μια κατάσταση κατά την οποία οι δύο πρακτικές δεν συνδυάζονται και, επομένως, δεν υφίσταται η προβαλλόμενη κατάχρηση. Αντιθέτως, ο τερματισμός και των δύο πρακτικών κατά τη διαμόρφωση του αντιπαραδείγματος, τον οποίο προκρίνει το Γενικό Δικαστήριο με τη σκέψη 376 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, βαίνει πέραν του αναγκαίου μέτρου για τη δημιουργία μιας κατάστασης χωρίς τον φερόμενο ως καταχρηστικό συνδυασμό και συγχέει τα αποτελέσματα της νόμιμης συμπεριφοράς με εκείνα της παράνομης συμπεριφοράς.

237 Με τη δεύτερη αιτίαση, οι αναιρεσείουσες προσάπτουν στο Γενικό Δικαστήριο ότι εξέτασε ένα αντιπαράδειγμα το οποίο δεν είναι «ρεαλιστικό», «εύλογο» και «πιθανό», κατά την έννοια της νομολογίας του Δικαστηρίου (απόφαση της 11ης Σεπτεμβρίου 2014, MasterCard κ.λπ. κατά Επιτροπής, C-382/12 P, EU:C:2014:2201, σκέψεις 166 έως 169 και 173). Συγκεκριμένα, το αντιπαράδειγμα αυτό δεν θα περιοριζόταν στην κατάργηση των «boxes», όπερ θα έθετε τέλος στην κατάχρηση, όπως επιβεβαίωσε η Επιτροπή με το υπόμνημά της αντικρούσεως ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου, αλλά θα απαιτούσε ακόμη και την κατάργηση των αλγορίθμων υποβιβασμού που αποσκοπούν στη βελτίωση της ποιότητας της υπηρεσίας αναζήτησης. Ωστόσο, οι μελέτες τις οποίες επικαλέστηκαν οι αναιρεσείουσες κατά τη διοικητική διαδικασία, ήτοι η λεγόμενη ανάλυση «διαφορές μέσα στις διαφορές» ή το λεγόμενο πείραμα της «αφαίρεσης», έδειξαν ότι η κίνηση προς τα ανταγωνιστικά εργαλεία σύγκρισης προϊόντων δεν θα μεταβαλλόταν αισθητά σε περίπτωση κατάργησης των «boxes», γεγονός που αποδεικνύει ότι η μείωση της κίνησης είχε εσφαλμένως αποδοθεί στην επίμαχη συμπεριφορά.

238 Με το τρίτο σκέλος του τρίτου λόγου αναιρέσεως, οι αναιρεσείουσες υποστηρίζουν, αφενός, ότι η εσφαλμένη προσέγγιση του Γενικού Δικαστηρίου όσον αφορά το αντιπαράδειγμα κατέστησε εσφαλμένη την εκ μέρους του εκτίμηση των αποτελεσμάτων της οικείας συμπεριφοράς, διότι η προσέγγιση αυτή είχε ως αποτέλεσμα να καταλογιστούν στην προβαλλόμενη κατάχρηση αποτελέσματα τα οποία οφείλονταν σε νόμιμες πρακτικές. Αφετέρου, οι αναιρεσείουσες υποστηρίζουν ότι η εν λόγω προσέγγιση κατέστησε επίσης εσφαλμένη την εκ μέρους του Γενικού Δικαστηρίου εκτίμηση του αντικειμενικού δικαιολογητικού λόγου τον οποίο προέβαλε η Google και κατά τον οποίο δεν θα ήταν δυνατή η βελτίωση της υπηρεσίας αναζήτησης αν τα αποτελέσματα των ανταγωνιστικών εργαλείων σύγκρισης προϊόντων περιλαμβάνονταν στα «boxes». Επομένως, το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο απορρίπτοντας, με τη σκέψη 572 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, την ως άνω εξήγηση με το σκεπτικό ότι οι βελτιώσεις δεν υπερίσχυαν των αντίθετων προς τους κανόνες ανταγωνισμού αποτελεσμάτων της επίμαχης συμπεριφοράς.

239 Η Επιτροπή, η PriceRunner, η Εποπτεύουσα Αρχή της ΕΖΕΣ, το ΕΓΕΚ, η Foundem, η Kelkoo, η VDZ, η Ladenzeile, η BDZV και η Twenga αμφισβητούν τα επιχειρήματα των αναιρεσειουσών ως αλυσιτελή ή, εν πάση περιπτώσει, ως αβάσιμα.

ii) Εκτίμηση του Δικαστηρίου

240 Οι σκέψεις 374, 376 και 525 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, κατά των οποίων βάλλει το δεύτερο σκέλος του τρίτου λόγου αναιρέσεως, αφορούν την εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου σχετικά με το τι θα συνιστούσε ανάλυση αντιπαραδείγματος ικανή να επιτρέψει να γίνουν αντιληπτά τα αποτελέσματα συμπεριφοράς συνιστάμενης σε συνδυασμό δύο πρακτικών, καθεμία από τις οποίες είναι αφ' εαυτής νόμιμη.

241 Με τις σκέψεις 370 έως 373 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο επισήμανε ότι καμία από τις επίμαχες πρακτικές, αυτοτελώς εξεταζόμενη, δεν είχε προκαλέσει αντιρρήσεις από την πλευρά της Επιτροπής όσον αφορά τον ανταγωνισμό, πλην όμως ότι η Επιτροπή αμφισβητούσε τις συνδυασμένες πρακτικές οι οποίες, αφενός, προωθούσαν το εργαλείο σύγκρισης προϊόντων της Google και, αφετέρου, υποβίβαζαν τα ανταγωνιστικά εργαλεία σύγκρισης προϊόντων στις σελίδες γενικών αποτελεσμάτων της Google. Το Γενικό Δικαστήριο συνήγαγε εξ αυτού ότι τα αποτελέσματα των συνδυασμένων πρακτικών δεν μπορούσαν να αναλυθούν αν απομονωθούν τα αποτελέσματα της μίας πρακτικής από εκείνα της άλλης πρακτικής.

242 Βάσει ακριβώς των ανωτέρω διαπιστώσεων, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, με τις σκέψεις 374 και 376 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η ανάλυση των επιπτώσεων της επίμαχης συμπεριφοράς επί των ανταγωνιστικών εργαλείων σύγκρισης προϊόντων δεν θα έπρεπε να περιοριστεί στον αντίκτυπο που θα μπορούσε να έχει γι' αυτά η εμφάνιση αποτελεσμάτων του εργαλείου σύγκρισης προϊόντων της Google εντός των Product Universals και των Shopping Units, αλλά θα έπρεπε επίσης να λαμβάνει υπόψη τον αντίκτυπο της εφαρμογής των αλγορίθμων προσαρμογής των γενικών αποτελεσμάτων, οπότε το μόνο αντιπαράδειγμα το οποίο η Google θα μπορούσε βασίμως να επικαλεστεί θα ήταν εκείνο κατά το οποίο δεν θα είχε εφαρμοστεί καμία συνιστώσα της εν λόγω συμπεριφοράς, διότι, σε αντίθετη περίπτωση, τα συνδυαστικά αποτελέσματα της εν λόγω συμπεριφοράς θα γίνονταν μόνον εν μέρει αντιληπτά. Η διαπίστωση αυτή επαναλαμβάνεται, κατ' ουσίαν, στη σκέψη 525 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, κατά της οποίας επίσης βάλλουν οι αναιρεσείουσες με το δεύτερο σκέλος του τρίτου λόγου αναιρέσεως.

243 Το σκεπτικό, ωστόσο, αυτό του Γενικού Δικαστηρίου δεν ενέχει πλάνη περί το δίκαιο.

244 Πράγματι, όπως επισήμανε η γενική εισαγγελέας με τα σημεία 179 και 180 των προτάσεών της, οι συνιστώσες αυτές μόνο συνδυαστικά επηρεάζουν τη συμπεριφορά των χρηστών με τέτοιον τρόπο ώστε η κίνηση από τις σελίδες γενικών αποτελεσμάτων της Google να εκτρέπεται, στον βαθμό που διαπίστωσε η Επιτροπή, υπέρ του εργαλείου σύγκρισης προϊόντων της Google και εις βάρος των ανταγωνιστικών εργαλείων σύγκρισης προϊόντων. Επομένως, η εν λόγω εκτροπή της κίνησης οφειλόταν τόσο στην προνομιακή τοποθέτηση και εμφάνιση των αποτελεσμάτων αναζήτησης του εργαλείου σύγκρισης προϊόντων της Google στα «boxes» όσο και στην παράλληλη, κατευθυνόμενη από αλγόριθμο, υποβάθμιση και λιγότερο ελκυστική εμφάνιση των αποτελεσμάτων αναζήτησης των ανταγωνιστικών εργαλείων σύγκρισης τιμών, με αποτέλεσμα αυτά να διαφεύγουν της προσοχής των χρηστών.

245 Κατά συνέπεια, στο μέτρο που η αύξηση της κίνησης προς όφελος των αποτελεσμάτων αναζήτησης του εργαλείου σύγκρισης προϊόντων της Google και η μείωση της κίνησης από τις σελίδες της γενικών αποτελεσμάτων προς τα ανταγωνιστικά εργαλεία σύγκρισης προϊόντων, στις οποίες στηρίζονται τα δυνητικά αντίθετα προς τους κανόνες του ανταγωνισμού αποτελέσματα της επίμαχης συμπεριφοράς, απέρρεαν από τη συνδυαστική εφαρμογή των δύο επίμαχων πρακτικών, ένα πρόσφορο αντιπαράδειγμα θα έπρεπε επίσης να καθιστά δυνατή την ανάλυση της πιθανής εξέλιξης της αγοράς χωρίς τις δύο αυτές πρακτικές και όχι μόνο χωρίς τη μία από αυτές.

246 Υπό τις συνθήκες αυτές, το επιχείρημα των αναιρεσειουσών ότι το Γενικό Δικαστήριο δέχθηκε, με τη σκέψη 373 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι καμία από τις πρακτικές αυτές, αυτοτελώς και μεμονωμένως εξεταζόμενη, δεν είχε προκαλέσει αντιρρήσεις που να αφορούν τον ανταγωνισμό δεν δύναται να κλονίσει τη συλλογιστική του Γενικού Δικαστηρίου που εκτίθεται στις σκέψεις 374, 376 και 525 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, κατά των οποίων βάλλει το δεύτερο σκέλος του τρίτου λόγου αναιρέσεως.

247 Κατά συνέπεια, το Γενικό Δικαστήριο δεν υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο κρίνοντας, με τις σκέψεις 374 έως 376 και 525 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι κατά την ανάλυση των αποτελεσμάτων της επίμαχης συμπεριφοράς έπρεπε να ληφθούν υπόψη τόσο τα αποτελέσματα της εφαρμογής των αλγορίθμων προσαρμογής των γενικών αποτελεσμάτων όσο και τα αποτελέσματα της προνομιακής προβολής του εργαλείου σύγκρισης της Google μέσω των Product Universals και των Shopping Units και ότι οι μελέτες τις οποίες επικαλέστηκε η Google,

στον βαθμό που στόχευαν στη μέτρηση αποκλειστικώς και μόνον του αντικτύπου της προβολής αυτής στην κίνηση, δεν αρκούσαν για να αντικατοπτρίσουν τον αντίκτυπο της επίμαχης συμπεριφοράς στα ανταγωνιστικά εργαλεία σύγκρισης προϊόντων.

248 Επομένως, το δεύτερο σκέλος του τρίτου λόγου αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμο.

249 Το τρίτο σκέλος του τρίτου λόγου αναιρέσεως στηρίζεται στην προκείμενη ότι είναι εσφαλμένη η προσέγγιση του Γενικού Δικαστηρίου όσον αφορά το τι θα συνιστούσε ορθό αντιπαράδειγμα στην περίπτωση κατά την οποία η κατάχρηση περιλαμβάνει συνδυασμό των δύο πρακτικών. Όπως, όμως, προκύπτει από την εξέταση του δευτέρου σκέλους του τρίτου λόγου αναιρέσεως, η σχετική συλλογιστική του Γενικού Δικαστηρίου δεν ενέχει πλάνη περί το δίκαιο.

250 Κατά συνέπεια, οι επικρίσεις που προβάλλουν οι προσφεύγουσες προς στήριξη του σκέλους αυτού πρέπει να απορριφθούν ως αλυσιτελείς.

251 Επομένως, ο τρίτος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό του.

4. Επί του τετάρτου λόγου αναιρέσεως

α) Επιχειρήματα των διαδίκων

252 Με τον τέταρτο λόγο αναιρέσεως, οι αναιρεσείουσες υποστηρίζουν ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο κρίνοντας, με τις σκέψεις 538 έως 541 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η Επιτροπή δεν ήταν υποχρεωμένη να εξετάσει αν η επίμαχη συμπεριφορά ήταν ικανή να εκτοπίσει τους εξίσου αποτελεσματικούς ανταγωνιστές. Κατά τις αναιρεσείουσες, μολονότι η επίμαχη απόφαση επιχείρησε να αποδείξει ότι η συμπεριφορά αυτή είχε την ικανότητα να περιορίσει τον ανταγωνισμό, αναφερόμενη στις δυσχέρειες που αντιμετώπιζαν τα ανταγωνιστικά εργαλεία σύγκρισης προϊόντων να προσελκύσουν κίνηση προερχόμενη από άλλες πηγές εκτός της Google, εντούτοις, η εν λόγω απόφαση δεν εξέτασε αν οι δυσχέρειες αυτές οφείλονταν μάλλον στη σχετική αποτελεσματικότητα των εν λόγω εργαλείων σύγκρισης ή ακόμη και στις προτιμήσεις των χρηστών για άλλους ιστοτόπους σύγκρισης προϊόντων, όπως οι εμπορικές πλατφόρμες.

253 Προς στήριξη του λόγου αυτού, οι αναιρεσείουσες υποστηρίζουν, κατά πρώτον, ότι εσφαλμένως το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, με τη σκέψη 538 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η εφαρμογή του κριτηρίου του εξίσου αποτελεσματικού ανταγωνιστή δεν δικαιολογείται σε άλλες υποθέσεις πλην εκείνων οι οποίες αφορούν τιμολογιακές πρακτικές. Αποφαινόμενο κατά τα ανωτέρω, το Γενικό Δικαστήριο συγχέει το τυπικό κριτήριο τιμής-κόστους του εξίσου αποτελεσματικού ανταγωνιστή, του οποίου η εφαρμογή δεν είναι πάντοτε αναγκαία, με τη γενική αρχή που απορρέει από τη νομολογία του Δικαστηρίου, ιδίως από τη σκέψη 21 της αποφάσεως της 27ης Μαρτίου 2012, Post Danmark (C-209/10, EU:C:2012:172), και από τις σκέψεις 133 και 134 της αποφάσεως της 6ης Σεπτεμβρίου 2017, Intel κατά Επιτροπής (C-413/14 P, EU:C:2017:632), κατά την οποία το άρθρο 102 ΣΛΕΕ δεν αποσκοπεί στην προστασία των λιγότερο αποτελεσματικών επιχειρήσεων. Ωστόσο, η δυνατότητα εφαρμογής της εν λόγω αρχής είναι ανεξάρτητη από την τιμολογιακή ή μη τιμολογιακή φύση της προβαλλόμενης κατάχρησης, οπότε είναι πάντοτε αναγκαίο να εξετάζεται αν η οικεία συμπεριφορά είναι ικανή να έχει ως αποτέλεσμα να εκτοπίσει εξίσου αποτελεσματικούς ανταγωνιστές, ιδίως όταν η συμπεριφορά αυτή οδηγεί σε καινοτομία προϊόντων και βελτιώνει τις επιλογές και την ποιότητα της προσφοράς για τους καταναλωτές.

254 Κατά δεύτερον, οι αναιρεσείουσες βάλλουν κατά της σκέψεως 539 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως και προσάπτουν στο Γενικό Δικαστήριο το γεγονός ότι έκρινε ότι δεν ήταν σκόπιμο να εξετάσει κατά πόσον οι πραγματικοί ανταγωνιστές της Google ήταν εξίσου αποτελεσματικοί με αυτή, διότι, στη νομολογία που μνημονεύεται στην προηγούμενη σκέψη της παρούσας αποφάσεως, το Δικαστήριο αναφέρθηκε σε υποθετικό ανταγωνιστή. Εντούτοις, κατά τις αναιρεσείουσες, η Επιτροπή δεν επιχείρησε να αξιολογήσει την αποτελεσματικότητα ανταγωνιστικών εργαλείων σύγκρισης προϊόντων, υποθετικών ή πραγματικών, και περιορίστηκε να επικαλεστεί τις επιπτώσεις της επίμαχης συμπεριφοράς επί των πραγματικών ανταγωνιστών, χωρίς να εξετάσει την αποτελεσματικότητα αυτών. Τα κενά στη συλλογιστική του Γενικού Δικαστηρίου καθίστανται ακόμη πιο εμφανή από την ανάγνωση του σκεπτικού που παρατίθεται στη σκέψη 391 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, κατά την οποία η καλύτερη ποιότητα των πλατφορμών εμπορίας αποτελεί «εξήγηση […] πιθανή» για τη μειωμένη χρήση των εν λόγω εργαλείων σύγκρισης.

255 Κατά τρίτον, οι αναιρεσείουσες βάλλουν κατά των σκέψεων 540 και 541 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, καθώς και κατά των περιεχόμενων σε αυτές διαπιστώσεων του Γενικού Δικαστηρίου, κατά τις οποίες, αφενός, η εκτίμηση της αποτελεσματικότητας των ανταγωνιστικών εργαλείων σύγκρισης προϊόντων θα ήταν αντικειμενική μόνον αν «οι συνθήκες ανταγωνισμού δεν είχαν νοθευτεί από συμπεριφορά αντίθετη προς τους κανόνες του ανταγωνισμού» και, αφετέρου, η Επιτροπή μπορούσε να περιοριστεί να αποδείξει δυνητικά αποτελέσματα εξάλειψης του ανταγωνισμού ανεξαρτήτως του ζητήματος εάν η Google ήταν αποτελεσματικότερη από τα ανταγωνιστικά εργαλεία σύγκρισης προϊόντων.

256 Συναφώς, οι αναιρεσείουσες υποστηρίζουν ότι, μολονότι είναι δυνατόν οι στρεβλωτικές συνέπειες της επίμαχης συμπεριφοράς να είναι τέτοιες ώστε να μην μπορεί να εκτιμηθεί ο αντίκτυπός τους στους εξίσου αποτελεσματικούς πραγματικούς ανταγωνιστές, εντούτοις, ένα τέτοιο ενδεχόμενο δεν είναι δυνατό να τεκμαίρεται. Η Επιτροπή, ωστόσο, δεν εξέτασε αυτό το ενδεχόμενο και το Γενικό Δικαστήριο υποκατέστησε με τη δική του αιτιολογία την περιεχόμενη στην επίμαχη απόφαση εκτίμηση. Επιπλέον, οι αναιρεσείουσες υποστηρίζουν ότι, ακόμη και σε μια τέτοια περίπτωση, η Επιτροπή δεν απαλλάσσεται από την υποχρέωση να αποδείξει τις πιθανές συνέπειες της επίμαχης συμπεριφοράς επί των εν λόγω ανταγωνιστών. Στην περίπτωση αυτή, αν και η ανάλυση παραμένει αναγκαστικά υποθετική, θα πρέπει, εντούτοις, να στηρίζεται σε πραγματικά αποδεικτικά στοιχεία.

257 Με το υπόμνημά τους απαντήσεως, οι αναιρεσείουσες προσθέτουν ότι οι σκέψεις 45 και 73 της αποφάσεως της 12ης Μαΐου 2022, Servizio Elettrico Nazionale κ.λπ. (C-377/20, EU:C:2022:379), ενισχύουν την άποψή τους ότι η Επιτροπή ήταν υποχρεωμένη να εκτιμήσει, στο πλαίσιο του άρθρου 102 ΣΛΕΕ, την ικανότητα της επίμαχης συμπεριφοράς να εκτοπίσει τους εξίσου αποτελεσματικούς ανταγωνιστές.

258 Οι αναιρεσείουσες υποστηρίζουν επίσης ότι, εν προκειμένω, η Επιτροπή όφειλε να εφαρμόσει το ίδιο φίλτρο όπως στην περίπτωση των καταχρηστικών πρακτικών που σχετίζονται με τις τιμές, διότι, όπως μια χαμηλή τιμή δεν μπορεί να θεωρηθεί αφ' εαυτής ως νοθεύουσα την ανταγωνιστική διαδικασία, κατά τον ίδιο τρόπο ο συνδυασμός των δύο νόμιμων πρακτικών δεν μπορούσε να βλάψει τη διαδικασία αυτήν, ιδίως διότι καθεμία από τις εν λόγω πρακτικές βελτίωνε την ποιότητα των παρεχόμενων στους καταναλωτές υπηρεσιών και η Google δεν ακολουθούσε στρατηγική αντίθετη προς τους κανόνες του ανταγωνισμού. Όπως και οι μειώσεις τιμών, η βελτίωση της ποιότητας και η καινοτομία αποτελούν μέρος μιας ορθώς λειτουργούσας ανταγωνιστικής διαδικασίας.

259 Η Επιτροπή, η PriceRunner, η Εποπτεύουσα Αρχή της ΕΖΕΣ, το ΕΓΕΚ, η Foundem, η Kelkoo, η VDZ, η Ladenzeile, η BDZV και η Twenga αμφισβητούν τα επιχειρήματα των προσφευγουσών και υποστηρίζουν ότι ο τέταρτος λόγος αναιρέσεως είναι απαράδεκτος ή αβάσιμος.

β) Εκτίμηση του Δικαστηρίου

260 Με τον τέταρτο λόγο αναιρέσεως, οι αναιρεσείουσες βάλλουν κατά των σκέψεων 538 έως 541 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως και υποστηρίζουν, κατ' ουσίαν, ότι το Γενικό Δικαστήριο εσφαλμένως έκρινε ότι η Επιτροπή δεν ήταν υποχρεωμένη να εξετάσει την αποτελεσματικότητα των πραγματικών ή υποθετικών ανταγωνιστών της Google κατά την αξιολόγηση του κατά πόσον η επίμαχη συμπεριφορά ήταν ικανή να εξαλείψει τον ανταγωνισμό στις σχετικές αγορές.

261 Συναφώς, παρατηρείται εκ προοιμίου ότι οι σκέψεις 538 έως 541 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως εντάσσονται στο πλαίσιο της ανάλυσης των αντίθετων προς τους κανόνες του ανταγωνισμού αποτελεσμάτων της επίμαχης συμπεριφοράς, κατόπιν της οποίας το Γενικό Δικαστήριο κατέληξε, με τη σκέψη 543 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η Επιτροπή είχε αποδείξει την ύπαρξη δυνητικών αποτελεσμάτων για τις εθνικές αγορές των υπηρεσιών σύγκρισης προϊόντων.

262 Με τα επιχειρήματα τα οποία προβάλλουν οι αναιρεσείουσες προς στήριξη του τετάρτου λόγου αναιρέσεως επιχειρούν, ειδικότερα, να αποδείξουν ότι το σκεπτικό της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως όσον αφορά τη μη υποχρέωση της Επιτροπής να εξετάσει την αποτελεσματικότητα των ανταγωνιστικών εργαλείων σύγκρισης προϊόντων ενέχει πλάνη περί το δίκαιο. Συγκεκριμένα, αφενός, η Επιτροπή όφειλε να εξετάσει την αποτελεσματικότητα των εν λόγω εργαλείων σύγκρισης, πραγματικών ή υποθετικών, δεδομένου ότι η υποχρέωση αυτή αποτελεί έκφραση μιας γενικής αρχής κατά την οποία ο σκοπός του άρθρου 102 ΣΛΕΕ δεν είναι η προστασία των λιγότερο αποτελεσματικών επιχειρήσεων. Αφετέρου, το κριτήριο του εξίσου αποτελεσματικού ανταγωνιστή, το οποίο είναι χαρακτηριστικό των καταστάσεων καταχρηστικών πρακτικών ως προς τις τιμές, θα έπρεπε να είχε εφαρμοστεί και στην προκειμένη περίπτωση, δεδομένου ότι η επίμαχη συμπεριφορά συνίστατο σε συνδυασμό νόμιμων πρακτικών και οδηγούσε σε βελτίωση της καινοτομίας.

263 Όσον αφορά το ζήτημα αν το άρθρο 102 ΣΛΕΕ συνεπάγεται συστηματική υποχρέωση της Επιτροπής να εξετάζει την αποτελεσματικότητα των ανταγωνιστών, πραγματικών ή υποθετικών, της κατέχουσας δεσπόζουσα θέση επιχειρήσεως, από τη νομολογία του Δικαστηρίου που μνημονεύεται στις σκέψεις 163 έως 167 της παρούσας αποφάσεως προκύπτει ότι, ασφαλώς, σκοπός του άρθρου αυτού δεν είναι να διασφαλίσει την παραμονή στην αγορά ανταγωνιστών λιγότερο αποτελεσματικών από την κατέχουσα δεσπόζουσα θέση επιχείρηση.

264 Εντούτοις, εξ αυτού δεν συνάγεται ότι η διαπίστωση παράβασης υπό το πρίσμα της ανωτέρω διατάξεως εξαρτάται από την απόδειξη ότι η οικεία συμπεριφορά είναι ικανή να εκτοπίσει έναν εξίσου αποτελεσματικό ανταγωνιστή.

265 Η εκτίμηση της ικανότητας της επίμαχης συμπεριφοράς να εκτοπίσει έναν εξίσου αποτελεσματικό ανταγωνιστή, την οποία επικαλείται η Google ως αρχή στην οποία στηρίζεται η εφαρμογή του άρθρου 102 ΣΛΕΕ, είναι, ειδικότερα, λυσιτελής, όταν η κατέχουσα δεσπόζουσα θέση επιχείρηση υποστήριξε, κατά τη διοικητική διαδικασία, προσκομίζοντας σχετικά αποδεικτικά στοιχεία, ότι η συμπεριφορά της δεν ήταν ικανή να περιορίσει τον ανταγωνισμό και, ειδικότερα, να προκαλέσει, όπως της προσάπτεται, τον εκτοπισμό ανταγωνιστών από την αγορά. Σε μια τέτοια περίπτωση, η Επιτροπή δεν οφείλει μόνο να αναλύσει, αφενός, τη σπουδαιότητα της δεσπόζουσας θέσης της

επιχείρησης στην οικεία αγορά, αλλά υποχρεούται επίσης να εκτιμήσει εάν υφίσταται στρατηγική σκοπούσα τον εκτοπισμό των ανταγωνιστών που είναι τουλάχιστον εξίσου αποτελεσματικοί (πρβλ. απόφαση της 6ης Σεπτεμβρίου 2017, Intel κατά Επιτροπής, C-413/14 P, EU:C:2017:632, σκέψεις 138 και 139).

266 Εξάλλου, δεδομένου ότι η Επιτροπή είναι υποχρεωμένη να αποδείξει την παράβαση του άρθρου 102 ΣΛΕΕ, οφείλει να αποδείξει την ύπαρξη κατάχρησης εκμετάλλευσης δεσπόζουσας θέσης βάσει διαφόρων κριτηρίων, εφαρμόζοντας, μεταξύ άλλων, το κριτήριο του εξίσου αποτελεσματικού ανταγωνιστή, όπου αυτό είναι λυσιτελές, η δε εκτίμησή της ως προς τη λυσιτέλεια ενός τέτοιου κριτηρίου υπόκειται, ενδεχομένως, στον έλεγχο του δικαστή της Ένωσης.

267 Εν προκειμένω, επισημαίνεται ότι, όπως προκύπτει, μεταξύ άλλων, από τις σκέψεις 54 έως 63 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, η κατάχρηση την οποία εντόπισε η Επιτροπή συνίστατο στην προνομιακή τοποθέτηση και παρουσίαση την οποία επιφύλασσε η Google, στο πλαίσιο των σελίδων της δικής μηχανής γενικής αναζήτησης, του εργαλείου της σύγκρισης προϊόντων σε σχέση με τα ανταγωνιστικά εργαλεία σύγκρισης. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή διαπίστωσε ότι, στο μέτρο που η ικανότητα ανταγωνισμού ενός εργαλείου σύγκρισης προϊόντων εξαρτώνταν από την κίνηση, η εν λόγω εισάγουσα δυσμενείς διακρίσεις συμπεριφορά της Google είχε σημαντικό αντίκτυπο στον ανταγωνισμό, δεδομένου ότι είχε καταστήσει δυνατό στην εν λόγω εταιρία να εκτρέψει, προς όφελος του εργαλείου της σύγκρισης προϊόντων, μεγάλο ποσοστό της κίνησης που υπήρχε προηγουμένως μεταξύ των γενικών σελίδων αποτελεσμάτων της Google και των εργαλείων σύγκρισης προϊόντων που ανήκαν στους ανταγωνιστές της, χωρίς οι τελευταίοι να μπορούν να αντισταθμίσουν την εν λόγω απώλεια κίνησης με τη χρήση εναλλακτικών πηγών κίνησης, δεδομένου ότι μια αυξημένη επένδυση σε εναλλακτικές πηγές δεν θα αποτελούσε «οικονομικά βιώσιμη» λύση.

268 Επομένως, ορθώς το Γενικό Δικαστήριο επισήμανε, με τη σκέψη 540 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, χωρίς η διαπίστωση αυτή να αντικρουσθεί από τις αναιρεσείουσες, οι οποίες περιορίζονται στην προβολή επιχειρημάτων αρχής, ότι δεν θα ήταν δυνατό στην Επιτροπή, υπό το πρίσμα των ειδικών συνθηκών της σχετικής αγοράς, να επιτύχει αντικειμενικά και αξιόπιστα αποτελέσματα όσον αφορά την αποτελεσματικότητα των ανταγωνιστών της Google.

269 Κατά συνέπεια, το Γενικό Δικαστήριο ορθώς έκρινε, αφενός, ότι το κριτήριο αυτό δεν είχε επιτακτικό χαρακτήρα στο πλαίσιο της εφαρμογής του άρθρου 102 ΣΛΕΕ και, αφετέρου, ότι, υπό τις περιστάσεις της υπό κρίση υποθέσεως, το κριτήριο αυτό δεν θα ήταν λυσιτελές.

270 Επομένως, ο τέταρτος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος, χωρίς να είναι αναγκαίο να αποφανθεί το Γενικό Δικαστήριο επί της ενστάσεως απαραδέκτου που προέβαλε το ΕΓΕΚ.

271 Δεδομένου ότι κανένας από τους λόγους αναιρέσεως δεν έγινε δεκτός, η αίτηση αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό της.

VI. Επί των δικαστικών εξόδων

272 Κατά το άρθρο 184, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, όταν η αίτηση αναιρέσεως απορρίπτεται ως αβάσιμη, το Δικαστήριο αποφαίνεται επί των δικαστικών εξόδων. Κατά το άρθρο 138, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας, το οποίο εφαρμόζεται στην

αναιρετική διαδικασία δυνάμει του άρθρου 184, παράγραφος 1, του εν λόγω Κανονισμού, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα έξοδα, εφόσον υποβληθεί σχετικό αίτημα εκ μέρους του νικήσαντος διαδίκου.

273 Κατά το άρθρο 140, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, το οποίο εφαρμόζεται στην αναιρετική διαδικασία δυνάμει του άρθρου 184, παράγραφος 1, του Κανονισμού αυτού, τα συμβαλλόμενα στη Συμφωνία ΕΟΧ κράτη, πέραν των κρατών μελών, καθώς και η Εποπτεύουσα Αρχή της ΕΖΕΣ, όταν παρεμβαίνουν στη δίκη, φέρουν τα δικαστικά τους έξοδα.

274 Σύμφωνα με το άρθρο 140, παράγραφος 3, του Κανονισμού Διαδικασίας, το οποίο εφαρμόζεται στην αναιρετική διαδικασία δυνάμει του άρθρου 184, παράγραφος 1, του ίδιου Κανονισμού, το Δικαστήριο μπορεί να αποφασίσει ότι ο παρεμβαίνων θα φέρει τα δικαστικά του έξοδα.

275 Κατά το άρθρο 184, παράγραφος 4, του ίδιου Κανονισμού, όταν η αναίρεση δεν ασκήθηκε από παρεμβαίνοντα πρωτοδίκως, αυτός μπορεί να καταδικαστεί στα έξοδα της αναιρετικής δίκης μόνον αν έλαβε μέρος στην ενώπιον του Δικαστηρίου έγγραφη ή προφορική διαδικασία. Όταν ο εν λόγω διάδικος μετέχει στη δίκη, το Δικαστήριο μπορεί να αποφασίσει ότι αυτός θα φέρει τα δικαστικά του έξοδα.

276 Εν προκειμένω, δεδομένου ότι η Επιτροπή ζήτησε την καταδίκη των αναιρεσειουσών στα δικαστικά έξοδα και αυτές ηττήθηκαν, πρέπει να καταδικαστούν να φέρουν, πέραν των δικαστικών εξόδων τους, και τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκε η Επιτροπή, εξαιρουμένων των εξόδων στα οποία αυτή υποβλήθηκε λόγω της παρεμβάσεως της CCIA, τα οποία θα φέρει η τελευταία.

277 Η PriceRunner, η CCIA, η Εποπτεύουσα Αρχή της ΕΖΕΣ, το ΕΓΕΚ, η Foundem, η Kelkoo, η VDZ, η Ladenzeile, η BDZV και η Twenga φέρουν έκαστο τα δικαστικά έξοδά του.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τμήμα μείζονος συνθέσεως) αποφασίζει:

1) Απορρίπτει την αίτηση αναιρέσεως.

2) Η Google LLC και η Alphabet Inc. φέρουν τα δικαστικά έξοδά τους καθώς και τα έξοδα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, εκτός από εκείνα στα οποία υποβλήθηκε η Επιτροπή λόγω της παρέμβασης της Computer & Communications Industry Association.

3) Η Computer & Communications Industry Association φέρει τα δικαστικά έξοδά της καθώς και τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκε η Επιτροπή λόγω της παρέμβασής της.

4) Η PriceRunner International AB, η Εποπτεύουσα Αρχή της ΕΖΕΣ, το Ευρωπαϊκό Γραφείο Ενώσεων Καταναλωτών (ΕΓΕΚ), η Infederation Ltd, η Kelkoo SAS, η Verband Deutscher Zeitschriftenverleger eV, η Ladenzeile GmbH, η BDZV – Bundesverband Digitalpublisher und Zeitungsverleger eV και η Twenga SA φέρουν τα δικαστικά έξοδά τους.

(υπογραφές)